

Załącznik do
Uchwały Nr XXVI/187/2009
Rady Gminy Lipusz
z dnia 04 lutego 2009 roku

**STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY LIPUSZ NA LATA 2008 - 2013**

Lipusz 2008

SPIS TREŚCI

1. CZĘŚĆ WSTĘPNA	s. 3
1.1. REGULACJE PRAWNE W ZAKRESIE POMOCY SPOŁECZNEJ	s. 5
1.2. PODSTAWOWE ZASADY POLITYKI SPOŁECZNEJ	s. 7
1.3. STRUKTURA DOKUMENTU.....	s. 8
1.4. PRZESŁANKI WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH, PROGRAMOWYCH	s. 9
1.4.1 NARODOWY PLAN ROZWOJU NA LATA 2007-2013	s. 9
1.4.2 NARODOWA STRATEGIA INTEGRACJI SPOŁECZNEJ	s. 11
1.4.3. KRAJOWY PLAN DZIAŁANIA NA RZECZ INTEGRACJI SPOŁECZNEJ	
1.4.4. STRATEGIA POLITYKI SPOŁECZNEJ WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO ..s. 13 DO 2013 ROKU	s. 14
1.4.5 STRATEGIA POMOCY SPOŁECZNEJ POWIATU KOŚCIERSKIEGO NA LATA 2003-2015	s. 15
1.4.6 POWIATOWY PROGRAM NA RZECZ ZATRUDNIENIA I SPÓJNOŚCI SPOŁECZNEJ POWIATU KOŚCIERSKIEGO NA LATA 2007-2015	s. 16
1.4.7 GMINNA STRATEGIA ROZWOJU GMINY LIPUSZ 2000-2008.....	s. 17
1.4.8 GMINNY PROGRAM ROZWOJU I UPOWSZECHNIANIA AKTYWNEJ INTEGRACJI W LIPUSZU NA LATA 2008-2013	s. 19
2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA	s. 21
2.1. CHARAKTERYSTYKA GMINY LIPUSZ.....	s. 22
2.2. DEMOGRAFIA.....	s. 24
2.3. IDENTYFIKACJA NAJWAŻNIEJSZYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH Z PERSPEKTYWY OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ W LIPUSZU	s. 33
2.4. RODZINA DYSFUNKCYJNA.....	s. 60
2.5. UZALEŻNIENIA.....	s. 69
2.6. OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNE I OS. STARSZE.....	s. 76
2.7. OCHRONA ZDROWIA	s. 83
2.8. BEZPIECZEŃSTWO	s. 85
2.9. ANALIZA SWOT	s. 90
2.10. ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH.....	s. 97

2.11. PODSUMOWANIE CZĘŚCI DIAGNOSTYCZNEJ.....	s.105
3. CZĘŚĆ PROGRAMOWA.....	s. 107
3.1. MISJA	s. 108
3.2. CELE STRATEGICZNE.....	s. 108
3.3. MONITORING, WDRAŻANIE STRATEGII	s. 117
3.4. PODSUMOWANIE	s. 118
SPIS TABEL	s. 118
SPIS WYKRESÓW	s. 122
SPIS ZAŁĄCZNIKÓW	s. 124

1. CZĘŚĆ WSTĘPNA

W części wstępnej przedstawione zostały aspekty prawne, będące podstawą działania samorządu lokalnego, zasady i wartości, na których opiera się lokalna polityka społeczna oraz najważniejsze informacje dotyczące metodyki pracy nad strategią. Pokazany został także związek analizy z innymi dokumentami strategicznymi, funkcjonującymi na różnych poziomach administrowania i zarządzania.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Lipusz na lata 2008-2013 jest wieloletnim dokumentem programowym, na podstawie którego w perspektywie najbliższych 5 lat będzie budowana polityka społeczna gminy.

Opracowany dokument z pewnością ułatwi również pozyskiwanie funduszy strukturalnych, a także pomoże skoordynować działania różnych instytucji na polu polityki społecznej w gminie. Twórcy strategii w realizacji podstawowego celu – zaspakajania potrzeb, kierowali się podstawowymi zasadami polityki społecznej, między innymi zasadami równego statusu mężczyzn i kobiet oraz współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Przedstawiany Państwu dokument nie ogranicza się w swych zapisach tylko do zadań realizowanych bezpośrednio przez instytucje samorządowe, proponuje działania, które stanowią wyzwania dla całej społeczności lokalnej i wszystkich instytucji działających na polu polityki społecznej w gminie Lipusz.

Mam nadzieję, iż wypracowana z udziałem społeczności lokalnej strategia będzie źródłem wielu ciekawych pomysłów, podstawą budowania szerokiego partnerstwa, a także inspiracją do powstawania nowych organizacji i grup nieformalnych działających w sferze polityki społecznej.

Dziękując wszystkim osobom zaangażowanym w prace związane z powstaniem dokumentu, zachęcam do dalszej współpracy i konsekwencji w realizacji zamierzonych działań.

Bożena Kozłowicz

*Kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej
w Lipuszu*

1.1 REGULACJE PRAWNE W ZAKRESIE POMOCY SPOŁECZNEJ

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Podstawowym celem pomocy społecznej jest zaspokojenie niezbędnych potrzeb życiowych osób niezdolnych do pracy z powodu wieku, inwalidztwa i innych przyczyn, a nie mających własnych środków utrzymania ani możliwości korzystania z pomocy rodziny, nie posiadających właściwie zorganizowanej opieki oraz osób, które przejściowo znalazły się w trudnej sytuacji życiowej. Pomoc społeczna powinna w miarę możliwości doprowadzić do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Zadaniem pomocy społecznej jest zapobieganie trudnym sytuacjom życiowym, przez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Pomoc społeczna polega w szczególności na: przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń, pracy socjalnej, prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej, analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej, realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych, rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb. Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy: opracowywanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka, sporządzanie bilansu gminy w zakresie pomocy społecznej, udzielanie schronienia, zapewnianie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym, przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych, celowych, organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania, sprawianie pogrzebu, kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu, sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych powinna obejmować działania mające na celu zapobieganie ich powstawaniu, a także działania zmierzające do zmniejszenia czy niwelowania skutków już istniejących, niekiedy bardzo nabrzmiałych problemów. Trzeba oczekiwać, że działania te będą skierowane na wywołanie celowej zmiany społecznej.

Dokument ten powinien wskazywać na kluczowe problemy społeczne, z jakimi spotykają

się mieszkańcy gminy, na ich niezaspokojone potrzeby. Strategia powinna uwzględniać programy pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, mające na celu wspieranie grup szczególnego ryzyka, zmierzając jednocześnie do ich integracji.

Obowiązek opracowywania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika z art. 17, ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. Nr 64, poz. 593 wraz z późn. zm.).

Opracowując lokalną strategię rozwiązywania problemów społecznych uwzględniono dokumenty programowe, w których akcentuje się konieczność zapewnienia dialogu i partnerskiej współpracy instytucji rządowych, samorządowych, organizacji pozarządowych.

Dotyczy to między innymi takich dokumentów, jak:

- Strategia Rozwoju Kraju na lata 2007-2015,
- Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 (Narodowa Strategia Spójności na lata 2007-2013),
- Krajowy Plan Działania na Rzecz Integracji Społecznej,
- Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego,
- Sektorowy Program Operacyjny Rozwoju Zasobów Ludzkich.

Uznaje się także za niezbędne partnerstwo współpracy z osobami podlegającymi wykluczeniu społecznemu.

Członkostwo Polski w Unii Europejskiej otwiera nowe możliwości wspierania działań prorozwojowych na obszarach wiejskich. Wykorzystanie tych możliwości zależy jednak w dużym stopniu od stopnia przygotowania polskich gmin do innowacyjnego podejścia do rozwiązywania problemów społecznych i od ich umiejętności przygotowania i zarządzania projektami, które prowadzić będą do likwidacji źródeł tych problemów między innymi poprzez mobilizację i budowę kapitału społecznego na poziomie lokalnym. Strategia niniejsza zgodna jest z jednym z celów Poakcesyjnego Programu Wsparcia Obszarów Wiejskich, dot. poprawy spójności społecznej i minimalizacji zjawiska wykluczenia społecznego w gminach głównie na obszarach wiejskich.

Ponadto w celu uzyskania możliwości korzystania z dofinansowania z Europejskiego Funduszu Społecznego na realizację projektów konkursowych i systemowych w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013 gmina musi spełniać wymóg, mianowicie opracować dokument, będący przedmiotem niniejszego opracowania – Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

1.2. PODSTAWOWE ZASADY POLITYKI SPOŁECZNEJ

Polityka Unii Europejskiej opiera swoje założenia związane z polepszeniem warunków

życia, pracy i kształcenia, zapewnieniem powszechności prawa do zatrudnienia i
wyszkolenia oraz stworzeniem systemu zabezpieczenia społecznego.

Zasady to ogólne doktryny i normy działania, którymi powinni kierować się podmioty polityki społecznej w realizacji podstawowego celu, jakim jest zaspakajanie potrzeb. Zasady te stają się dla twórców strategii podstawowymi fundamentami budowania społeczności lokalnej wolnej od zagrożeń i problemów społecznych, są to zasady:

- samopomocy,
- przezorności,
- solidarności społecznej,
- pomocniczości,
- partycypacji,
- samorządności,
- dobra wspólnego,
- wielosektorowości.

Z powyższych zasad wynikają podstawowe cele, które powinny kształtować politykę społeczną w danym środowisku lokalnym. Mianowicie:

- dążenie do poprawy położenia materialnego i wyrównywanie szans życiowych najsłabszych grup społecznych,
- prowadzenie bieżących działań osłonowych,
- dostrzeganie zagrożeń społecznych (z wyprzedzeniem),
- dorównywanie do standardów unijnych i międzynarodowych.

Funkcjonujące w społeczności lokalnej kwestie i problemy społeczne często prowadzą do wspomnianego wcześniej wykluczenia społecznego, czyli sytuacji utrudniającej lub uniemożliwiającej jednostce lub grupie pełnienie ról społecznych zgodnie z prawem, korzystanie z dóbr publicznych i infrastruktury społecznej, gromadzenie zasobów i zdobywanie dochodów w godny sposób. Sposobem na przeciwdziałanie tej sytuacji będzie integracja społeczna oparta na dialogu, wzajemnej współpracy i równorzędności.

1.3. STRUKTURA DOKUMENTU

Strategia w pomocy społecznej to określenie głównych kierunków działalności zaplanowanych do realizacji w pewnym okresie. Specyfika strategii polega na jednoczesnym uwzględnieniu działań, środków i konkretnych realizatorów zadań. Strategii muszą służyć jako model w budowaniu wizji długofalowych przedsięwzięć w szeroko rozumianej polityce socjalnej i

społecznej

Mówiąc o gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, należy mieć na myśli w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji pomocy społecznej (i pokrewnych) prowadzone na terenie gminy, podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin.

W oparciu o uzyskane od władz lokalnych informacje i materiały został przygotowany dokument, który pozwoli na racjonalizację lokalnej polityki społecznej oraz wskaże obszary, które w najbliższym czasie powinny stać się przedmiotem szczególnej troski ze strony władz lokalnych. Metodyka opracowania dokumentu pozwoliła na zaangażowanie środowiska lokalnego w budowę strategii na najważniejszych jej etapach.

Przedłożony materiał został opracowany w Ośrodku Pomocy Społecznej w Lipuszu na podstawie zebranych wcześniej materiałów i przeprowadzonej ankiety wśród mieszkańców gminy.

Do opracowania strategii został powołany zespół konsultacyjny, składający się z przedstawicieli poszczególnych instytucji, organizacji pozarządowych oraz konsultantów ds. budowy strategii z Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego w Gdańsku.

Skład zespołu:

a) Urząd Gminy - Maria Żywicka

b) Rada Gminy – Ryszard Klasa

c) Ośrodek Pomocy Społecznej: Kierownik - Bożena Kozłowicz, pracownicy: Mariola Lipińska, Katarzyna Laska

d) Pełnomocnik d/s Rozwiązywania Problemów Alkoholowych – Barbara Lemańczyk

e) Ośrodek Zdrowia - Kierownik Witold Ostrowski

f) Zespół Szkół – Bożena Modrzejewska

g) Szkoła Podstawowa w Tuszkowach – Dyrektor Celina Kropidłowska

h) Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Gminy Lipusz – Robert Ebertowski

i) Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych – Joanna Pelowska, Hanna Lass

j) Posterunek Policji w Dziemianach – Kierownik Mirosław Zabrocki, Leszek Litwiński

1.4. PRZESŁANKI WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH

Tworząc Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy, należy pamiętać, że nie jest to jedyny dokument w obszarze polityki społecznej, którego skutki będą dotyczyły mieszkańców naszej gminy. Krytyczna analiza dokumentów programowych powstających na poziomie kraju, województwa czy powiatu pozwala na skuteczniejsze programowanie działań na poziomie lokalnym, tak by części działań nie powielać, ale wpisywać się własnymi konstrukcjami

programowymi w już funkcjonującą rzeczywistość formalno - prawną.

1.4.1. NARODOWY PLAN ROZWOJU NA LATA 2007-2013

Narodowy Plan Rozwoju na lata 2007-2013 jest kompleksowym programem rozwoju społeczno - gospodarczego Polski. Przygotowanie i realizacja NPR ma spowodować skuteczne włączenie Polski w kształtowanie Unii Europejskiej, której jednym z konstytucyjnych fundamentów jest zasada spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej. Obecność Polski w Unii Europejskiej stwarza ogromną szansę zmniejszenia naszego dystansu do najwyżej rozwiniętych społeczeństw. By w pełni wykorzystać tę perspektywę rozwojową, powstaje Narodowy Plan Rozwoju (NPR) na lata 2007-2013, który spaja wszystkie przedsięwzięcia o charakterze rozwojowym. Jest on koncepcją modernizacji polskiej gospodarki oraz propozycją takich zmian instytucjonalnych, które umożliwią tę modernizację. Wstępny projekt Narodowego Planu Rozwoju na lata 2007-2013 został przyjęty przez Radę Ministrów 11 stycznia 2005 r.

Misją NPR jest podjęcie i uruchomienie przedsięwzięć, które zapewnią wysoki wzrost gospodarczy, umocnienie konkurencyjności regionów i przedsiębiorstw oraz wzrost zatrudnienia, przy zapewnieniu wyższego poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Wśród głównych zasad sprzyjających realizacji podstawowych wartości wymienia się:

- Pomocniczość państwa — umacnianie samorządności terytorialnej i społeczeństwa obywatelskiego, przy zachowaniu autonomii i partnerstwa w relacjach między administracją państwową oraz strukturami samorządowymi i pozarządowymi;
- Uznanie wykształcenia, wiedzy, informacji i kultury za fundament społeczno- gospodarczego rozwoju;
- Polityka prorodzinna przyczyniająca się do wyższego poziomu dzietności, gwarantująca prawidłowy rozwój dzieci i promująca partnerski model rodziny;
- Ochrona rynku i konkurencji;
- Zapewnienie równego dostępu do sądu i ochrony konstytucyjnych praw;
- Dialog obywatelski i partnerstwo społeczne;
- Kształtowanie partnerskich relacji Polski z państwami demokratycznymi oraz jej uczestnictwa, w globalnej polityce i gospodarce.

Narodowy Plan Rozwoju na lata 2007-2013 formułuje 3 cele strategiczne:

- Utrzymanie gospodarki na ścieżce wysokiego wzrostu gospodarczego.

Polska gospodarka charakteryzuje się znaczącym potencjałem rozwojowym, ale też szeregiem strukturalnych zapóźnień i deficytów. Zagrożeniem jest na przykład wysoki i szybko rosnący poziom zadłużenia państwa. Rozwiązywanie zasadniczych problemów gospodarczych i społecznych będzie możliwe jedynie pod warunkiem utrzymania wysokiego poziomu wzrostu

gospodarczego.

□ Wzmocnienie konkurencyjności regionów i przedsiębiorstw oraz wzrost zatrudnienia.

W 2004 r. polska gospodarka wyszła z okresu spowolnionego wzrostu i stagnacji. Można przewidywać, że tempo wzrostu zbliży się do poziomu 6 proc. Właśnie teraz niezbędne staje się podejmowanie procedur i uruchamianie przedsięwzięć, które umocnią mikroekonomiczne fundamenty gospodarki oraz utrwalą tendencję wzrostową.

□ Podniesienie poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Transformacja w latach 1989-2004 wiązała się z występowaniem negatywnych zjawisk społeczno - gospodarczych. Wysokie bezrobocie, pogłębiające i poszerzające się ubóstwo, wykluczenie społeczne, dezintegracja społeczna, marginalizacja wielu wspólnot lokalnych i peryferyzacja niektórych regionów stanowi zagrożenie i przeszkodę w rozwoju społeczeństwa obywatelskiego oraz staje się źródłem konfliktów społecznych. Jednocześnie zjawiska te ograniczają potencjał rozwojowy gospodarki i możliwości awansu cywilizacyjnego. Stąd rozwój społeczno - gospodarczy musi respektować m. in. zasadę zrównoważonego rozwoju. Miarami realizacji tego celu będą: zróżnicowanie poziomu dochodów i rozwoju regionalnego oraz dostępność komunikacyjna do regionów peryferyjnych.

Narodowy Plan Rozwoju na lata 2007-2013 jest kontynuacją obowiązującego obecnie planu na lata 2004-2006.

1.4.2. NARODOWA STRATEGIA INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

Cele polityki integracji społecznej w Polsce wynikają przede wszystkim z priorytetów określonych w przyjętej w czerwcu 2004 r. Narodowej Strategii Integracji Społecznej. Cele polityki integracji społecznej w Polsce wynikają również z celów w zakresie zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego przyjętych w grudniu 2000 r. przez Radę Europejską w Nicei. Polska w pełni zaakceptowała ich zasadność, co zostało oficjalnie potwierdzone poprzez przyjęcie w grudniu 2003 r. Wspólnego Memorandum Polski i UE o Integracji Społecznej (Joint Inclusion Memorandum).

Zarówno Krajowy Plan Działania na rzecz Integracji Społecznej, jak i Wspólne Memorandum są elementami realizacji Strategii Lizbońskiej, która została przyjęta przez piętnaście krajów członkowskich w marcu 2000 roku. Polskie priorytety wpisują się także w podstawowe założenia Zrewidowanej Strategii Spójności Społecznej Rady Europy, której inauguracja odbyła się w lipcu 2004 roku w Warszawie. Jednym z tych założeń jest budowanie integracji i spójności społecznej w oparciu o prawa człowieka, a zwłaszcza te prawa, które zostały zawarte w Zrewidowanej Europejskiej Karcie Społecznej.

Priorytety Narodowej Strategii Integracji Społecznej stworzone zostały z perspektywą ich realizacji

do 2010 roku. Krajowy Plan Działania uwzględnia te priorytety, których realizacja jest szczególnie pilna. Wynikają one także z przedstawionej analizy sytuacji ekonomiczno - społecznej ilustrującej podstawowe przyczyny ubóstwa i zagrożenia wykluczeniem społecznym.

Priorytety zawarte w NSIS w zakresie realizacji **prawa do edukacji** są następujące:

- wzrost uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym,
- poprawa jakości kształcenia na poziomie gimnazjalnym i średnim,
- upowszechnienie kształcenia na poziomie wyższym i jego lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy,
- rekompensowanie deficytów rozwoju intelektualnego i sprawnościowego dzieci,
- upowszechnienie kształcenia ustawicznego.

W zakresie realizacji **prawa do zabezpieczenia socjalnego**:

- radykalne ograniczenie ubóstwa skrajnego, którego poziom jest obecnie nieakceptowany i wymaga podjęcia zdecydowanych działań,
- ograniczenie tendencji wzrostowych rozwarstwiania dochodowego, tak aby różnice te nie odbiegały od przeciętnego poziomu w krajach UE.

Bezrobocie jest jedną z form wykluczenia społecznego silnie powiązaną z innymi jego przejawami, np. ubóstwem, w warunkach niskiej skuteczności systemu zabezpieczenia socjalnego dla osób bezrobotnych i ich rodzin. Dlatego też w Narodowej Strategii Integracji Społecznej cztery z dwudziestu priorytetów odnoszą się do sfery działań dotyczących realizacji **prawa do pracy**:

- ograniczenie bezrobocia długookresowego;
- zmniejszenie bezrobocia młodzieży;
- zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród niepełnosprawnych;
- zwiększanie liczby uczestników aktywnej polityki rynku pracy.

W zakresie realizacji **prawa do ochrony zdrowia**:

- wydłużenie przeciętnego trwania życia w sprawności;
- upowszechnienie dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
- zwiększenie zakresu objęcia kobiet i dzieci programami zdrowia publicznego.

W zakresie realizacji **innych praw społecznych**:

- zwiększenie dostępu do lokali (mieszkań) dla grup najbardziej zagrożonych bezdomnością;
- zapewnienie lepszego dostępu do pracowników socjalnych;
- rozwinięcie pomocy środowiskowej i zwiększenie liczby osób objętych jej usługami;
- zwiększenie zaangażowania obywateli w działalność społeczną;
- realizacja Narodowej Strategii Integracji Społecznej przez samorzady terytorialne;
- zwiększenie dostępu do informacji obywatelskiej i poradnictwa.

1.4.3. KRAJOWY PLAN DZIAŁANIA NA RZECZ INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

Krajowy Plan Działania na rzecz Integracji Społecznej to program poprawy dostępu do praw społecznych i zwiększania poziomu ich realizacji. Jest to również zasadniczy instrument osiągania integracji społecznej w europejskim modelu społecznym. Realizacja praw społecznych oczywiście kosztuje, tak samo jak realizacja wszystkich innych kategorii praw człowieka określonych w prawie międzynarodowym i krajowym. Trzeba więc zapewnić w sposób trwały zasoby finansowe, kadrowe, lokalowe, rzeczowe i inne instytucjom odpowiedzialnym za realizację tych praw.

Prawa społeczne powinny mieć obecnie priorytet w wydatkach publicznych ze względu na to, że ich realizacja znacznie się pogorszyła w ostatnich latach, a więc zmniejsza się poziom integracji społecznej i zwiększa się skala i zasięg procesów wykluczenia społecznego. W

przyjętym Krajowym Planie Działań na rzecz Integracji Społecznej za najważniejsze uznano:

- ✓ działania edukacyjne, socjalne i zdrowotne zapobiegające wykluczaniu oraz wspierające grupy zagrożone w działaniach umożliwiających równy start dzieci i młodzieży,
- ✓ budowę systemu bezpieczeństwa socjalnego i przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu,
- ✓ realizację prawa do pracy dla każdego, w tym szczególnie dla grup defaworyzowanych na rynku pracy poprzez odpowiednią politykę makroekonomiczną i politykę zatrudnienia,
- ✓ rozwój systemu instytucjonalnego z jasnym podziałem odpowiedzialności instytucji rządowych i samorządowych, otwierającego jednocześnie przestrzeń dla aktywności obywatelskiej i upodmiotowienia korzystających z usług społecznych świadczonych zarówno przez państwo, jak i przez organizacje pozarządowe.

Na poziomie operacyjnym ważne jest, że polska polityka integracji społecznej musi być realizowana **we współpracy z szeroko rozumianymi partnerami społecznymi**. Szczególnie chodzi tu o związki zawodowe i związki pracodawców, organizacje pozarządowe, samorządy lokalne oraz odpowiednie charytatywne instytucje kościołów i związków wyznaniowych. Niezależnie od osiągniętego poziomu zamożności oraz stanu koniunktury gospodarczej państwo nie jest w stanie zrealizować celów tej polityki bez partnerstwa z innymi instytucjami. W tym kontekście ustalono następujące priorytety na najbliższe dwa lata:

- zaangażowanie obywateli w działalność społeczną, głównie poprzez zwiększenie ich uczestnictwa w działalności organizacji pozarządowych i innych formach pracy społecznej oraz samopomocy,

- wzrost liczby samorządów, które z pełną wrażliwością i zaangażowaniem podejmują się tworzenia lokalnych strategii przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu, a następnie realizują ich założenia.

1.4.4. STRATEGIA POLITYKI SPOŁECZNEJ WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO DO 2013 ROKU

Ze względu na swój dalekosiężny charakter strategia budowana na poziomie lokalnym musi uwzględniać i brać pod uwagę przesłanki zawarte w dokumentach strategicznych podmiotów, z którymi gmina współpracuje na zasadzie partnerstwa. Jednym z nich jest samorząd województwa pomorskiego.

W strategii niniejszej wskazuje się między innymi na kondycję i zagrożenia współczesnej rodziny. W ocenie sytuacji polskich rodzin wśród najważniejszych negatywnych trendów występujących we współczesnych polskich rodzinach wymienia się:

- brak bezpieczeństwa ekonomicznego,
- wzrost niedostosowania społecznego, demoralizacji i przestępczości dzieci i młodzieży,
- brak dostatecznej infrastruktury zapewniającej zaspokojenie przez osoby młode ich potrzeb związanych z rozwojem społecznym.

Do zjawisk zagrażających kondycji rodziny zalicza się min.: ubóstwo i niedożywienie, niekorzystne warunki dla macierzyństwa, wzrost liczny rodzin z zaburzoną funkcją opiekuńczo - wychowawczą, patologie w funkcjonowaniu rodzin, w tym brak opieki nad dziećmi, co prowadzi do narastania liczby tzw. „dzieci ulicy”, prostytucja i wykorzystywanie seksualne, przemoc w rodzinie, wzrost przestępczości nieletnich i zwiększająca się liczba osób uzależnionych (alkohol i narkotyki) zarówno wśród dorosłych jak i nieletnich.

Według autorów strategii dla poprawy kondycji rodziny należy:

- pielęgnować więzi rodzinne i wzmacniać model rodziny oparty tradycyjnie na wartościach chrześcijańskich,
- wspierać „Szkoły dla rodziców” i system dziennego wsparcia,
- budować i realizować w oparciu o jak najszersze grono partnerów społecznych powiatowe programy pomocy dziecku i rodzinie,
- wzmacniać działania organizacji pozarządowych na rzecz rodzin z problemami i dysfunkcyjnych,
- uruchomić programy edukacyjne dotyczące umiejętności budowania relacji rodzinnych.

W związku z tymi spostrzeżeniami przesłanki dotyczące zagrożeń polskiej rodziny zostały uwzględnione także w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Lipusz na lata

2008-2013.

1.4.5. STRATEGIA POMOCY SPOŁECZNEJ POWIATU KOŚCIERSKIEGO NA LATA 2003-2015

Na poziomie powiatu kościerskiego zadania z zakresu pomocy społecznej realizowane są przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie i osiem ośrodków pomocy społecznej.

Decentralizacja zadań, a jednocześnie ciągle i głębokie przemiany transformacyjne ukazują jak koniecznym staje się holistyczne podejście do problemów społecznych oraz partnerskie współdziałanie całego środowiska i wszystkich instytucji, m.in. pomocy społecznej, oświaty, służby zdrowia, policji, urzędu pracy, kościoła, kuratorów, organizacji pozarządowych, by nieść skuteczną pomoc tym, którzy jej potrzebują.

Strategia ta jest dokumentem o zasięgu powiatowym i stanowi dokument umożliwiający ubieganie się o środki pozabudżetowe wszystkim samorządom z terenu powiatu, chcącym w ramach prowadzonej lokalnie polityki w znaczący sposób wpłynąć na sytuację społeczną i umożliwić wszystkim mieszkańcom godne warunki życia i pełne uczestnictwo w życiu społecznym.

Najważniejsze wartości leżące u podstaw niniejszej Strategii to: *człowiek – jego dobro, zdrowie oraz godziwe warunki życiowe.*

Równie ważna jest *możliwość pracy.* W gronie najważniejszych wartości znajduje się *rodzina*, która bezpośrednio jest podmiotem dwóch głównych celów Strategii, a pośrednio prawie wszystkich innych celów. Ponad połowa najważniejszych wartości wiąże się ze sposobem udzielania instytucjonalnej pomocy społecznej. Za najważniejsze uznaje się: *korzystanie z zasobów własnych m. in. umiejętności, klientów pomocy społecznej, podmiotowość oraz udział osób mających problemy w ich rozwiązywaniu (zasada subsydiarności).*

Główne założenia Strategii wskazują na warunki skuteczności strategii oraz działań pomocy społecznej. Należą do nich:

- konieczność posiadania diagnozy potrzeb środowiska w zakresie pomocy,
- konieczność posiadania diagnozy możliwości obecnego stanu systemu pomocy,
- konieczność organizowania pracy pomocy społecznej wokół celów i zadań,
- dobra współpraca między instytucjami i organizacjami pomocy społecznej,
- zróżnicowane oferty dla różnych grup klientów,
- konieczność posiadania systemu zarządzania informacjami.

Założeniem sprawdzającym stopień realizacji celów strategii pomocy społecznej jest zmniejszająca się w skali powiatu, liczba osób korzystająca z pomocy instytucjonalnej.

1.4.6 POWIATOWY PROGRAM NA RZECZ ZATRUDNIENIA I SPÓJNOŚCI SPOŁECZNEJ POWIATU KOŚCIERSKIEGO NA LATA 2007-2015

Powiatowy Program na Rzecz Zatrudnienia i Spójności Społecznej ma na celu rozwiązywanie problemów istniejących w powiecie kościerskim w sferze bezrobocia, integracji społecznej, gospodarki i oświaty. Wyznaczone w Programie działania zmierzają do poprawy sytuacji na rynku pracy, zwiększenia zatrudnienia, adaptacyjności i mobilności bezrobotnych, realizacji polityki równych szans, wspierania integracji i zwalczania dyskryminacji osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy oraz rozwoju przedsiębiorczości i zasobów ludzkich.

Program zakłada zwiększenie świadomości wśród osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej poprzez zaangażowanie ich w życie społeczne, jak również podwyższenie szans na osiągnięcie samodzielności i rozwoju osób uzależnionych, zagrożonych wykluczeniem społecznym lub wykluczonych społecznie. Zaznacza także, że w celu zmniejszenia liczby osób korzystających z pomocy społecznej niezbędne jest współdziałanie jednostek samorządowych, pozarządowych, podmiotów gospodarczych, społecznych w obszarze pomocy społecznej.

Niniejsza strategia zatem, nawiązuje do założeń Powiatowego Programu na Rzecz Zatrudnienia i Spójności Społecznej Powiatu Kościerskiego, gdyż wyznaczone cele strategiczne, szczegółowe oraz działania odnoszą się do założeń w/w Programu, w sferze wykluczenia społecznego, a także dotyczą integracji społecznej dzieci i młodzieży.

1.4.7 GMINNA STRATEGIA ROZWOJU GMINY LIPUSZ NA LATA 2000-2008

Strategia rozwoju jest wyrazem zintegrowanego planowania społecznego, gospodarczego, ekologicznego i przestrzennego. W najbardziej ogólnym ujęciu oznacza sposób osiągania wyznaczonych celów poprzez sterowanie rozwojem.

Cele rozwoju powinny być wyrazem dążeń i aspiracji społeczności lokalnej zmierzającej do rozwiązywania zidentyfikowanych problemów, likwidacji barier i zagrożeń oraz do wykorzystania wszelkich szans tkwiących w potencjale ludzkim i materialnym Gminy. Strategia jest więc instrumentem umożliwiającym podejmowanie decyzji zarówno w najbliższym okresie, jak i w odległej perspektywie.

Problemy społeczne w ujęciu Gminnej Strategii Rozwoju Gminy Lipusz

Niektóre z kierunków działań w ramach rozwiązywania problemów społecznych gminy, zostały zawarte w Gminnej Strategii Rozwoju Gminy Lipusz – jako załączniku nr 1 do Uchwały Rady Gminy Lipusz nr XVI/78/2000, z dnia 25.04. 2000r. Plan strategiczny obejmuje lata 2000-

2008 z podziałem na podokresy 2002r. i 2005r.

Wśród problemów społecznych strategii wymieniono:

- ✓ **słabą aktywność mieszkańców.** Jej zwiększeniu ma służyć promocja Planu Strategicznego Gminy jako atrakcyjnej wizji przyszłości i konsekwentna jego realizacja w latach 2000-2008 jako zadanie priorytetowe; powstanie organizacji pozarządowych; organizowanie lokalnych festynów sołeckich (2000r. - 2008r.); przekazanie środków finansowych z budżetu gminy do dyspozycji Rad Sołeckich (2002r.);
- ✓ **niewystarczająca pomoc instytucjonalna dla mieszkańców znajdujących się w trudnej sytuacji.** W tym celu planowano utworzyć i prowadzić gminny magazyn darów rzeczy, sprzętu, owoców (2002r.), zorganizować prace chałupnicze dla rodzin będących w trudnej sytuacji (2002r. - 2005r.), utworzenie grup samopomocowych związanych z problemem alkoholowym (2002r.); pedagogizacja rodzin, w których występuje niesprawność umysłowa (2002r-2005r); angażowanie młodzieży z terenu gminy do pomocy osobom samotnym w podeszłym wieku (2000r. - 2005r); opracowanie i wdrażanie gminnego programu likwidacji barier architektonicznych (2002r. - 2008r).
- ✓ **niedostateczną ofertę kulturalno - sportową dla młodzieży ze szkół ponadpodstawowych.** Ograniczeniu tego problemu miało służyć opracowanie oferty kulturalno - sportowej dla młodzieży z wykorzystaniem istniejących obiektów sportowych i sali Gminnego Ośrodka Kultury (2001r.).

Gminna strategia w nawiązaniu do istniejących problemów społecznych mieszkańców, wskazuje na szósty z generalnych kierunków rozwoju, mianowicie na **zwiększenie stopnia tożsamości, integracji i aktywności swoich mieszkańców do roku 2008.** Aby ten cel zrealizować należy dążyć do:

- ✓ rozwoju warunków dla zaspokajania potrzeb kulturalnych, duchowych i sportowych,
- ✓ uporządkowania i stałej aktualizacji systemu informacji o gminie,
- ✓ wspierania i pomocy w powrocie do aktywnego życia osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej,
- ✓ organizowania społeczności gminy w grupach o wspólnych problemach i zainteresowaniach,
- ✓ rozwijania zaangażowania mieszkańców w bieżące zarządzanie gminą.

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych nawiązuje do Priorytetu VI, celu 3

Gminnej Strategii Rozwoju Gminy Lipusz i będzie realizowana do roku 2013.

1.4.8 GMINNY PROGRAM ROZWOJU I UPOWSZECHNIANIA AKTYWNEJ INTEGRACJI W LIPUSZU NA LATA 2008-2013

Celem Gminnego Programu Rozwoju i Upowszechniania Aktywnej Integracji na lata 2008-2013 jest rozwijanie aktywnych form integracji społecznej i umożliwienie dostępu do nich osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym oraz poprawa skuteczności funkcjonowania instytucji Ośrodka Pomocy Społecznej w gminie Lipusz.

Natomiast celom szczegółowym odpowiadają:

- ✓ aktywna integracja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i ich otoczenia,
- ✓ poprawa jakości życia poprzez zaspokojenie potrzeb zawodowych i społecznych,
- ✓ wzmocnienie kadrowe Ośrodka Pomocy Społecznej poprzez zatrudnienie pracowników socjalnych, zajmujących się upowszechnianiem instrumentów aktywnej integracji i świadczeniem pracy socjalnej.
- ✓ Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Lipusz na lata 2008-2013 nawiązuje do celów programowych i i odpowiadającym im działaniom, np.:
- ✓ rozwijanie nowych form wsparcia indywidualnego i środowiskowego umożliwiających integrację zawodową i społeczną,
- ✓ wspieranie osób wykluczonych społecznie w oparciu o bilans potrzeb w zakresie pomocy społecznej,
- ✓ wspieranie zdolności do podjęcia zatrudnienia poprzez szkolenia, zajęcia reintegracji zawodowej u pracodawcy,
- ✓ promowanie i wspieranie projektów realizowanych w partnerstwie oraz tworzenie współpracy w tym zakresie,
- ✓ systematyczne badanie potrzeb społeczności lokalnej,
- ✓ promowanie, wspieranie i realizowanie projektów aktywizujących i integrujących społeczność lokalną,
- ✓ wspieranie organizacyjne oraz finansowe lokalnych inicjatyw,
- ✓ poprawa dostępu do informacji publicznej.

Założenia programu opierają się w szczególności na otwartości instytucji publicznych na potrzeby środowiska lokalnego, współpracy wszelkich instytucji i służb, angażowaniu lokalnej społeczności, przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu, zmierzaniu do kształtowania postaw prospołecznych mieszkańców gminy, podejmowaniu działań wielokierunkowych. Program ten skierowany jest zwłaszcza do:

- członków danej społeczności,

- osób z konkretnego środowiska,
- osób wykluczonych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym i ich otoczenia,
- osób korzystających z pomocy społecznej, niepracujących, będących w wieku aktywności zawodowej,
- młodzieży w wieku od 15 – 25 roku życia pochodzącej ze środowiska zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej.

2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

Część diagnostyczna zawiera diagnozę problemów społecznych gminy.

Diagnoza została oparta na badaniu źródeł zastanych, przeprowadzeniu ankiety wśród mieszkańców oraz pracach warsztatowych zespołu.

2.1 CHARAKTERYSTYKA GMINY LIPUSZ

„Lipusz, to gościnna gmina kaszubska, otwarta dla turystów i inwestorów, dobrze skomunikowana z całym regionem, z pięknym leśnym krajobrazem, 600-letnią historią oraz bogatą tradycją”

Źródło: www.uglipusz.w.interia.pl

Gmina Lipusz to gmina wiejska położona w województwie pomorskim w powiecie kościerskim. Usytuowana jest w środkowo-południowo-zachodniej części województwa pomorskiego, a dokładniej w północno-zachodniej części powiatu kościerskiego.

Lipusz jest jedną z najstarszych gmin w województwie. Istnieje od chwili powołania w Polsce jednostek administracyjnych. Warto zauważyć, że w 1998 roku Lipusz obchodził 600-lecie swojego istnienia.

Jest starą kaszubską osadą leżącą nad rzeką Wdą, której historia sięga nawet czasów pogańskich, na co wskazuje cmentarzysko prehistoryczne wykryte przed II wojną światową na roli parafialnej.

Pierwszą wzmiankę historyczną o Lipuszu znajdujemy w wykazie danin rzymskich duchowieństwa pomorskiego z 1398 roku, pod nazwą Lyndenpusch. Od XIII wieku istnieje tutaj parafia lokowana przez Mestwina II lub Świętopelka.

Z kolei nazwę Lipusz można tłumaczyć jako lipowy gaj i składa się z połączenia dwóch pojęć – polskiego i niemieckiego. Związek tych języków i kultur odcisnął głębokie piętno w dziejach wsi, do dzisiaj obecny jest w architekturze. Jako narodziny osady, służy pierwszy

udokumentowany zapis nazwy Lipusza.

Pod względem obszarowym Lipusz jest jedną z najmniejszych gmin, zajmując powierzchnię 10.920 ha, tj. 109,2 km², z czego 66% stanowią lasy, które są w posiadaniu Nadleśnictwa Lipusz oraz prywatnych właścicieli.

Natomiast struktura administracyjno – terytorialna składa się z 42 jednostek osiedleńczych, skupionych w 8 sołectwach: Sołectwo Lipusz, Sołectwo Lipuska Huta, Sołectwo Płocice, Sołectwo Szklana Huta, Sołectwo Śluza, Sołectwo Tuszkowy, Sołectwo Gostomko, Sołectwo Bałachy od 4 kwietnia 2004r.

Na dzień 31 grudnia 2007 roku na terenie gminy Lipusz zamieszkiwało 3 tys. 425 mieszkańców.

Obecnie najważniejszymi podmiotami sektora publicznego w gminie są: Urząd Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji, Zespół Szkół w Lipuszu (w tym szkoła podstawowa i gimnazjum), Szkoła Podstawowa w Tuszkowach, Przedszkole, Ochotnicza Straż Pożarna, Bank Spółdzielczy, Ośrodek Zdrowia, Apteka, Poczta.

Poza wymienionymi powyżej, wyróżniamy także podmioty sektora prywatnego, a największe spośród nich to firmy budowlane.

2.2. DEMOGRAFIA

Demografia bada zjawiska ludnościowe i prawidłowości, którym one podlegają. Natomiast przedmiotem badań jest populacja, czyli ludność zamieszkująca określona jednostkę terytorialną: stan i zmiany w liczbie ludności, struktura ludności wg. płci, wieku i niektórych cech społecznych.

Obszar województwa pomorskiego zamieszkuje 2, 215 mln osób (I półrocze 2008 roku-dane Głównego Urzędu Statystycznego), które tworzy 123 gminy oraz 16 powiatów. Obszar powiatu kościerskiego zamieszkuje obecnie 67 tys. ludności w 8 gminach (1 gmina miejska, 7 gmin wiejskich) w tym w miastach przebywa 23 tysiące a na wsi 44 tys. mieszkańców. Obszar gminy Lipusz zamieszkuje 3460 mieszkańców, w tym 1794 mężczyzn i 1666 kobiet.

Tabela 1. Struktura ludności kraju, województwa, powiatu i gminy Lipusz- dane GUS- II kwartał 2008 roku

Ludność	kraj	województwo	powiat	gmina
ogółem	38, 115 mln	2, 215 mln	67 tys.	3460
mężczyźni	18, 408 mln	1, 074 mln	33 tys.	1794
kobiety	19, 707 mln	1, 137 mln	34 tys.	1666

Źródło: Dane Głównego Urzędu Statystycznego

Poniżej prezentujemy sytuację demograficzną gminy Lipusz, która ma istotny wpływ na

kształtowanie się sytuacji społecznej w gminie.

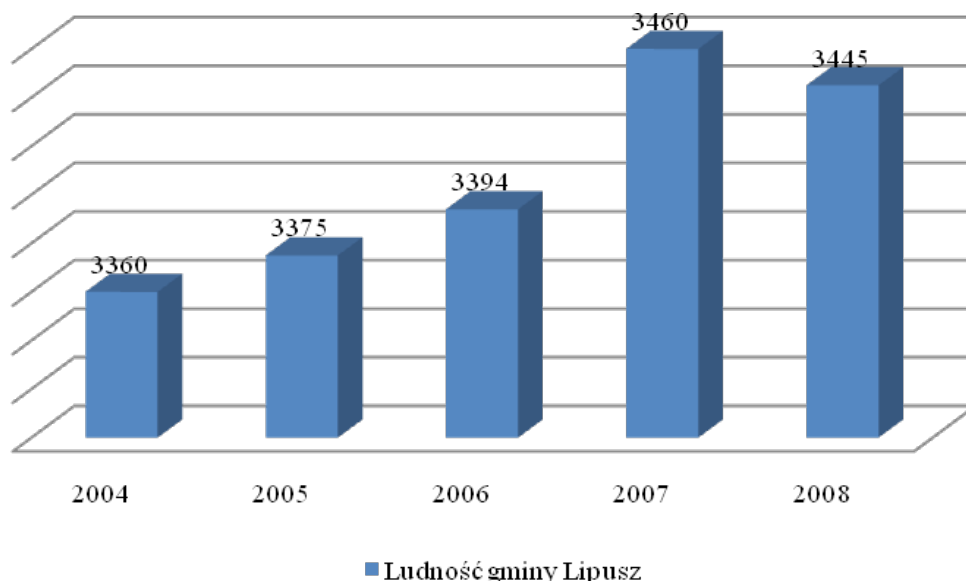
Tabela 2. Struktura ludności gminy Lipusz na przełomie lat 2004 - 2008

Ludność gminy Lipusz	2004	2005	2006	2007	2008
ogółem	3360	3375	3394	3460	3445
mężczyźni	1725	1 737	1 748	1794	1775
kobiety	1635	1 638	1 646	1666	1670

Źródło: Dane Głównego Urzędu Statystycznego

Według Rocznika Statystycznego Województwa Pomorskiego na dzień 31 grudnia 2004 roku teren gminy zamieszkiwało 3360 osób, w roku 2005- 3375 osób a w roku 2006 teren gminy Lipusz zamieszkiwało 3394. Z kolei według tych samych źródeł w 2007 roku, teren gminy Lipusz zamieszkiwało 3460 osób. W gminie Lipusz według stanu na 31.XII.2008 roku zamieszkuje 3445 osób (w tym 1775 mężczyzn oraz 1670 kobiet).

Wykres 1. Liczba mieszkańców gminy Lipusz w okresie 2004 - 2008

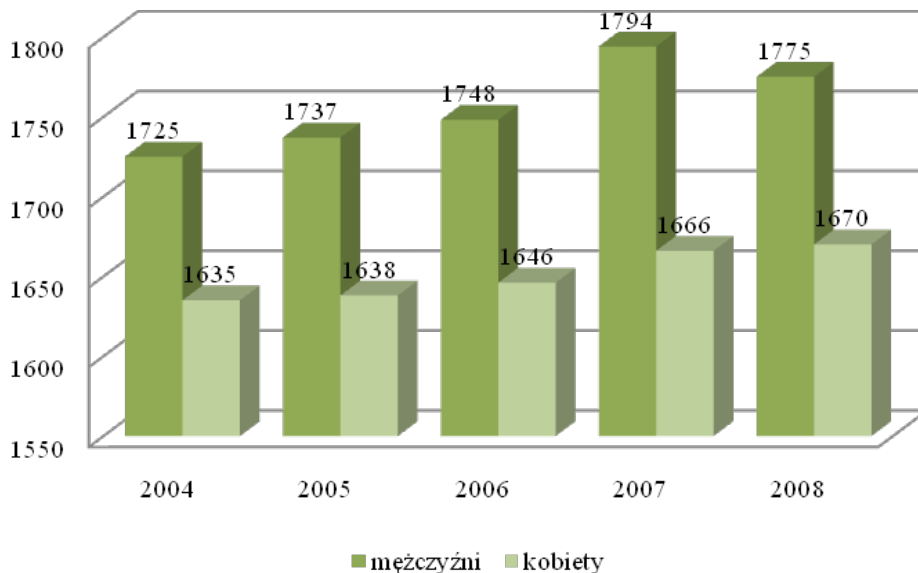
Źródło: Dane Głównego Urzędu Statystycznego

Poprzedzający wykres dobitnie ukazuje ekspansję mieszkańców Gminy Lipusz. Ponadto analiza wykresu pozwala zauważyć, że największy wzrost nastąpił w 2007 roku.

Struktura płci ludności gminy Lipusz charakteryzuje się stosunkowo nieznaczną przewagą mężczyzn. Mężczyźni w 2004 roku stanowili 51% ogółu mieszkańców gminy (3360 mieszkańców). W 2005 roku mężczyzn zamieszkujących gminę Lipusz było 1737 a kobiet- 1638, (co stanowiło 48% ogółu mieszkańców gminy Lipusz). W 2006 roku gminę Lipusz zamieszkiwało 1748 mężczyzn a kobiet- 1648. W 2007 roku odnotowano 1794 mężczyzn a kobiet- 1666 mieszkających w gminie Lipusz. Analizując powyższe dane jesteśmy w stanie stwierdzić, że od

kilku lat zaznacza się wyraźna hegemonia liczbowa mężczyzn nad grupą kobiet będących mieszkańcami gminy Lipusz. Można przyjąć, że wskazana tendencja nie ulegnie nadmiernej ewolucji na przestrzeni kilku lat i w związku z tym możemy się spodziewać dalszej przewagi liczbowej mężczyzn nad kobietami. Przyjrzyjmy się, zatem, w jaki sposób prezentuje się gmina pod względem struktury płci mieszkańców.

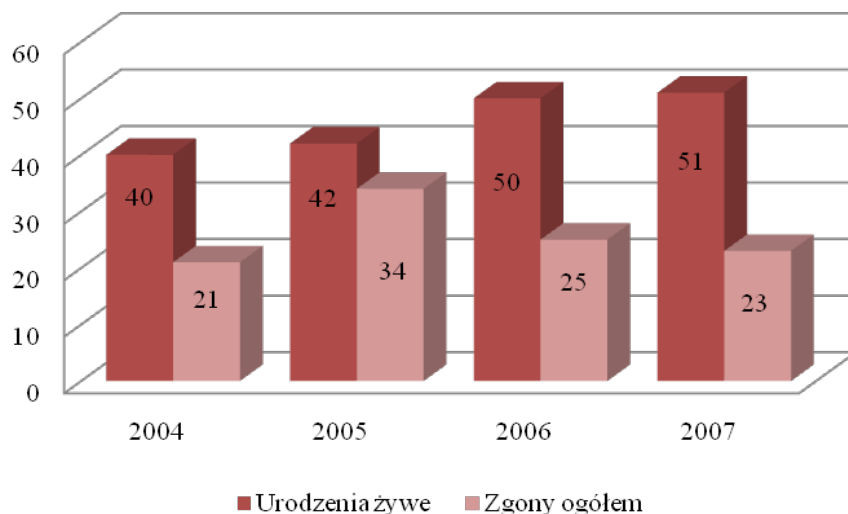
Wykres 2. Struktura mieszkańców gminy Lipusz pod względem płci na przełomie lat 2004 - 2008

Źródło: Dane Głównego Urzędu Statystycznego

Na podstawie przedstawionych powyżej wykresów możemy stwierdzić, że sytuacja demograficzna mieszkańców gminy Lipusz jest bardzo korzystna. Dający się zauważyć wzrost liczby mieszkańców gminy Lipusz spowodowany jest głównie tym, że występuje wyraźny wzrost urodzeń w gminie Lipusz nad zgonami. Powyższe wyniki przedstawiono poniżej za pomocą wykresu.

Wykres 3. Ruch naturalny w gminie Lipusz w okresie 2004 - 2007

Źródło: Dane Głównego Urzędu Statystycznego

Według danych statystycznych Głównego Urzędu Statystycznego w 2004 roku urodzeń

było- 40 a zgonów - 21, w 2005 roku urodzeń było - 42 a zgonów- 34 oraz w 2006 roku było - 50 urodzeń oraz 25 – zgonów. W 2007 roku odnotowano 51 urodzeń oraz 23 zgonów. Rozpatrując uzyskane dane jesteśmy w stanie stwierdzić, że występuje dodatni przyrost urodzeń w gminie Lipusz oraz obniżenie liczby zgonów w danym roku. Zgodnie z założeniami ekspertów Głównego Urzędu Statystycznego w dalszym ciągu będzie następował spadek umieralności i wzrost przeciętnej długości życia. Zwiększy się, więc znacznie liczba mieszkańców gminy w wieku poprodukcyjnym (biorąc również pod uwagę wydłużanie się życia ludności) w stosunku do ludzi w wieku produkcyjnym. Ponadto zdaniem prognozistów z GUS od kilkunastu lat mamy do czynienia ze spadkiem rozrodczości, wynikającym z rosnącym poziomem wykształcenia młodzieży, nastawieniem na osiągnięcie sukcesów zawodowych często kosztem rodziny, przeszkodami na rynku pracy oraz ogólnie trudnymi warunkami społeczno- ekonomicznymi, w jakich znalazło się pokolenie w wieku produkcyjnym. W stosunku do założonych prognoz i analiz demograficznych możemy stwierdzić, że przyrost naturalny (różnica pomiędzy liczbą urodzeń i zgonów) kształtował się w ciągu ostatnich lat na poziomie dodatnim, co bardziej obrazowo przedstawiono za pomocą poniższej tabeli.

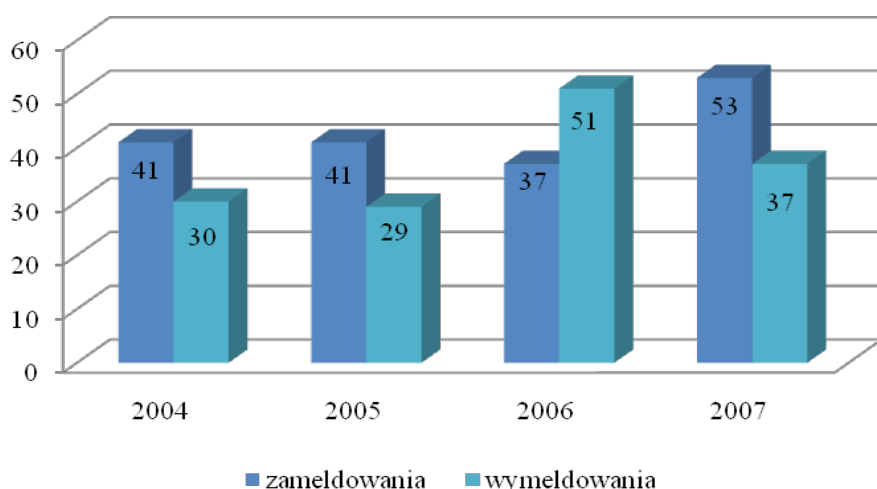
Tabela 3. Przyrost naturalny na przełomie 2004 - 2007 roku

	2004	2005	2006	2007
Urodzenia żywe	40	42	50	51
Zgony ogółem	21	34	25	23
Przyrost naturalny ogółem	+19	+8	+25	+28

Źródło: Dane Głównego Urzędu Statystycznego

Migracje wewnętrzne (zmiany miejsca zamieszkania pobytu stałego lub czasowego w obrębie kraju, polegające na przekroczeniu granicy administracyjnej gminy) zdaniem analityków Głównego Urzędu Statystycznego pozostaną przez najbliższe lata na obecnym niskim poziomie. W 2004 roku z prośbą o zameldowanie wystąpiły 41 osoby a 30 osób zamieszkujących na terenie gminy Lipusz wystąpiło z prośbą o wymeldowanie. Podobna sytuacja miała miejsce w roku następnym, bowiem odnotowano 41 zameldowań oraz 29 wymeldowań. Sytuacja uległa odwróceniu w 2006 roku. Zaledwie 37 osób wystąpiło z prośbą o zameldowanie na pobyt stały, przy tym aż 51 osób zostało wymeldowanych z terenu gminy Lipusz. W kolejnym roku możemy zauważyć kolejną zmianę sytuacji. Mianowicie odnotowano w statystykach 53 osoby, które zostały zameldowane na pobyt stały i 37 osób, które wysunęły wniosek o wymeldowanie z terenu gminy Lipusz. Poniżej przy pomocy wykresu przedstawiono zmiany kierunków miejsca zamieszkania na terenie gminy Lipusz.

Wykres 4. Migracje na pobyt stały w gminie Lipusz w okresie 2004 - 2007

Źródło: Dane Głównego Urzędu Statystycznego

Na podstawie zebranych danych możemy stwierdzić, że w roku 2004 wystąpiła niewielka przewaga liczbowa osób zameldowanych na pobyt stały (41 osób) nad liczbą osób wymeldowanych (30 osób) z terenu gminy Lipusz. Podobna sytuacja miała miejsce w roku następnym: zameldowań- 41 osób, wymeldowań- 29 osób. W roku 2006 sytuacja uległa odwróceniu albowiem wystąpiła przewaga liczbowa osób występujących o wymeldowanie- 51 osób -z terenu gminy Lipusz nad liczbą osób występujących z prośbą o zameldowanie- 37 osób. Przedstawiona sytuacja mogła być związana z faktem przystąpienia Polski do Unii Europejskiej i związane z tym zmiany na rynku pracy. Z powyżej przedstawionego wykresu wynika, że była to sytuacja krótkotrwała, bowiem w roku następnym wystąpił przyrost liczby osób zameldowanych- 53 osoby, nad osobami wymeldowanymi- 37 osób z terenu gminy Lipusz.

W przeciwieństwie do zastanych wyników dotyczących gminy Lipusz większość analityków zajmujących się prognozami demograficznymi zakłada, że w najbliższych latach skala migracji będzie nadal na wysokim poziomie. Na podstawie rozpatrywanych wyników możemy stwierdzić, że wskazane prognozy w głównej mierze dotyczą sfery ogólnokrajowej aniżeli wymiaru lokalnych społeczności, czego dowodem jest poniższa tabela. Trudno jednak prognozować, czy tendencja wzrostowa będzie utrzymywać w następnych latach i będzie prowadzić do dodatniego przyrostu naturalnego oraz dodatniego salda migracji w Lipuszu.

Tabela 4. Struktura przekrojowa - migracje na pobyt stały mieszkańców gminy Lipusz, powiatu kościerskiego, województwa pomorskiego oraz kraju w 2007 roku

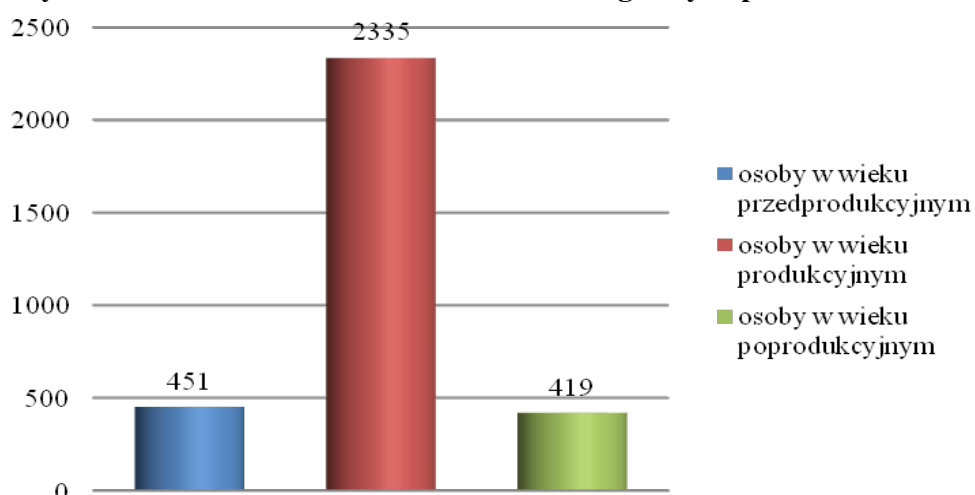
Wskaźnik migracji	gmina	powiat	województwo	kraj
-------------------	-------	--------	-------------	------

zameldowania ogółem	53	926	1287	14995
wymeldowania ogółem	37	925	2630	35480

Źródło: Dane Głównego Urzędu Statystycznego

Podstawowy podział społeczeństwa pod względem wieku dzieli się na trzy grupy: ludność w wieku przedprodukcyjnym, ludność w wieku produkcyjnym, ludność w wieku poprodukcyjnym. Przez ludność w wieku produkcyjnym rozumie się ludność w wieku zdolności do pracy. Dla mężczyzn przyjęto wiek 15-64 lata, dla kobiet - 15-59 lat. Przez ludność w wieku nieprodukcyjnym rozumie się ludność w wieku przedprodukcyjnym, tj. do 14 lat oraz w wieku poprodukcyjnym, tj. mężczyźni - 65 lat i więcej, kobiety - 60 lat i więcej. Gminę Lipusz obecnie zamieszkuje niemały procent osób w wieku właściwym do podjęcia pracy (osoby w wieku produkcyjnym). Przewiduje się, że w niedalekiej przyszłości będzie następował wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym i zmniejszy się ilość osób w wieku przedprodukcyjnym, przy ogólnej tendencji stopniowego zwiększania się ilości mieszkańców. Poniżej przedstawiamy wykres ilustrujący sytuację demograficzną osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym zamieszkałych w gminie Lipusz w pierwszej połowie roku 2008.

Wykres 5. Struktura wiekowa mieszkańców gminy Lipusz- dane na dzień 30.IX.2008 r.

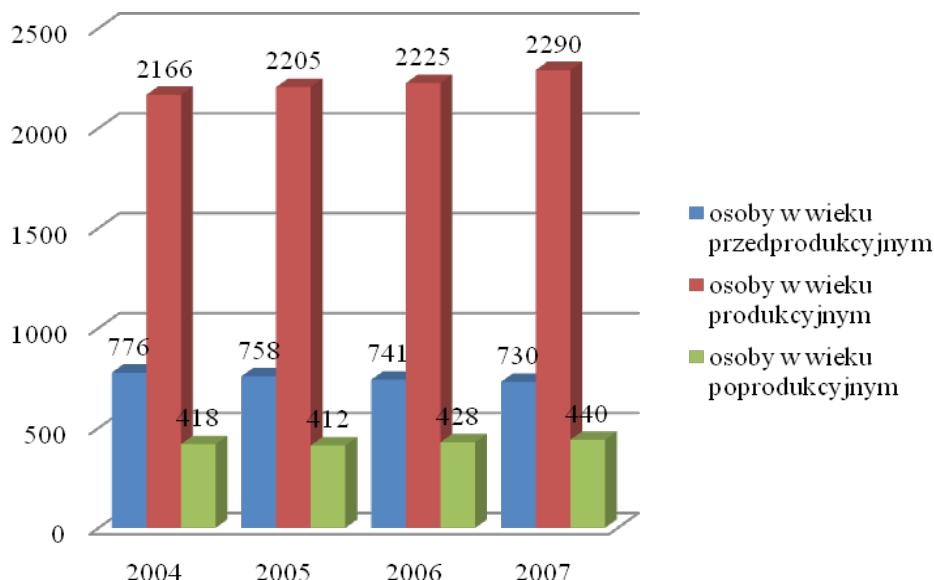

Źródło: Dane Głównego Urzędu Statystycznego

Podobnie przedstawia się sytuacja w latach poprzednich, tzn. od 2004 roku do 2007 roku możemy zauważyć znaczną przewagę liczebną osób w wieku produkcyjnym nad osobami w wieku przedprodukcyjnym i osobami w wieku poprodukcyjnym. Strukturę wiekową mieszkańców gminy

charakteryzuje minimalnie wyższy procent osób w wieku przedprodukcyjnym i niższy w wieku poprodukcyjnym. Analizując poprzednie lata możemy zauważyć wyraźny spadek osób w wieku przedprodukcyjnym (w 2004 r.-776 osób, w 2005 r.- 758 osób, w 2006r.- 741 osób, w 2007 r.- 730, w 2008r.- 451). Natomiast w wieku poprodukcyjnym występuje tendencja raczej wzrostowa mimo zauważalnych fluktuacji na przełomie lat 2004- 2008. Według dostępnych danych stwierdzono, że w roku 2004 było 418 osób w wieku poprodukcyjnym, w 2005 roku- 412, w 2006 roku- 428 osób, w 2007 roku- 440 osób a w 2008- 419 osób. Na wykresie poniżej przedstawiono strukturę wiekową ludności gminy Lipusz w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym na przełomie lat 2004- 2008.

Wykres 6. Struktura wiekowa mieszkańców gminy Lipusz w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w latach 2004- 2007

Źródło: Dane Głównego Urzędu Statystycznego- (dane zgodnie z faktycznym miejscem zamieszkania na dzień 31 XII)

Stosunkowo niski i stale malejący wskaźnik ludności w wieku przedprodukcyjnym wpływa na zmniejszenie się liczby uczniów w szkołach wszystkich szczebli. Wzrost grupy ludności w wieku poprodukcyjnym jest zjawiskiem niekorzystnym również z tego względu, że starsze społeczeństwo uznawane jest za mniej mobilne gospodarczo i silniej uzależnione od świadczeń o charakterze socjalnym.

Strukturę wieku zamieszkałej ludności gminy Lipusz według grup wiekowych przedstawia poniżej tabela.

Tabela 5. Struktura ludności według grup wiekowych w okresie 2004- 2007

Struktura demograficzna	Liczba osób			
	2004	2005	2006	2007
0-4	221	220	222	223
5-9	241	242	233	235
10-14	314	296	286	272
15-19	303	307	294	314
20-24	286	296	307	309
25-29	242	246	248	257
30-34	252	243	244	244
35-39	239	248	248	253
40-44	255	256	255	257
45-49	232	239	243	248
50-54	167	162	180	200
55-59	137	164	166	161
60-64	115	101	95	105
65-69	114	99	109	110
70 i więcej	242	256	264	272
ogółem	3 360	3375	3394	3460

Źródło: Dane Głównego Urzędu Statystycznego

Z powyższych statystyk wynika, że zdecydowanie duża liczba mieszkańców gminy Lipusz kształtuje się w grupie osób zdolnych do podjęcia zatrudnienia.

Podsumowując kwestie demograficzne dotyczące gminy Lipusz należy podkreślić, że faktem jest pogłębiający się wzrost liczby mieszkańców, dodatni przyrost naturalny, wzrost liczby osób zameldowanych na pobyt stały na terenie gminy oraz starzenie się lokalnej społeczności zmniejszającej się liczby osób w wieku przedprodukcyjnym, jak i wydłużającego się średniego wieku życia ludności. Starość jest okresem zasłużonego wypoczynku, ale często z przejściem na emeryturę pogarsza się status materialny osoby. Potrzeb osób starszych nie można bagatelizować ani ignorować, gdyż stanowią znaczny odsetek społeczności lokalnej.

Prognoza ludności Polski na lata 2008- 2035:

- Liczba ludności będzie się systematycznie zmniejszać, przy czym tempo tego spadku będzie coraz wyższe z upływem czasu;
- Na terenach wiejskich do roku 2022 liczebność zamieszkałej tam populacji będzie

wzrastała- głównie ze względu na panującą od kilku lat tendencję przemieszczania się ludności z miast na obszary podmiejskie;

- Przewidywany jest coraz wyższy ujemny przyrost naturalny, jako konsekwencja takich czynników jak: starzenie się społeczeństwa, zmniejszanie się liczebności kobiet w wieku rozrodczym, stosunkowo wysokim stopniem migracji zagranicznych;
- Liczba osób w wieku produkcyjnym będzie ulegać stopniowemu zmniejszeniu, będziemy obserwować dynamiczne starzenie się struktury ludności w wieku produkcyjnym a wspomniane zmiany spowodują gwałtowne zmniejszenie i starzenie się zasobów pracy, a w konsekwencji pogarszanie się podaży siły roboczej na polskim rynku pracy;
- Liczba osób w wieku poprodukcyjnym będzie się nadal systematycznie zwiększała przy jednoczesnym upadku liczby osób w wieku przedprodukcyjnym;
- Przewidywany jest dalszy wzrost natężenia urodzeń przy jednoczesnym przesunięciu do starszych grup wieku, który wynika z realizacji odłożonych urodzeń wyżowych roczników kobiet, urodzonych w końcu lat 70- tych oraz na początku lat 80- tych;
- Wolniejsze tempo spadku natężenia zgonów utrzyma się 9 w porównaniu z krajami unii) a za taką prognozą przemawia m.in. problemy z restrukturyzacją służby zdrowia, słaby dostęp do usług medycznych, emigracją zarobkowa wykwalifikowanych pracowników służby zdrowia;

2.3. IDENTYFIKACJA NAJWAŻNIEJSZYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH Z PERSPEKTYWY OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ W LIPUSZU

Jednym z najważniejszych problemów każdego postępowania diagnostycznego, mającego określić zasadnicze problemy i kierunki ich rozwiązywania jest ich identyfikacja.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipuszu na podstawie analizowania dokumentów, danych sprawozdawczych, efektów pracy socjalnej, problemów i potrzeb zgłaszanych przez mieszkańców gminy, przeprowadzonej ankiety, wskazuje na szereg kwestii do rozwiązania. Przedmiot diagnozy obejmował obszary problemowe o najwyższym stopniu dolegliwości, takich jak: ubóstwo, bezrobocie, uzależnienia, bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, niepełnosprawność, problemy ludzi starszych, a także sprawy związane z ochroną zdrowia, środowiska naturalnego oraz bezpieczeństwa. Problemy te wymagają wszechstronnych działań w celu wspierania rodzin w sytuacjach kryzysowych, a zwłaszcza przeciwdziałania nim, poprawy ich warunków bytowych, wyrównywania szans na rynku pracy oraz zapobieganiu niekorzystnym zjawiskom.

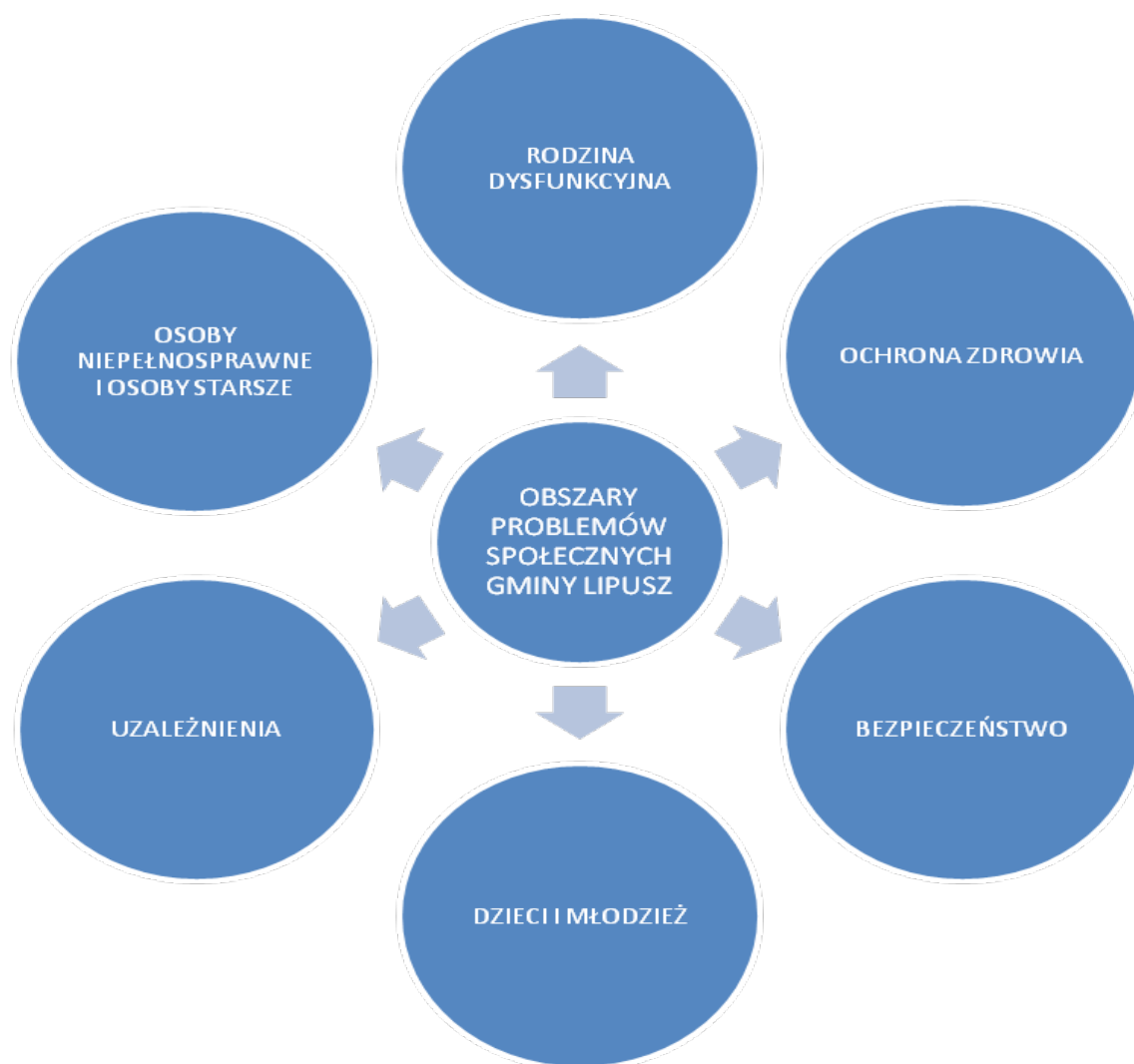
Mając na względzie partycypacyjny charakter budowanej strategii badaniem objęto osoby reprezentujące różne obszary życia społecznego gminy Lipusz. Wartością dodatnią przeprowadzonych badań jest możliwość skonfrontowania wiedzy o sytuacji gminy w zakresie szeroko rozumianej problematyki społecznej przez różne środowiska społeczne, co w konsekwencji może doprowadzić do skuteczniejszego rozwiązywania powstających na terenie gminy problemów.

Zespół powołany do opracowania strategii wniósł uwagi i spostrzeżenia dotyczące rozwiązań w sferze działań na rzecz społeczeństwa lokalnego. W trakcie kolejnych spotkań warsztatowych Zespołu, przeprowadzono: diagnozę sytuacji społecznej w oparciu o analizę danych wtórnych ze sprawozdań OPS, opracowano analizę strategiczną metodą SWOT.

Dokonując kolejnych przybliżeń, na zasadzie konsensusu, wyodrębniono główne obszary problemowe, które zostały przedstawione poniżej w formie graficznej.

Wykres 7. Graficzny obraz najistotniejszych obszarów problemów społecznych gminy

Lipusz

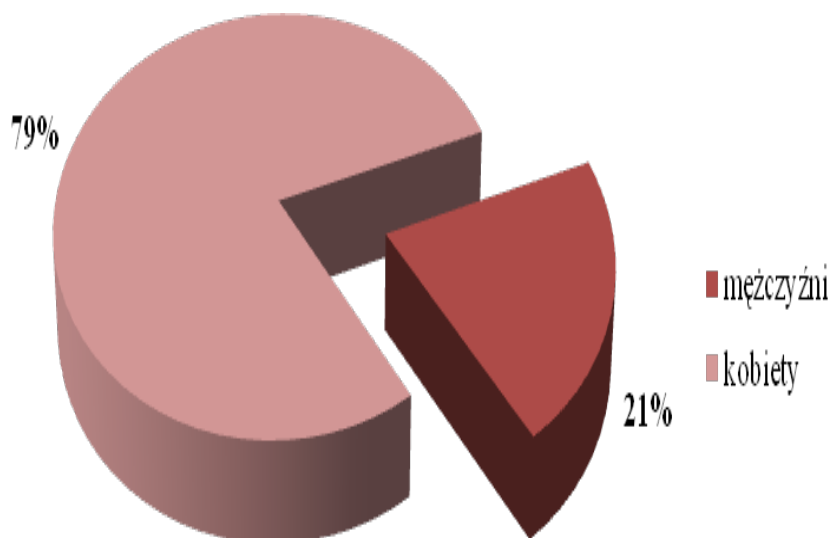
Źródło: Badania Ośrodka Pomocy Społecznej w Lipuszu 2008r.

Opracowanie strategii rozwiązywania problemów występujących w tych obszarach powinno wydatnie zwiększać efektywność funkcjonowania pomocy społecznej w gminie. Dla poszczególnych problemów wyodrębniono priorytety, za które uznano główne źródła (przyczyny) tworzące te problemy. Ułatwiło to sformułowanie celów strategicznych dla poszczególnych obszarów problemowych, a następnie polityki społecznej jako całości. Formułowanie tych celów poprzedzono analizą możliwości oraz ograniczeń istniejących w samym systemie pomocy społecznej jak i poza nim. Analizy tej dokonał zespół konsultacyjny z udziałem specjalistów, co dało pełny, rzeczywisty obraz warunków realizacji celów oraz działań zawartych w strategii.

Zastosowanym narzędziem był kwestionariusz ankiety o wysokim stopniu standaryzacji do samodzielnego wypełnienia zawierający 26 pytań. Rozesłano 52 ankiety, uzyskując wysoki procent zwrotu, na poziomie 52% - 52 wypełnionych ankiet, co może świadczyć o sporym zainteresowaniu środowiska lokalnego i zaangażowaniu w działania prowadzone na terenie gminy. Odpowiedzi na

pytania zawarte w kwestionariuszu udzieliło 11 mężczyzn i 41 kobiet.

Wykres 8. Struktura płci badanych respondentów

Źródło: Badanie ankietowe

Opracowując niniejszą strategię należy skupić się także na znaczeniu pomocy społecznej jako instytucji polityki społecznej państwa, mającej na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości (art. 2 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej). Jako instytucja polityki społecznej ma na celu wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka (art. 3 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej).

Wobec przesłanek wynikających z ustawy o pomocy społecznej, wsparcia udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu: ubóstwa, sieroctwa, bezdomności, bezrobocia, niepełnosprawności, długotrwałej lub ciężkiej choroby, przemocy w rodzinie, potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi, potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezradności w sprawach opiekuńczo- wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych, braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej całodobowe placówki opiekuńczo- wychowawcze, trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy, trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, alkoholizmu lub narkomanii, zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej, klęski żywiołowej lub ekologicznej.

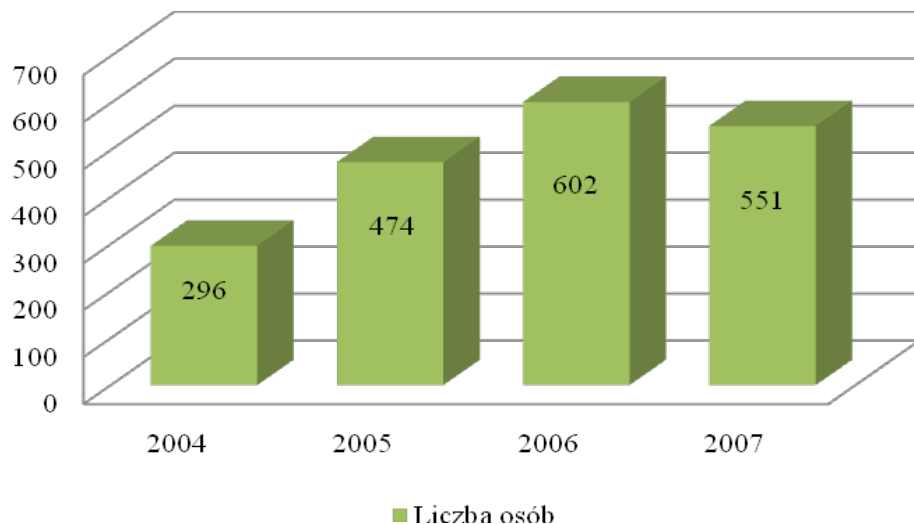
Realizacja zadań z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy Lipusz należy do Ośrodka Pomocy Społecznej, do którego obowiązków należy: prowadzenie diagnostyki jednostkowej i środowiskowej, bezpośrednio i pośrednio udzielanie świadczeń, współpraca z

organizacjami i instytucjami, a przede wszystkim z samorządem lokalnym, aktywizowanie środowiska lokalnego.

W związku z tym Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipuszu udziela pomocy mieszkańcom gminy ze względu na ich trudną sytuację życiową.

Liczba osób korzystających z oferowanych przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipuszu form wsparcia, co roku wzrasta. Ponadto ich liczba na przestrzeni lat 2004 - 2007 wykazuje poważne wahania: w 2004 roku objęto pomocą 296 osób, w roku następnym – 474 osoby, natomiast w roku 2006 roku – aż 602 osoby. Z kolei w następnym roku z pomocy i wsparcia Ośrodka Pomocy Społecznej w Lipuszu skorzystało 551 osób.

Wykres 9. Osoby objęte pomocą społeczną na przełomie lat 2004 - 2007

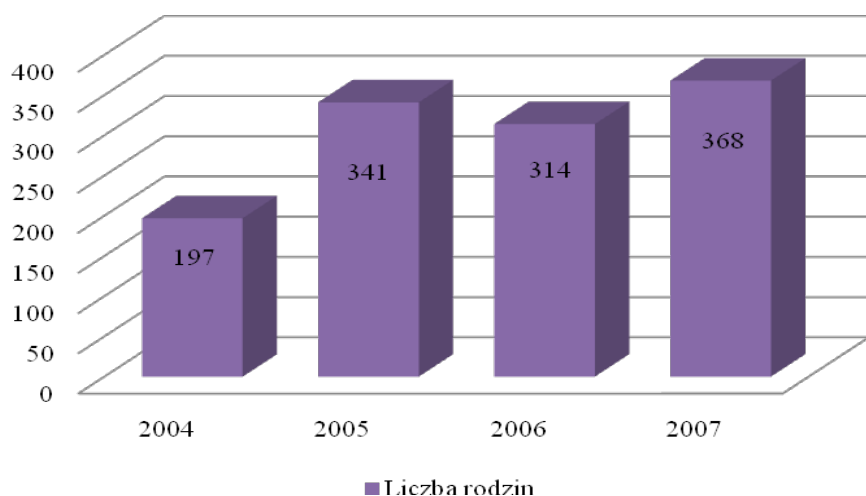

Źródło: Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Lipuszu

Jak wynika z analizy danych statystycznych OPS w Lipuszu przedstawionych powyżej za pomocą wykresu należy uznać rok 2006 za przełomowy. Wtedy, bowiem udzielono pomocy i wsparcia sporej liczbie osób na przełomie lat 2004- 2007. Należy zaznaczyć, że w sierpniu 2006 roku z zakresu pomocy społecznej skorzystało dodatkowo 67 osób, którym przyznano decyzją świadczenia w związku z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 29 sierpnia 2006 roku w sprawie szczegółowych warunków realizacji programu pomocy dla gospodarstw

rolnych w celu złagodzenia skutków suszy. W przypadku analizy rodziny objętej pomocą i wsparciem Ośrodka Pomocy Społecznej w Lipuszu sytuacja wygląda podobnie, ale występują pewne wahania. Różnice przedstawiono poniżej za pomocą wykresu.

Wykres 10. Rodziny objęte pomocą społeczną w okresie 2004 - 2007

Źródło: Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Lipuszu

Analiza wykresu pozwala stwierdzić, że zdecydowanie najwięcej rodzin ubiegało się o pomoc w 2005 roku-341 rodzin oraz w 2007 roku, bowiem wtedy o wsparcie ze strony Ośrodka Pomocy Społecznej w Lipuszu zwróciło się 368 rodzin. Poniżej przedstawiono scharakteryzowaną pomoc udzieloną dla rodzin i osób na przełomie lat 2004 - 2007.

Tabela 6. Liczba rodzin i osób w rodzinach objętych pomocą społeczną w stosunku do ogółu rodzin i mieszkańców gminy Lipusz w latach 2004 - 2007

Wyszczególnienie	Lata			
	2004	2005	2006	2007
Liczba mieszkańców	3360	3375	3394	3460
Liczba rodzin objętych pomocą	197	341	314	368
Liczba osób objętych pomocą	296	474	602	551

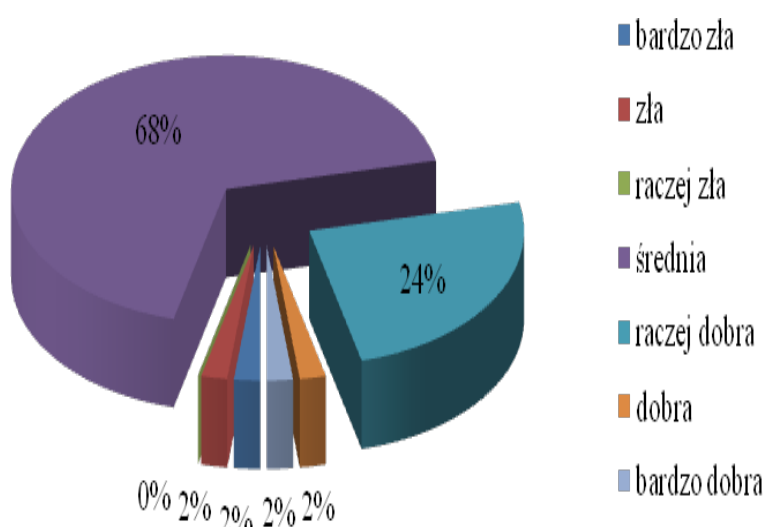
Źródło: Dane Ośrodka Pomocy Społecznej

Uzyskane dane wskazują, że wzrasta liczba osób objętych pomocą i wsparciem ze strony Ośrodka Pomocy Społecznej w Lipuszu oraz liczba rodzin w stosunku do ogółu mieszkańców gminy. Niewątpliwie pozytywnym zjawiskiem jest fakt, że liczba osób oraz liczba rodzin korzystających z pomocy OPS w Lipuszu stanowi mniej niż 20% ogółu mieszkańców gminy Lipusz. W 2004 roku 8% mieszkańców zamieszkałych na terenie gminy otrzymało decyzją

świadczenia, w 2005 roku 14%, w roku następnym 17% a w 2007 roku liczba osób zmniejszyła się do 15% ogółu mieszkańców gminy Lipusz.

Badając wyniki uzyskane za pomocą rozсланej ankiety należy stwierdzić, że większość badanych respondentów (69%) uważa, że warunki życia w gminie Lipusz są średnie. Pozytywne zaskoczenie może budzić fakt, iż większość z pozostałych uczestników badania (25%) wskazuje, że są one raczej dobre lub dobre- 2% ankietowanych. Jedynie (2%) wypowiada się o warunkach życia w gminie, że są bardzo złe lub złe. Odpowiedzi ankietowanych przedstawia poniżej wykres.

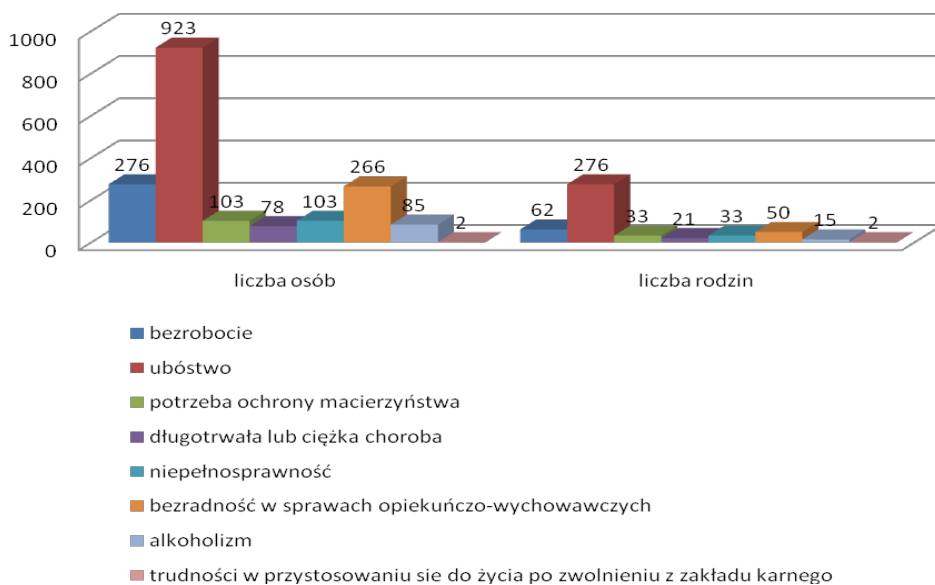
Wykres 11. Warunki życia w gminie Lipusz w opinii badanych respondentów

Źródło: Badanie ankietowe

Kategorie przyczyn, z jakich beneficjenci wnosili o wsparcie z systemu pomocy społecznej w okresie 2004- 2007 zostały scharakteryzowane poniżej za pomocą wykresu.

Wykres 12. Powody przyznania pomocy społecznej w okresie 2004 - 2007

Źródło: Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Lipuszu

Zasadniczą przyczyną przyznawania pomocy społecznej w gminie Lipusz w roku 2007 było ubóstwo i bezrobocie. Brak zatrudnienia wiąże się z groźbą występowania ubóstwa. Obie przyczyny na siebie wpływają stając się źródłem licznych problemów i dysfunkcji.

Zjawisko ubóstwa jest zjawiskiem wielopłaszczyznowym i wieloaspektowym, nie mniej ostatecznie za najważniejszy wskaźnik określający jego zasięg można przyjąć dochód lub poziom wydatków gospodarstwa domowego. W takim razie gospodarstwo domowe można uznać za ubogie, jeżeli poziom jego dochodów jest niższy od przyjętych wartości minimalnych. Na gruncie postanowień ustawy o pomocy społecznej przyjmuje się, że prawo do świadczeń z tytułu ubóstwa lub z tytułu bezrobocia posiadają osoby lub rodziny, które nie dysponują odpowiednimi zasobami finansowymi lub też dochody ich są niższe od kryterium dochodowego, – czyli kryterium dochodowe dla osoby samotnie gospodarującej nie może przekroczyć kwoty 477 zł, natomiast w rodzinie- kwoty 351 zł.

Bezrobocie jest zjawiskiem społecznym, polegającym na tym, że część ludzi zdolnych do pracy i deklarujących chęć jej podjęcia nie znajduje faktycznego zatrudnienia z różnych powodów. Zgodnie z definicją stosowaną przez państwowe Urzędy Pracy bezrobotnym w rozumieniu przepisów Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy jest osoba, która ukończyła 18 rok życia, nie ukończyła 60 lat w przypadku kobiet i 65 lat w przypadku mężczyzn, aktualnie nie uczy się na żadnym szczeblu kształcenia lub nie jest skierowana na szkolenie z PUP, jest zameldowana lub pozostaje w naszym kraju legalnie lub jej pobyt może zostać zalegalizowany. Na podstawie zastanych danych jesteśmy w stanie stwierdzić, że w sumie objęto pomocą 62 rodziny z tytułu bezrobocia i 276 rodziny z tytułu ubóstwa 2007 roku. W 2004 roku przyznano pomoc z powodu bezrobocia dla 101 rodzin, w 2005 roku- 203 rodziny a w 2006 roku- 158 rodzin. Z tytułu ubóstwa w 2004 roku- 165 rodzin, w 2005 roku- 239 rodzin a w

2006 roku- 323 rodziny.

Tabela 7. Liczba rodzin korzystających z pomocy OPS w Lipuszu z powodu ubóstwa i bezrobocia w latach 2004 - 2007

Lata	Liczba rodzin objętych pomocą społeczną		
	ogółem	w tym z powodu ubóstwa	w tym z powodu bezrobocia
2004	197	165	101
2005	341	239	203
2006	314	323	158
2007	368	276	62

Źródło: Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Lipuszu

Analizując te dane możemy stwierdzić że wzrasta pomoc dla rodzin z powodu ubóstwa a maleje z powodu bezrobocia. Wydaje się, że spadek liczby rodzin korzystających z pomocy OPS w Lipuszu z powodu bezrobocia jest spowodowany wejściem Polski do Unii Europejskiej i możliwością poszukiwania pracy za granicami kraju.

W tej części analizy przedstawione zostały statystyki dotyczące bezrobocia w gminie Lipusz. Bezrobotnym, zgodnie z definicją ustawową jest osoba pozostająca bez pracy, ale jednocześnie zdolna i gotowa do jej podjęcia w pełnym wymiarze czasu. W pierwszej kolejności dokonana została analiza osób bezrobotnych zarejestrowanych według wieku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Kościerzynie.

Tabela 8. Struktura osób bezrobotnych w gminie Lipusz w okresie 2004 - 2008

Rynek pracy	2004	2005	2006	2007	2008
ogółem	265	297	234	160	152
mężczyźni	141	156	98	51	51
kobiety	124	141	136	109	98

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Kościerzynie

Należy wskazać, że obecnie wiele osób zatrudnionych jest i pracuje poza granicami kraju. Zapewne, dlatego analizując powyższe dane możemy uznać, że sytuacja bezrobotnych w gminie Lipusz jest pozytywna, bowiem zaznacza się spadek osób bezrobotnych wg. danych PUP w Kościerzynie za 2008r., zwłaszcza wśród mężczyzn, a także wśród kobiet. Zauważyć przy tym

trzeba, że bezrobotnych kobiet w gminie Lipusz jest znacznie więcej niż bezrobotnych mężczyzn.

Tabela 9. Bezrobotni zarejestrowani wg wieku w powiecie kościerskim w okresie

2004 - 2007

Bezrobotni według wieku	Liczba osób			
	2004	2005	2006	2007
18- 24	1928	1819	1552	1018
25-34	1668	1529	1401	1030
35-44	1186	1125	977	731
45- 54	1043	1029	952	787
55 i więcej	160	200	232	261
ogółem	5985	5702	5114	3836
Liczba kobiet	3086	3147	3083	2583

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Kościerzynie

Dwie najliczniejsze grupy osób pozostających bez pracy w latach 2004 - 2007 stanowili ludzie młodzi w wieku od 18 do 24 lat oraz od 25 do 34 lat. W rejestrach PUP w grudniu 2004 roku figurowało ich w sumie 1928 osób, w 2005 było ich 1819 oraz w roku 2006 - 1552 a w roku 2007- 1018 osób w wieku od 18 do 24 lat. Wyraźnie widać, że na przełomie lat liczba bezrobotnych odnośnie tego wieku spada. W grupie wiekowej 25 - 34 w roku 2004 było ich 1668 w 2005- 1529 a w 2006 liczba bezrobotnych wynosiła 1401 a w 2007- 1030 osób. W tej grupie wiekowej również występuje z roku na rok tendencja spadkowa liczby bezrobotnych w powiecie kościerskim. W grupie wiekowej 55 i więcej odnotowano najmniejszą liczbę bezrobotnych. W roku 2004 wynosiła ona 160 osób w 2005- 200 osób, w 2006- 232 osoby, w 2007- 261. Przy tym jest tutaj widoczna tendencja wzrostowa.

Tabela 10. Bezrobotni zarejestrowani wg czasu pozostawania bez pracy w powiecie kościerskim w okresie 2004- 2007

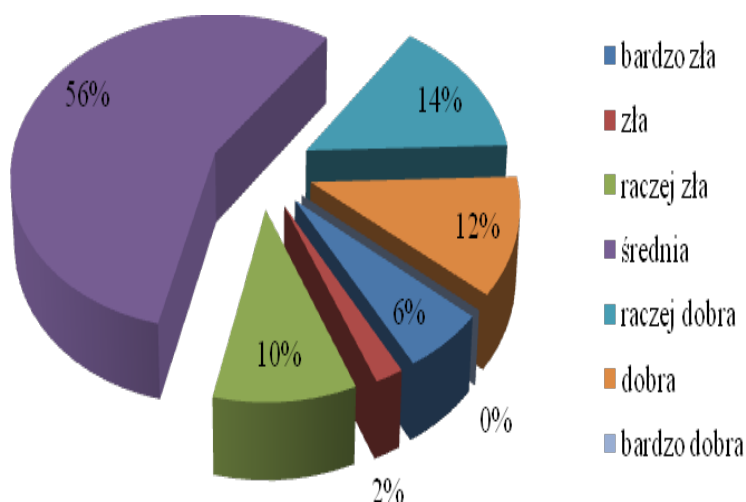
Bezrobotni według czasu pozostawania bez pracy	Liczba osób			
	2004	2005	2006	2007
do 1 mies.	Brak danych	365	348	374
1 - 3 mies.	1089	994	1312	721
3 - 6 mies.	788	848	785	559
6 - 12 mies.	1117	988	766	485
12 - 24mies.	1057	724	836	585
pow. 24mies.	1934	1783	1415	1112
ogółem	5985	5702	5114	3836
liczba kobiet	3086	3147	3083	2583

Źródło: Dane Urzędu Pracy w Kościerzynie

Z powyższych danych statystycznych wynika, iż sytuacja badanych jest trudna ze względu na długo a nawet bardzo długo utrzymujący się brak ich zatrudnienia. Najliczniejszą grupę stanowią, bowiem bezrobotni zarejestrowani w urzędzie pracy powyżej 24 miesięcy. Takie dane są alarmujące ze względu na przykre konsekwencje społeczne. Osoby pozostające bez pracy przez bardzo długi czas są marginalizowani społecznie.

Przyjrzyjmy się teraz szczegółowo sytuacji na rynku pracy w gminie Lipusz w opinii badanych respondentów. Połowa badanych respondentów oceniła sytuację na rynku pracy w gminie Lipusz, jako średnią (54%). Tylko 6% badanych respondentów uznało, że sytuacja na rynku pracy jest bardzo zła. Nikt z respondentów nie określił sytuacji na rynku pracy, jako bardzo dobrej. Zdaniem 15% badanych ankietowanych sytuacja jest „dobra”. W przeświadczeniu 13% badanych sytuacja na rynku pracy w gminie jest „raczej dobra”, a w opinii 10% - „raczej zła”.

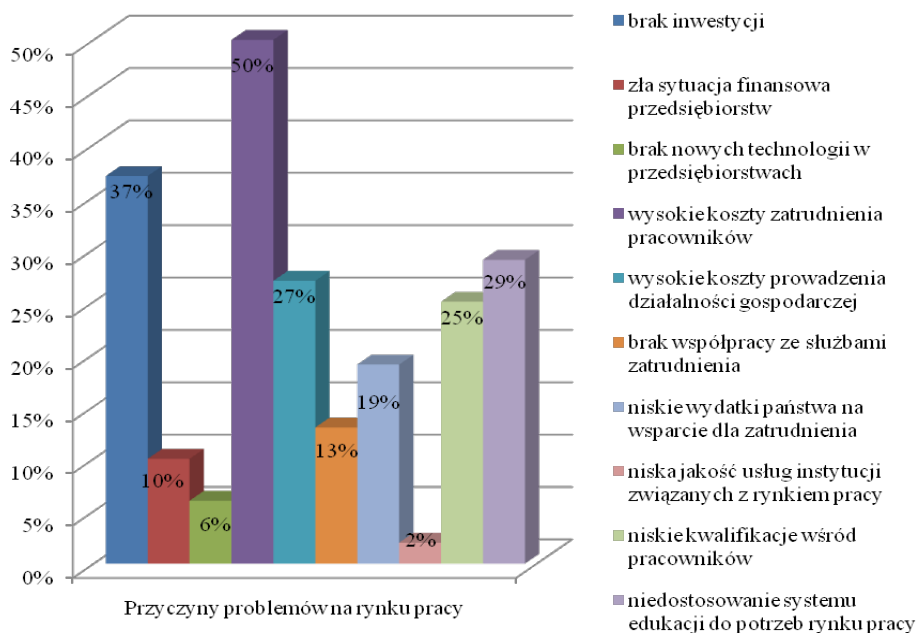
Wykres 13. Sytuacja na rynku pracy w gminie Lipusz w opinii respondentów

Źródło: Badanie ankietowe

Wśród opinii dotyczących przyczyn problemów występujących na lipuskim rynku pracy dominują czynniki zewnętrzne, za najważniejsze ankietowani uznali: wysokie koszty zatrudnienia pracowników (50%), brak inwestycji (37%), niedostosowanie systemu edukacji do potrzeb rynku pracy (29%) wysokie koszty prowadzenia działalności gospodarczej (27%) czy niskie kwalifikacje pracowników (25%). Ponadto zadaniem niektórych ankietowanych-19% ankietowanych, zaniżone wydatki państwa wspierające zatrudnienie również przyczynia się do powstania złej sytuacji na rynku pracy w gminie. Cześć ankietowanych-13% respondentów- wskazała również na czynnik braku współpracy ze służbami zatrudnienia, czyli urzędami pracy, agencjami zatrudnienia, firmami szkoleniowymi. Ponadto, jako przyczynę problemów na rynku pracy respondenci wskazywali na złą sytuację przedsiębiorstw- 10% ankietowanych, brak nowych technologii w przedsiębiorstwach- 6% ankietowanych, niska, jakość usług instytucji związanych z rynkiem pracy-2% respondentów. Na zapytanie: jakie są w opinii respondentów inne przyczyny problemów na rynku pracy w gminie Lipusz jedna osoba wskazała na bardzo niski przychód możliwy do uzyskania podczas pracy zarobkowej a inna osoba wskazała na problem zatrudniania pracowników na okres próbny bez możliwości przedłużenia umowy o pracę.

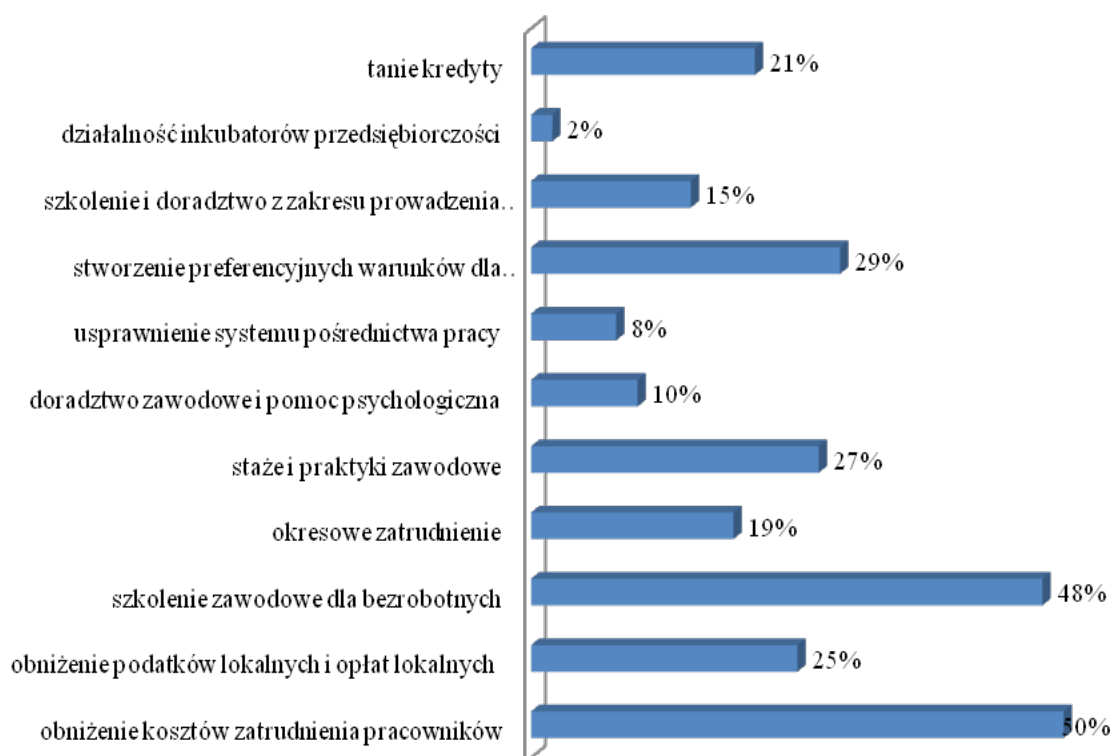
Wykres 14. Przyczyny problemów na rynku pracy w opinii respondentów

Źródło: Badanie ankietowe

Jako najważniejsze działania podejmowane celem uzyskania spadku bezrobocia respondenci wymieniali: obniżenie kosztów zatrudnienia pracowników (50%), szkolenia zawodowe dla bezrobotnych (48%), stworzenia preferencyjnych warunków dla absolwentów wchodzących na rynek pracy (29%), staże i praktyki zawodowe (27%), obniżenie podatków lokalnych i opłat lokalnych (25%), tanie kredyty (21%), okresowe zatrudnienie finansowane z budżetu państwa (19%). Ważnym czynnikiem umożliwiającym aktywizację zawodową osób bezrobotnych są w opinii respondentów szkolenia z zakresu prowadzenia działalności gospodarczej (15%). Respondenci zapytani o działania najlepiej przyczyniające się do obniżenia skali zjawiska bezrobocia w gminie Lipusz i tym samym polepszenia sytuacji na rynku pracy wskazali również na stworzenie punktu doradztwa zawodowego i pomocy psychologicznej (10%). Ponadto respondenci wskazali na działalność inkubatorów przedsiębiorczości (2%).

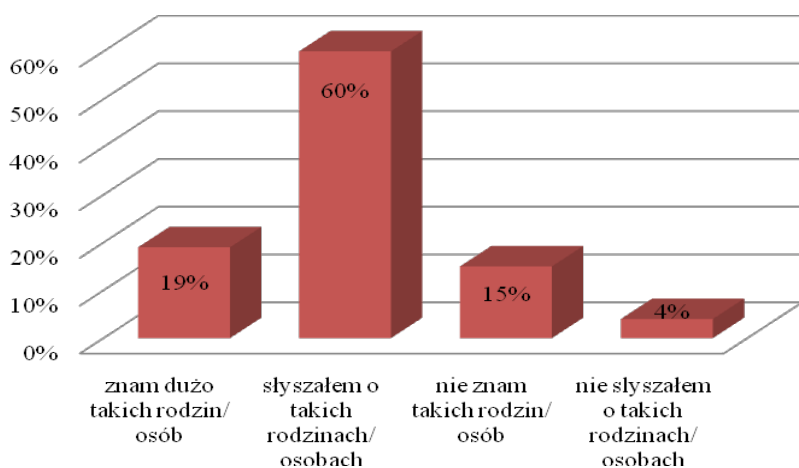
Wykres 15. Działania podejmowane na terenie gminy umożliwiające uzyskanie spadku bezrobocia i aktywizacji zawodowej

Źródło: Badanie ankietowe

Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipuszu przyznał decyzją znaczną liczbę świadczeń z tytułu ubóstwa. W związku z tym dla porównania zapytano respondentów- mieszkańców gminy Lipusz- czy ich zdaniem na terenie gminy Lipusz zamieszkuje wiele rodzin/ osób ubogich. Zdecydowana większość ankietowanych zna lub słyszała o rodzinach zamieszkujących gminę Lipusz dotkniętych ubóstwem (60%). Jedyne 4% respondentów nie słyszało o takich rodzinach, 15% nie zna takich rodzin a 19% ankietowanych zna osobiście dużo takich rodzin. Taki rozkład odpowiedzi świadczy dobitnie o bardzo dużej skali występowania zjawiska ubóstwa wśród rodzin zamieszkujących gminę Lipusz. Uzyskane odpowiedzi scharakteryzowano poniżej za pomocą wykresu.

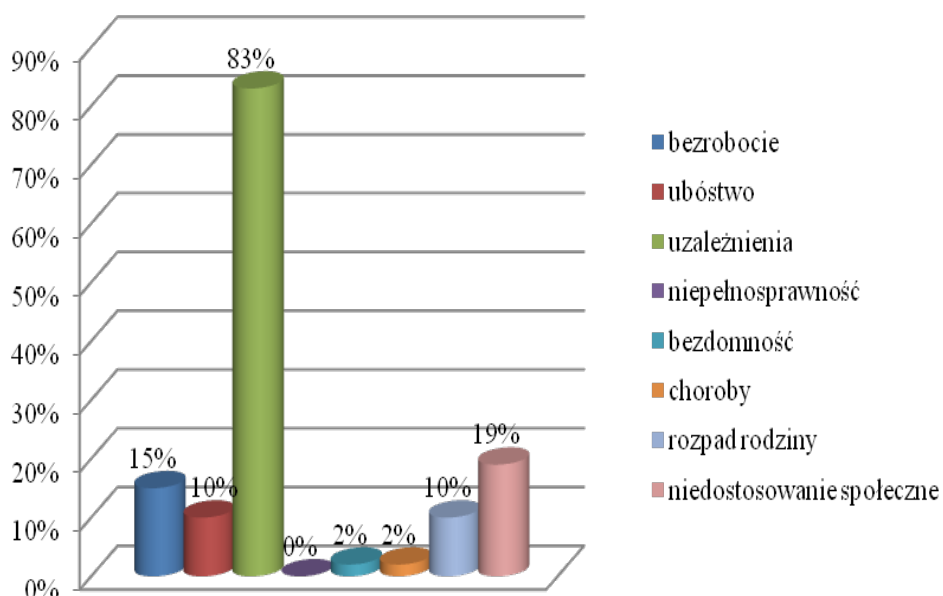
Wykres 16. Ocena respondentów, co do ilości rodzin dotkniętych ubóstwem w gminie Lipusz

Źródło: Badanie ankietowe

Jako główny powód popadania w ubóstwo respondenci podawali uzależnienia. Kolejnym czynnikiem wskazywanym przez ankietowanych było bezrobocie, wyuczona bezradność. Jako przyczynę „ubóstwa” rodziny ankietowani również wskazywali na konsekwencje długotrwałej choroby. Ponadto ankietowani wskazywali na kwestie niedostosowania społecznego, jako przyczynę ubóstwa rodzin na terenie gminy. Zdaniem respondentów powodem może być również występowanie zjawiska określanego, jako „dziedziczone” ubóstwo. Ponadto „rozpad rodziny”, czyli separacja członków rodziny jest czynnikiem powodującym występowanie ubóstwa w opinii ankietowanych. Niepełnosprawność jak czynnik stanowiący przyczynę popadania rodzin i osób w ubóstwo uzyskał najmniejszą liczbę wyborów przez respondentów. W opinii tylko 2 ankietowych osób czynnik ten może wpływać na powstanie zjawiska ubóstwa.

Wykres 17. Przyczyny ubóstwa w opinii respondentów

Źródło: Badanie ankietowe

Istotną przyczyną przyznawania pomocy w OPS w Lipuszu w 2007 roku był również problem bezradności w sprawach opiekuńczo- wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. Z tego tytułu przyznano pomoc dla 55 rodzin, z czego 23 to rodziny niepełne i 27 to rodziny wielodzietne. W 2004 roku z tego tytułu pomoc otrzymało 48 rodzin, z czego 13 to rodziny niepełne a 35 to rodziny wielodzietne, w 2005 roku- 102 rodzin (23- rodziny niepełne, 79- rodziny wielodzietne) a w 2006 roku- 155 rodzin, w tym 19 stanowiły rodziny niepełne i 137 rodziny wielodzietne.

Tabela 11. Liczba rodzin korzystających z pomocy OPS w Lipuszu z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo- wychowawczych w latach 2004 - 2007

Rodziny korzystające z pomocy społecznej w Lipuszu			
Rok	Liczba rodzin ogółem korzystających z pomocy społecznej	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin
2004	197	270	48
2005	341	596	102
2006	314	646	155
2007	368	266	55

Źródło: Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Lipuszu

Problem bezradności w sprawach opiekuńczo- wychowawczych dotyka zwłaszcza dzieci, niekorzystnie wpływa na ich więź rodzinna. W rodzinach o anormalnej strukturze brakuje właściwej atmosfery życia rodzinnego, stosownych wzorców komunikacji, a także poczucia bezpieczeństwa. Problemy opiekuńczo- wychowawcze, przemoc w rodzinie, konflikty i inne czynniki problemotwórcze są często powodem umieszczenia dzieci w placówkach opiekuńczo- wychowawczych.

Rodziny bezradne w sprawach opiekuńczo- wychowawczych borykają się z problemami głównie wynikającymi z:

- braku czasu i zaangażowania rodziców;
- braku zainteresowania sposobami spędzania przez dzieci czasu wolnego;
- braku jednego z rodziców, który wyjeżdża do pracy za granice kraju, tzw. „eurosieroctwo”;
- istniejących problemów w rodzinie (uzależnienia, przemoc);
- braku dojrzałości emocjonalnej rodziców.

Zgodnie z art. 70 ust.1 Ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku rodzinie mającej trudności w wypełnianiu swoich zadań oraz dziecku z tej rodziny udziela się pomocy, w szczególności w formie:

- 1) poradnictwa rodzinnego;
- 2) terapii rodzinnej rozumianej, jako działania psychologiczne, pedagogiczne i socjologiczne, mające na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania jej zadań;
- 3) pracy socjalnej;
- 4) zapewnienia dzieciom opieki i wychowania poza rodziną.

Także niepełnosprawność stanowiła ważny powód wspierania rodzin. Ośrodek Pomocy Społecznej ofiarował pomoc dla 33 rodzin w 2007roku. W 2004 roku z tego tytułu przyznano pomoc dla 54 rodzin, w 2005 roku dla 58 rodzin, w 2006 roku dla 46 rodzin.

Tabela 12. Liczba rodzin korzystających z pomocy OPS w Lipuszu z powodu niepełnosprawności w latach 2004 - 2007

Rok	Liczba rodzin objętych pomocą społeczną przez OPS w Lipuszu	
	ogółem	z powodu niepełnosprawności
2004	197	54
2005	341	58
2006	314	46
2007	368	33

Źródło: Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Lipuszu

Niepełnosprawność oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodująca niezdolność do pracy. Istnieją dwie podstawowe grupy: niepełnosprawność prawna i biologiczna. Osoba niepełnosprawna prawnie posiada odpowiednie orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony. Osoba, która takiego orzeczenia nie posiada, lecz odczuwa ograniczenie sprawności w wykonywaniu czynności podstawowych dla swojego wieku jest niepełnosprawna biologicznie.

Z Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 roku wynika, że osoby niepełnosprawne stanowią znaczną grupę ludności w kraju. W roku 2002 liczba osób niepełnosprawnych na terenie województwa pomorskiego wynosiła 289,786 tysięcy, co stanowi 13% ludności województwa. W grupie niepełnosprawnych prawnie (wieku 15 lat i więcej) znalazło się 243,097 osób a w grupie niepełnosprawnych biologicznie- 46,689 osób niepełnosprawnych.

Zadania w zakresie niepełnosprawności są złożone i trudne. Wymagają, bowiem uwzględnienia nie tylko aktualnych doraźnych potrzeb osób niepełnosprawnych.

W Ośrodku Pomocy Społecznej w Lipuszu pomoc została przyznana również dla rodzin dotkniętych problemem alkoholowym. W sumie z tego tytułu udzielono wsparcia dla 150 rodzin na przełomie lat 2004- 2007. Świadczenia przyznane zostały również z tytułu trudności w przystosowaniu się do życia po wyjściu z zakładu karnego dla 10 rodzin w okresie 2004-2007 oraz z potrzeby ochrony macierzyństwa dla 16 rodzin w 2004 roku.

Tabela 13. Liczba rodzin korzystających z pomocy OPS w Lipuszu z powodu alkoholizmu w latach 2004 - 2007

Rok	Liczba rodzin objętych pomocą społeczną przez OPS w Lipuszu	
	ogółem	z powodu alkoholizmu
2004	197	28
2005	341	65
2006	314	42
2007	368	15

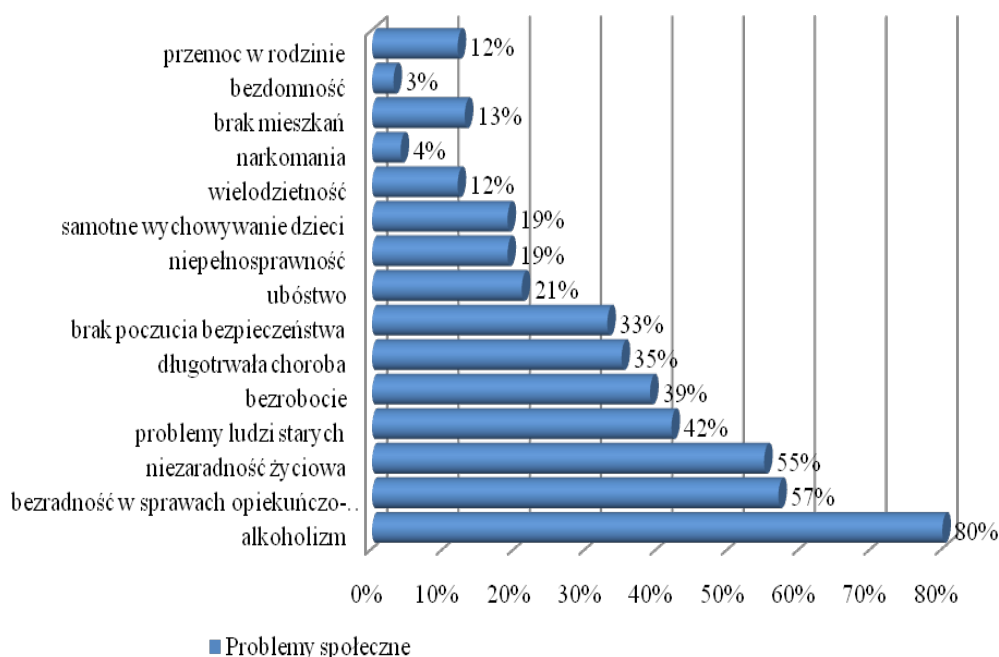
Źródło: dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Lipuszu

Rodziny osób uzależnionych, w szczególności dzieci są narażone na destrukcyjne wpływy alkoholizmu. Problem uzależnienia od alkoholu, który często występuje w rodzinach, powoduje szereg problemów emocjonalnych oraz zwiększa ryzyko podatności na różnego rodzaju

uzależnienia.

Kolejnym zapytaniem w kwestionariuszu ankiety rozesłanej do mieszkańców gminy Lipusz była kwestia uzyskania odpowiedzi o częstotliwość występowania problemów społecznych. Jednym z ważniejszych problemów społecznych gminy, w opinii większości respondentów jest alkoholizm. Problem uzależnienia od alkoholu wśród mieszkańców gminy dostrzega ponad 80% ankietowanych. Kolejnym ważkim problemem wskazywanym przez respondentów odnoszącym się głównie do rodziny jest bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych (57% ankietowanych) i niezaradność życiowa (55% ankietowanych). Ponadto respondenci wskazywali na problemy ludzi starych (42% ankietowanych) oraz problem bezrobocia wśród mieszkańców gminy (39% ankietowanych). Ponadto mieszkańcy gminy Lipusz wskazywali na problem długotrwałej i ciężkiej choroby (35%) oraz braku poczucia bezpieczeństwa (33% ankietowanych). Część respondentów wskazała na problem ubóstwa (21%) występującego wśród mieszkańców gminy. Oprócz tego 19% ankietowanych dostrzega problem niepełnosprawności oraz tyle samo osób uważa, że dużym problemem na terenie gminy jest „samotne wychowywanie dzieci”. Niewielki procent ankietowanych dostrzega problem wielodzietności (12%) oraz narkomanii (4%) wśród młodzieży. Powyższe odpowiedzi respondentów zostały scharakteryzowane za pomocą wykresu.

Wykres 18. Problemy społeczne występujące w gminie Lipusz w opinii respondentów

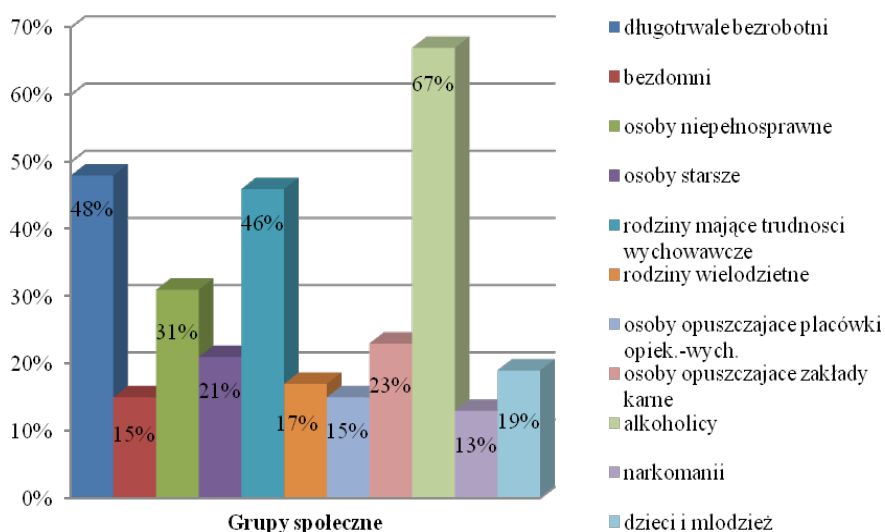
Źródło: Badanie ankietowe

Następne pytanie dotyczyło kwestii wykluczenia społecznego. Wykluczenie społeczne – zgodnie z definicją przyjętą w dokumencie powołującym Zespół Zadaniowy, ds. Reintegracji Społecznej, który opracował Narodową Strategię Integracji Społecznej dla Polski jest to brak lub ograniczenie możliwości uczestnictwa, wpływania i korzystania z podstawowych

instytucji publicznych i rynków, które powinny być dostępne dla wszystkich, a w szczególności dla osób ubogich. W ten sposób uzyskano odpowiedź, jakie grupy społeczne są narażone na wykluczenie społeczne w opinii badanych respondentów. Według nich do grona najbardziej narażonych na wykluczenie są osoby z problemem alkoholowym. Kolejną grupę w opinii respondentów stanowią osoby długotrwale bezrobotne oraz rodziny mające problemy opiekuńczo-wychowawcze. Następną grupą narażoną na wykluczenie są osoby niepełnosprawne. Zdaniem ankietowych również osoby opuszczające zakłady karne oraz osoby starsze są narażone na wykluczenie ze strony społeczeństwa. Ograniczone możliwości wpływania, uczestnictwa oraz korzystania z życia społecznego mają dzieci i młodzież a także rodziny wielodzietne. Do osób narażonych na wykluczenie zdaniem respondentów są osoby bezdomne, osoby opuszczające placówki opiekuńczo-wychowawcze oraz uzależnione od narkotyków. Wybory ankietowanych przedstawia poniżej wykres.

Wykres 19. Grupy społeczne narażone na wykluczenie społeczne na terenie gminy

Lipusz w opinii respondentów

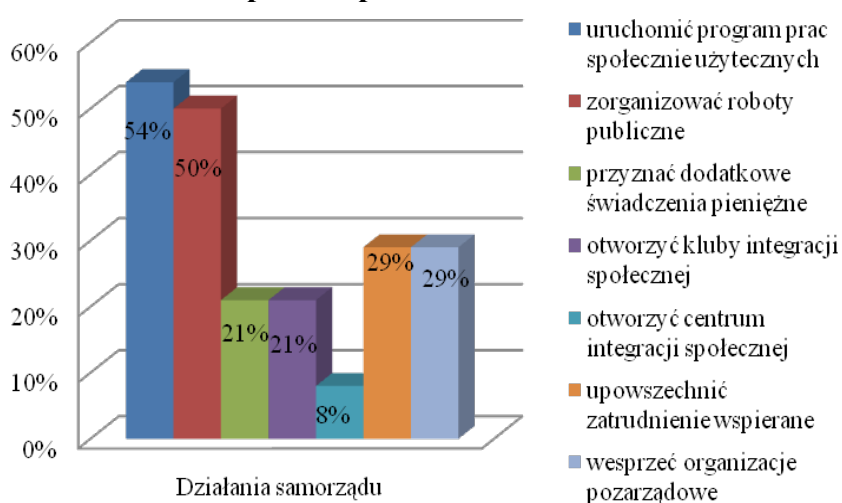
Źródło: Badanie ankietowe

W dalszej kolejności respondenci mieli możliwość wskazania, jakie działania powinien podjąć samorząd, aby ograniczyć obszary wykluczenia społecznego.

Zdaniem większości respondentów (54%) - działaniem umożliwiającym ograniczenie obszaru wykluczenia jest uruchomienie programu prac społecznie użytecznych. Ankietowani wskazywali również na czynnik organizacji robót publicznych (50%). W opinii 29% ankietowanych samorząd może przeciwdziałać wykluczeniu społecznemu przez wsparcie organizacji pozarządowych. Wykluczeniu w opinii 29% badanych można przeciwdziałać przez upowszechnienie zatrudnienia wspieranego. W opinii 21% respondentów czynnikiem przeciwdziałającym wystąpieniu alienacji niektórych grup społecznych jest przyznanie dodatkowych świadczeń pieniężnych z pomocy

społecznej. Tyle samo procent ankietowanych uważa, że otwarcie klubu integracji społecznej stanowi działanie umożliwiające aktywizację osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Działaniem umożliwiającym ograniczenie obszaru wykluczenia jest otwarcie centrum integracji społecznej w opinii 8% respondentów. Poniżej przedstawiono wybory respondentów za pomocą wykresu.

Wykres 20. Działania samorządu umożliwiające ograniczenie obszaru wykluczenia w opinii respondentów

Źródło: Badanie ankietowe

Następna zmienna warunkująca rozpoznanie problemów społecznych z perspektywy Ośrodka Pomocy Społecznej w Lipuszu dotyczy rodzaju pomocy udzielonej podopiecznym OPS w latach 2004 - 2007.

Tabela 14. Rodzaje pomocy udzielonej przez OPS w Lipuszu w latach 2004- 2007

Rodzaje pomocy	2004		2005		2006		2007	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
pieniężne	60	288	55	247	59	260	51	221
rzeczowe	196	781	271	1082	341	1391	313	1234
poradnictwo specjalistyczne	0	0	0	0	1		0	0

praca socjalna	5	10	9	24	21	57	10	34
pobyt w noclegowni/schronienie	0	0	1	10	1	1	0	0
sytuacja kryzysowa	0	0	0	0	7	19	0	0
sprawienie pogrzebu	1	1	0	0	0	0	0	0
ogółem	356	1079	468	1363	580	1728	374	1489

Źródło: Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Lipuszu

Analiza danych pozwala stwierdzić, że pomoc rzeczowa przewyższa w znacznym stopniu pomoc pieniężną. Wynika to z tego, iż w formie pomocy rzeczowej jest głównie udzielana pomoc z programu dożywiania dzieci w szkole. W 2004 roku pomoc rzeczową uzyskało 196 rodzin, w 2005 roku- 271 rodzin, w 2006 roku- 341 rodzin a w 2007 roku- 313 rodzin. Zauważalny spadek odnotowano w ilości przyznania pomocy w formie pieniężnej: w 2004 roku- 60 rodzin, w 2005 roku- 55 rodzin, w 2006 roku- 59 rodzin oraz w 2007 roku- 51 rodzin. W przypadku sytuacji, która odnosi się do kategorii „pobyt w noclegowni/ udzielenie schronienia”, to w latach 2004-2004 – 2007 odnotowano pomoc dla 2 rodzin. Widoczny wzrost odnotowano w ilości udzielanych porad w ramach pracy socjalnej: w 2004 roku było ich 5, rok później – 9, natomiast w roku 2006 – aż 21, a w 2007 roku- 10 rodzin.

Następna zmienna odnosi się do kwestii udzielonych świadczeń rodzinnych w Ośrodku Pomocy Społecznej w Lipuszu.

Tabela 15. Świadczenia rodzinne przyznane w Ośrodku Pomocy Społecznej w Lipuszu w okresie 2004 - 2007

Rodzaj świadczenia	2004	2005	2006	2007
zasiłek rodzinny	2162	5173	8371	8554
dodatek z tytułu urodzenia dziecka	6	19	31	37
dodatek z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego	157	487	525	520
dodatek z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka	145	288	293	244

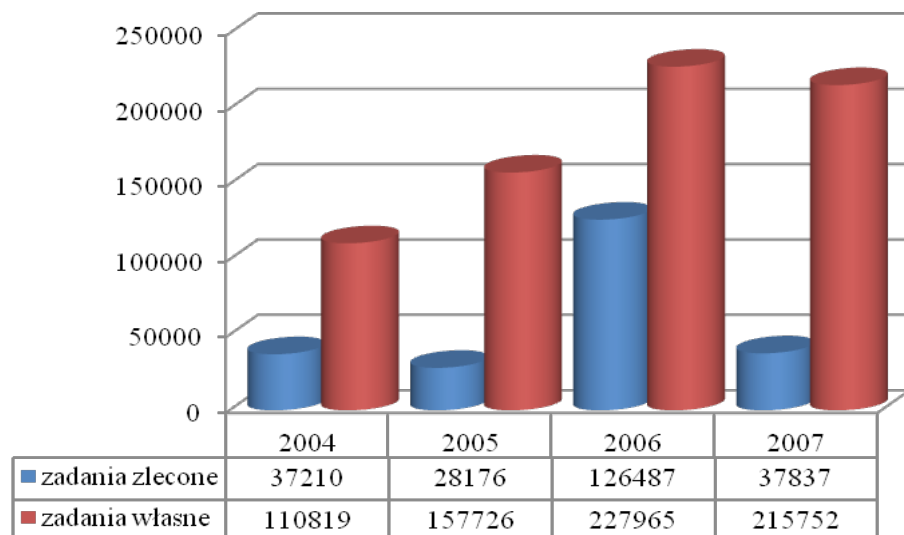
niepełnosprawnego				
dodatek do zasiłku z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania	247	906	1421	1382
wychowania dziecka w rodzinie wielodzietnej	0	715	2154	2027
dodatek z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	255	312	252	323
dodatek do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych	16	18	4	0
samotnego wychowania dziecka	582	680	202	190
zasiłek pielęgnacyjny	228	548	851	858
świadczenia pielęgnacyjne	135	236	193	150
jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka	0	0	54	45
świadczenia opiekuńcze	363	784	1044	1008
razem (świadczenia opiekuńcze+ rodzinne)	2525	5957	9415	9562
razem	3933	9382	14351	14330

Źródło: Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Lipuszu

Na przełomie lat 2004 – 2008 Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipuszu wypłacił najwięcej świadczeń rodzinnych z tytułu samotnego wychowania dziecka. W 2004 roku świadczenia z tego tytułu otrzymały 582 osoby, w 2005 roku- 680 osoby, w 2006 roku- 202 osoby, w 2007 roku- 190 osoby a w 2008 roku- 162 osoby. Następnie duża liczba świadczeń została wypłacona z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania (2004- 247, 2005- 906, 2006r.- 1421, 2007r.- 1382, 2008r.- 906) oraz z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego. W 2004 roku z tego tytułu wypłacono pomoc dla 255 osób, w 2005 roku- 312, w 2006 roku- 252 osób, w 2007 roku- 323 osób.

Na wykresie poniżej przedstawiono wysokość środków finansowych pozostających do dyspozycji Ośrodka Pomocy Społecznej w Lipuszu. Dane liczbowe przedstawiają wielkości przeznaczone na zadania własne pochodzące z budżetu gminy oraz na zadania zlecone pochodzące z budżetu państwa.

Wykres 21. Wydatki na pomoc społeczną w latach 2004 - 2007

Źródło: Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Lipuszu

Do zadań własnych gminy należy:

- 1) przyznawanie i wypłacanie zasiłków specjalnych celowych;
- 2) przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze;
- 3) prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki;
- 4) podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznaczonych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych;
- 5) współpraca z powiatowym urzędem pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechniania informacji o usługach poradnictwa zawodowego i o szkoleniach.

Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy:

- 1) opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka;
- 2) sporządzanie bilansu potrzeb gminy w zakresie pomocy społecznej;
- 3) udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym;
- 4) przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych;

- 5) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych;
- 6) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego;
- 7) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom niemającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia;
- 8) przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowanego;
- 9) opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długo- trwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem;
- 10) praca socjalna;
- 11) organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamiesz- kania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychiczny- mi;
- 12) prowadzenie i zapewnienie miejsc w placówkach opiekuńczo- wychowawczych wsparcia dziennego lub mieszkaniach chronionych;
- 13) tworzenie gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną;
- 14) dożywianie dzieci;
- 15) sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym;
- 16) kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu;
- 17) sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, również w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu informatycznego;
- 18) utworzenie i utrzymywanie ośrodka pomocy społecznej, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników.

Analizując wysokość nakładów przeznaczonych do dyspozycji OPS w Lipuszu możemy zauważyć, że nakłady finansowe pochodzące z puli „zadania własne” w latach 2004- 2007 wykazują tendencję wzrostową. Natomiast nakłady finansowane z budżetu państwa występowały na podobnym poziomie z wyjątkiem sytuacji, jaka miała miejsce, w 2006 kiedy to uzyskały największy wzrost na przełomie lat 2004- 2007. Przypuszczalnie nagły wzrost wydatków finansowanych z budżetu państwa w 2006 roku związany jest z pomocą udzieloną w sprawie szczegółowych warunków realizacji programu pomocy dla gospodarstw rolnych w celu złagodzenia skutków suszy.

2.4. RODZINA DYSFUNKCYJNA

Pojmując rodzinę jako całość, jako integralny i niezależny byt, trzeba przyjąć, iż jakiegokolwiek zaburzenie, utrudniające realizację którejś z podstawowych funkcji, może powodować przejściową lub dłuższą niewydolność ogólnego jej funkcjonowania czyli dysfunkcjonalność. Zaistnienie dysfunkcji w rodzinie jest następstwem wielu sytuacji, które niszczą i zakłócają prawidłowe funkcjonowanie rodziny, prowadząc do zjawiska patologii: alkoholizm, prostytutka, narkomania, przemoc.

Znaczna część klientów Ośrodka Pomocy Społecznej stanowią rodziny z trudnościami opiekuńczo - wychowawczymi. Najczęściej niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu własnych dzieci łączy się z innymi dysfunkcjami, takimi, jak: nadużywanie alkoholu, zaburzenia systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych, odejście bliskiej osoby, zgon współmałżonka, bezrobocie, przemoc w rodzinie, problem w pełnieniu ról rodzicielskich, problem we współżyciu z ludźmi, niezaradnością w prowadzeniu gospodarstwa domowego.

Środowisko rodzinne jest pierwszym środowiskiem wychowawczym w życiu dziecka. Tu nawiązuje ono pierwsze kontakty z innymi ludźmi i zdobywa pierwsze doświadczenia z życia społecznego. Na środowisko rodzinne składają się: struktura rodziny, atmosfera wychowawcza domu rodzinnego, warunki materialne i zdrowotne, stopień wykształcenia rodziców i ogólna struktura środowiska.

Problem dysfunkcjonalności często łączy się z zaburzeniami równowagi systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych, problemami w pełnieniu ról rodzicielskich, problemami z komunikacją społeczną, problemami wychowawczymi w środowisku rodzinnym, szkolnym, ujawniającymi się w postaci zachowań buntowniczych, nieprzestrzeganiu norm wartości przez dzieci i młodzież.

Należy zauważyć, że dysfunkcjonalność często dotyka rodziny wielodzietne. Kondycja materialna tych rodzin jest zła. Konsekwencją niskich dochodów w rodzinie wielodzietnej są trudności w zaspokajaniu potrzeb na poziomie minimum socjalnego. W rodzinach tych, w mniejszym lub większym natężeniu występuje dysfunkcjonalność w postaci uzależnień, patologii, długotrwałego bezrobocia czy chorób przewlekłych. Rodzice, lub jedno z nich nie przekazują społecznie akceptowanych wzorów postępowania, przejawiając cechy marginalizacji, patologii. Nie osiągają także dochodów umożliwiających zaspokojenie potrzeb członków rodziny, a często jedyną pomoc materialną uzyskują w Ośrodku Pomocy Społecznej.

Dzieci pochodzące z rodzin dysfunkcjonalnych w wielu sytuacjach czują się odrzucone, zaniedbane, często mają trudności w nauce. Przystają kontynuować naukę i nie są w stanie zdobyć żadnego zawodu. Mają problemy we współżyciu z innymi ludźmi, trudności adaptacyjne. Występują u nich zachowania buntownicze, agresywne, konfliktowe oraz niedostosowanie społeczne.

Dlatego też ważne jest właściwe zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży, zwłaszcza

wychowującej się w rodzinie dysfunkcyjnej.

Czas wolny dziecka jest to okres, który pozostaje mu po wypełnieniu obowiązków szkolnych, domowych, czynności organizacyjno - porządkowych, związanych z zachowaniem zdrowia i higieny, czas w którym może ono wykonywać czynności według upodobania, związane z wypoczynkiem, rozrywką i zaspokajaniem potrzeb wynikających z własnych zainteresowań.

W ramach zajęć czasu wolnego rozwija się nawyki wzajemnej pomocy, empatii, uczy się tolerancji, rozwiązywania konfliktów bez agresji, wdraża się do dbałości o zdrowie własne i innych. Krótko mówiąc, dąży się do eliminowania (czy minimalizowania) postaw aspołecznych w kierunku rozwoju - nazywanych - prospołecznymi.

Dzieci i młodzież nie mogą same organizować wolnego czasu według własnej woli, ponieważ za swoje działanie ponoszą ograniczoną odpowiedzialność prawną, lub nie ponoszą jej w ogóle. Czas wolny dziecka musi podlegać w bardzo dużym stopniu pewnym rygorom i racjom ustalonym przez dorosłych. Dzieci i młodzież są też zależne od rad i zaleceń starszych. Mają większą wolność od ograniczeń społecznych i nakazów i mniejszą niezależność w podejmowaniu decyzji. Nawet zabawa to odpowiedzialny wybór formy spędzania czasu wolnego.

Organizatorzy czasu wolnego mają dwa zadania:

- 2) stwarzanie możliwości wypoczynku rozrywki i rozwoju,
- 3) ukierunkowanie potrzeb i ukształtowanie nawyków właściwego spędzania czasu wolnego.

Dziecko w wieku szkolnym, niezależnie od szczebla edukacji, z utęsknieniem oczekuje dni odpoczynku: soboty, niedzieli, zimowych ferii i wakacji. Kiedy jednak wolny czas nadchodzi, okazuje się, że dzieci, młodzież, a także rodzice nie potrafią racjonalnie go zorganizować i wykorzystać.

Działania ukierunkowane na rodzinę problemową powinny być oparte na uwzględnieniu indywidualnych problemów jej członków, a także na naprawie różnych systemów, których rodzina jest częścią składową: systemu oświaty, systemu społeczności sąsiedzkiej oraz systemu społeczności zawodowej.

Szczegółowe dane dotyczące typów rodzin korzystających z pomocy społecznej prezentuje poniżej tabela.

Tabela Nr 16. Typy rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 2004 - 2007

Typ rodzin	2004	2005	2006	2007
Rodziny ogółem	202	341	335	378

Rodziny niepełne	136	23	19	23
Rodziny emerytów i rencistów	53	89	74	93

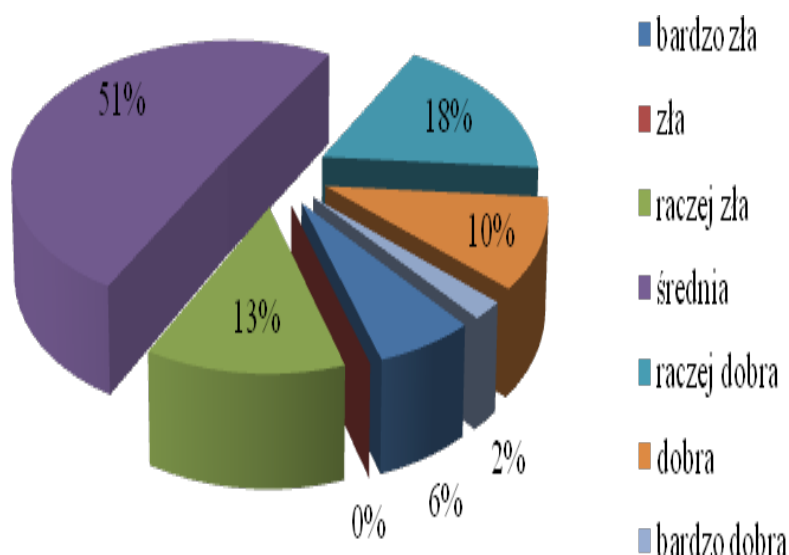
Źródło: Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Lipuszu

Powyższe dane pokazują, że z roku na rok wzrasta liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej. W odniesieniu do poprzednich wykresów analiza powyższej tabeli nie stanowi zaskoczenia. Bowiem z analizy poprzednio scharakteryzowanych danych stwierdzono, że wzrasta zarówno liczba osób jak i liczba rodzin korzystających ze świadczeń Ośrodka Pomocy Społecznej w Lipuszu.

Pomoc społeczna państwa skierowana jest do rodziny, ze szczególnym uwzględnieniem zaspokajania potrzeb dzieci i młodzieży, jako grupy wymagającej szczególnej troski i opieki. Działalność na rzecz dzieci polega przede wszystkim na zapewnieniu odpowiednich warunków do harmonijnego rozwoju psychofizycznego.

Zobaczymy, zatem, jak oceniają respondenci aktualną sytuację dzieci i młodzieży w gminie Lipusz. Większość badanych oceniła sytuację dzieci i młodzieży z terenu gminy Lipusz, jako średnią (50%), 19% ankietowanych oceniła ją, jako raczej dobrą, lub dobrą- 10% a jedynie 12% ankietowanych uznała, że sytuacja w gminie Lipusz jest raczej zła. Nikt nie określił jej, jako bardzo dobrej. Wśród mieszkańców gminy 6% ankietowanych stwierdziło, że sytuacja w gminie jest bardzo zła.

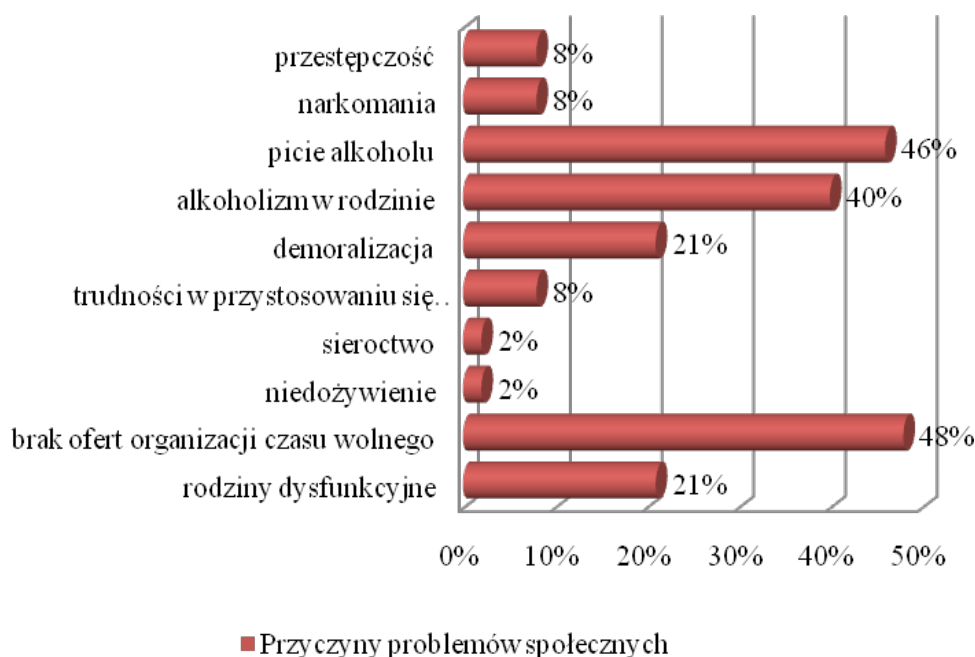
Wykres 22. Sytuacja dzieci i młodzieży w gminie Lipusz w opinii respondentów

Źródło: Badanie ankietowe

Najistotniejszymi problemami dotyczącymi dzieci i młodzieży z terenu gminy Lipusz w ocenie uczestników ankiety były problemy związane z uzależnieniami i to zarówno dotyczące picia alkoholu przez młodzież (46%), jak i alkoholizmu występującego w rodzinie (40%). Bardzo istotnym problemem jest też brak oferty spędzania wolnego czasu, (48%) co skutkuje różnymi innymi dysfunkcjami jak zgłaszana przez badanych demoralizacja i przestępczość- 21%. Przyczyną występowania problemów społecznych wśród dzieci i młodzieży w opinii respondentów są rodziny dysfunkcyjne-21%, trudności w przystosowaniu się młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo- wychowawcze- 8%, przestępczość- 8%, narkomania- 8%. Pozostałe przyczyny przedstawia wykres.

Wykres 23. Przyczyny występowania problemów społecznych wśród dzieci i młodzieży w opinii respondentów

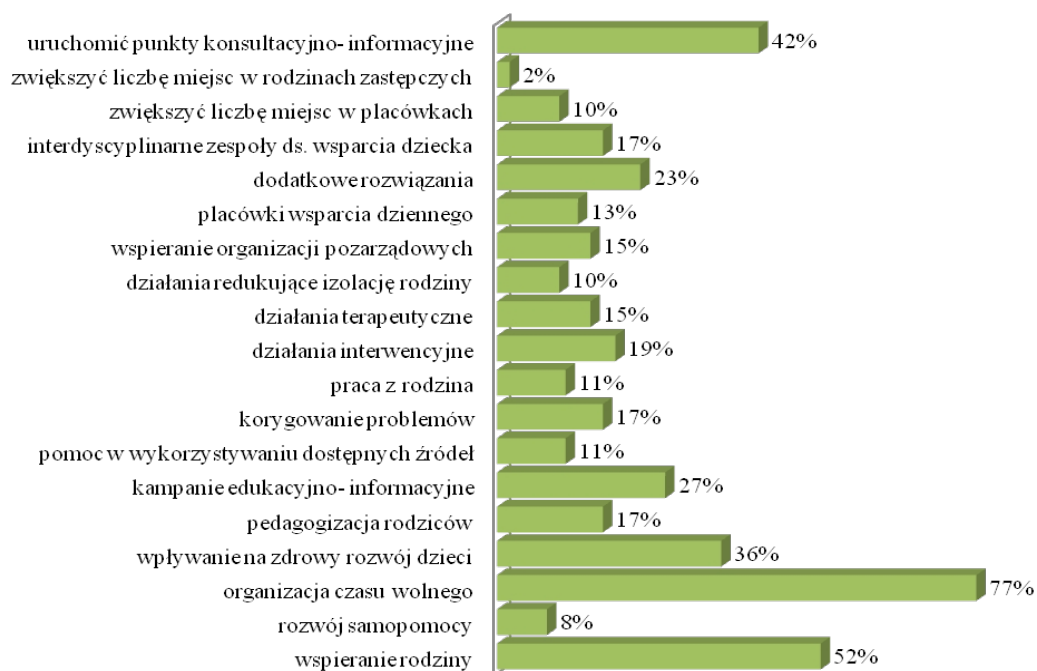

Źródło: Badanie ankietowe

Najważniejszym działaniem umożliwiającym zniwelowanie skutków problemów społecznych wśród młodzieży zdaniem respondentów jest zorganizowanie w sposób jak najbardziej odpowiedni, opartego na właściwych zasadach czasu wolnego dla młodzieży- 77%. Oprócz tego ważnym działaniem jest wspieranie rodziny w wysiłkach zmierzających do zapewnienia optymalnych warunków rozwoju fizycznego, emocjonalnego, intelektualnego i społecznego dzieci i młodzieży- 52%. Bardzo ważne jest zdaniem ankietowanych (42%) uruchomienie punktu konsultacyjno- informacyjnego dla rodzin, w których dzieci i młodzież spożywa alkohol i narkotyki. Poza tym niebagatelnym wychowawczo działaniem umożliwiającym zniwelowanie konsekwencji występujących na terenie gminy problemów zdaniem respondentów jest wpływanie na zdrowy rozwój dzieci i młodzieży (36% ankietowanych) przez m.in. profesjonalnie przygotowane kampanii edukacyjno- informacyjnych dotyczących zagrożeń społecznych, m.in. takich jak uzależnienia oraz przemoc rówieśnicza (27%). Oprócz tego respondenci wskazują na możliwość stworzenia dodatkowego rozwiązania w środowisku (pedagog rodziny, terapeuta)- 23%. Zdaniem respondentów ważne są również działania interwencyjne i doraźne kroki prawne, które natychmiast przerywają funkcjonowanie czynnika kryzysogenego występującego w środowisku społecznym gminy Lipusz- 19% Ponadto zapewnienie rodzicom właściwych umiejętności i wiedzy na temat prawidłowego funkcjonowania rodziny, jako instytucji wychowawczej w środowisku społecznym jest czynnikiem często wskazywanym przez ankietowanych- 17%. Wśród wysoko ocenianych przez respondentów działań należy zaliczyć również korygowanie zdrowotnych, edukacyjnych i społecznych przyczyn problemów związanych z prawidłowym rozwojem dziecka -17%. Ponadto ankietowani (17%) wskazywali na stworzenie interdyscyplinarnych zespołów ds. wsparcia dziecka i pomocy rodzinom dysfunkcyjnym. Wśród

niebagatelnych posunięć wskazanych przez respondentów, (15%) jako możliwych do podjęcia celem wychowawczej aktywizacji młodzieży należy wskazać na działania terapeutyczne zmierzające do przezwyciężenia sytuacji kryzysowej oraz zorganizowanie placówek wsparcia dziennego (13%). Zdaniem respondentów (15%) istotne jest wspieranie organizacji pozarządowych w organizowaniu różnych przedsięwzięć adresowanych do rodziny oraz pojedynczych jednostek. Respondenci dostrzegają również potrzebę stworzenia pomocy w jak najlepszym wykorzystaniu dostępnych źródeł wsparcia zewnętrznego - 11%. Ponadto zdaniem respondentów, zwiększenie liczby miejsc w placówkach opiekuńczo- wychowawczych wydaje się być pozytywnym działaniem zmierzającym do skorygowania negatywnych skutków problemów społecznych wśród dzieci i młodzieży-10% ankietowanych oraz działania redukujące izolację rodziny w społeczności lokalnej w celu przywrócenia właściwych relacji rodziny ze środowiskiem w różnych aspektach życia społecznego- 10% ankietowanych. Niewielka liczba ankietowanych (8%) uważa, że ważne jest wzmacnianie właściwej roli rodziny w ramach relacji społecznych (rozwój samopomocy) oraz zwiększenie liczby miejsc w rodzinach zastępczych, zdaniem 2% ankietowanych umożliwić może aktywizację dzieci i młodzieży.

Wykres 24. Działania umożliwiające aktywizację społeczną dzieci i młodzieży z gminy Lipusz w opinii respondentów

Źródło: Badanie ankietowe

Kolejną zmienną różnicującą najważniejsze problemy społeczne z perspektywy Ośrodka Pomocy Społecznej w Lipuszu są problemy społeczne dzieci i młodzieży w gminie Lipusz. Zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym do jego obowiązków należy zapewnienie edukacji na szczeblu przedszkolnym, podstawowym i gimnazjalnym. Poniżej prezentujemy dane statystyczne odnoszące się do liczby dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym, liczbę ośrodków szkolnych występujących na terenie gminy Lipusz oraz liczbę dzieci objętych obowiązkiem szkolnym w latach 2004 - 2007.

Tabela 17. Liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym

Liczba dzieci	2004	2005	2006	2007
dziewczynki	26	31	28	37
chłopcy	34	30	29	31
ogółem	60	61	57	68

Źródło: Dane Głównego Urzędu Statystycznego

Z powyższych danych statystycznych od razu widać, że na przełomie lat 2004 - 2007 znacznie zmalała liczba chłopców objętych wychowaniem przedszkolnym. Natomiast wzrasta liczba dziewczynek objętych wychowaniem przedszkolnym.

Tabela 18. Ośrodki szkolne na terenie gminy Lipusz

Placówki szkolne	2004	2005	2006	2007
Oddziały przedszkolne	1	1	1	1
Szkoły podstawowe	2	2	2	2
Gimnazjum	1	1	1	1

Źródło: Dane Głównego Urzędu Statystycznego;

Na terenie gminy Lipusz w latach 2004 - 2007 funkcjonował 1 oddział przedszkolny, 2 szkoły podstawowe oraz 1 szkoła gimnazjalna.

Tabela 19. Liczba dzieci objęta obowiązkiem szkolnym w latach 2004 - 2007

Liczba dzieci i młodzieży objęta obowiązkiem szkolnym				
Liczba dzieci i młodzieży	2004	2005	2006	2007
Oddziały przedszkolne	60	61	57	61
Szkoły podstawowe	319	296	295	296
Gimnazjum	168	177	166	177

Źródło: Dane Głównego Urzędu Statystycznego

Na podstawie zobrazowanych powyżej danych wnioskować można, że największa liczba dzieci uczęszcza do szkoły podstawowej. Kontynuacja kształcenia na wyższym szczeblu edukacji, w tym kształcenie ustawiczne (kursy doskonalące, podnoszenie kwalifikacji) odbywa się już poza terenem gminy. W Zespole Szkół w Lipuszu pracuje 35 pedagogów zatrudnionych w pełnym wymiarze czasu oraz 10 pedagogów zatrudnionych w niepełnym wymiarze zajęć.

2.5. UZALEŻNIENIA

Alkoholizm oraz inne uzależnienia, takie jak narkomania i nikotynizm, to zauważalne zjawiska w obszarze pomocy społecznej. Są one trudne do rozwiązania, gdyż zarówno ich źródłem, jak i skutkiem są inne problemy. Należy wskazać, że istotnym powodem problemów osobistych i rodzinnych jest uzależnienie od alkoholu, stanowiące jedną z poważnych kwestii społecznych. Osoby uzależnione od alkoholu objęte pomocą, stanowią jedną z grup dysfunkcyjnych, a nadużywanie przez nich alkoholu stanowi poważny problem naszego społeczeństwa. Dotyka wielu

ludzi i nie respektuje płci, wieku ani statusu intelektualnego. Bardzo ważnym skutkiem nadużywania alkoholu jest pogarszanie się sytuacji ekonomicznej i społecznej rodziny. Znaczący jest wpływ alkoholizmu rodzica na rozwój dzieci, które żyją w atmosferze napięcia, lęku i niepokoju, uczące się przy tym destruktywnych zachowań.

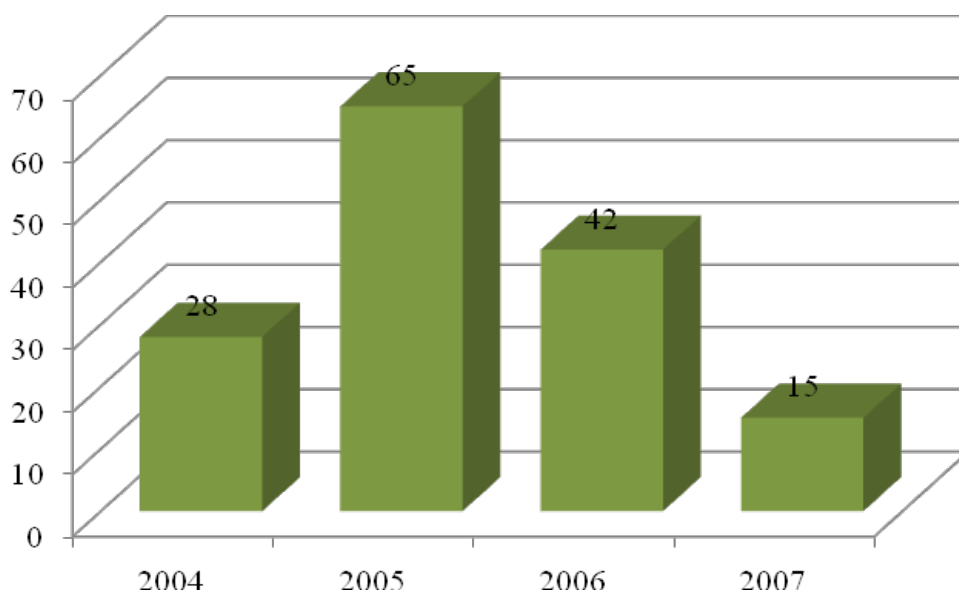
Alkoholizm oraz inne uzależnienia, takie jak narkomania i nikotynizm, to zauważalne zjawiska w obszarze pomocy społecznej. Są one trudne do rozwiązania, gdyż zarówno ich źródłem, jak i skutkiem są inne problemy.

Głównymi problemami współwystępującymi wraz z uzależnieniami są bezdomność, bezrobocie, ubóstwo, dysfunkcje rodziny, długotrwała choroba, przestępczość – w tym przemoc w rodzinie. Wśród przyczyn popadania w alkoholizm można wymienić uwarunkowania społeczne, nieprawidłowe wzorce rodzinne, brak celów życiowych, utratę zatrudnienia. Zjawisko narkomanii wzrasta z kolei z powodu zwiększającej się dostępności do środków psychoaktywnych, pewnego rodzaju mody na zażywanie narkotyków wśród młodzieży, braku autorytetów i celów życiowych. W celu eliminowania niekorzystnego wpływu alkoholizmu na społeczność gminy, konieczne jest organizowanie działań o charakterze profilaktycznym, a także różnych form promocji zdrowego stylu życia. W proces ten zaangażowana jest Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, która opracowuje i realizuje programy profilaktyczne. Pomimo to wiedza społeczeństwa z zakresu zdrowego stylu życia oraz szkodliwości nadużywania alkoholu i innych używek, ciągle jest niewystarczająca, więc potrzeba profilaktyki jest wciąż aktualna.

Dotychczas z porad Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych skorzystało:

- 36 osób (6 kobiet, 30 mężczyzn) uzależnionych od alkoholu;
- 4 osoby zmarły;
- 5 osób przeszło leczenie z terapią;
- 25 osób odbywa leczenie bez terapii.

Wykres 25. Struktura pomocy przyznana decyzją OPS w Lipuszu z powodu alkoholizmu w okresie 2004 - 2007

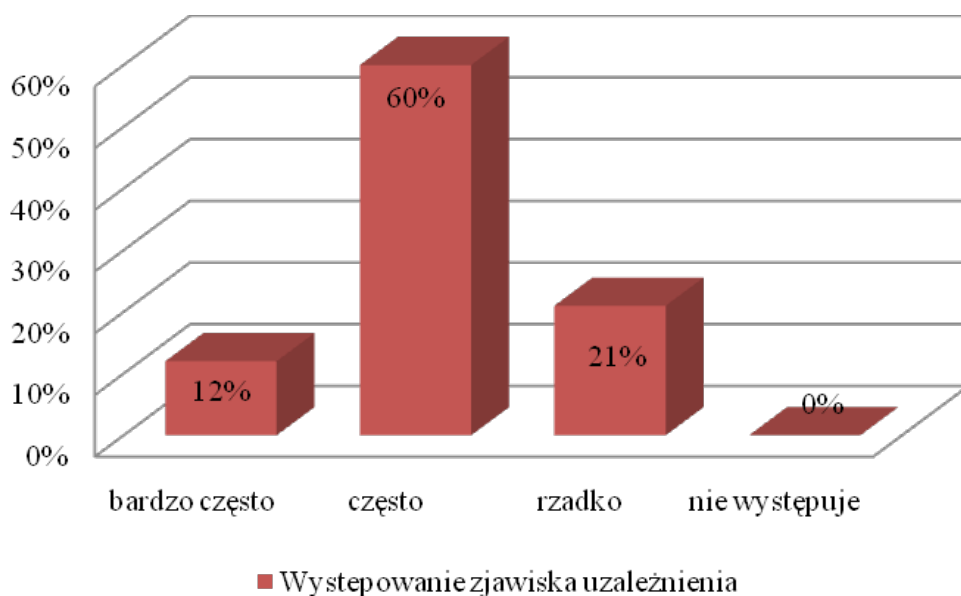
Źródło: Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Lipuszu;

Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipuszu przyznał pomoc w okresie 2004 - 2007 z powodu alkoholizmu dla 150 rodzin. W 2004 roku dla 28 rodzin, w 2005 roku- aż 65 rodzin otrzymało pomoc z tego tytułu, w 2006 roku- 42 rodziny, natomiast w 2007 roku- 15 rodzin.

Diagnoza w środowisku społecznym gminy Lipusz przeprowadzona m.in. przy pomocy ankiety skierowanej do mieszkańców pozwoliła stwierdzić, iż na terenie gminy występuje niebagatelny problem ze zjawiskiem uzależnień od alkoholu.

Zdecydowana większość ankietowanych stwierdziła, że zjawisko uzależnień występuje na terenie gminy Lipusz często lub bardzo często -60% ankietowanych. Jedynie 21% respondentów uznało uzależnienia za rzadkość. Znamienny jest fakt, iż żadna z badanych osób nie zadeklarowała, że zjawisko uzależnień w gminie nie występuje. Odpowiedzi ankietowanych przedstawia wykres.

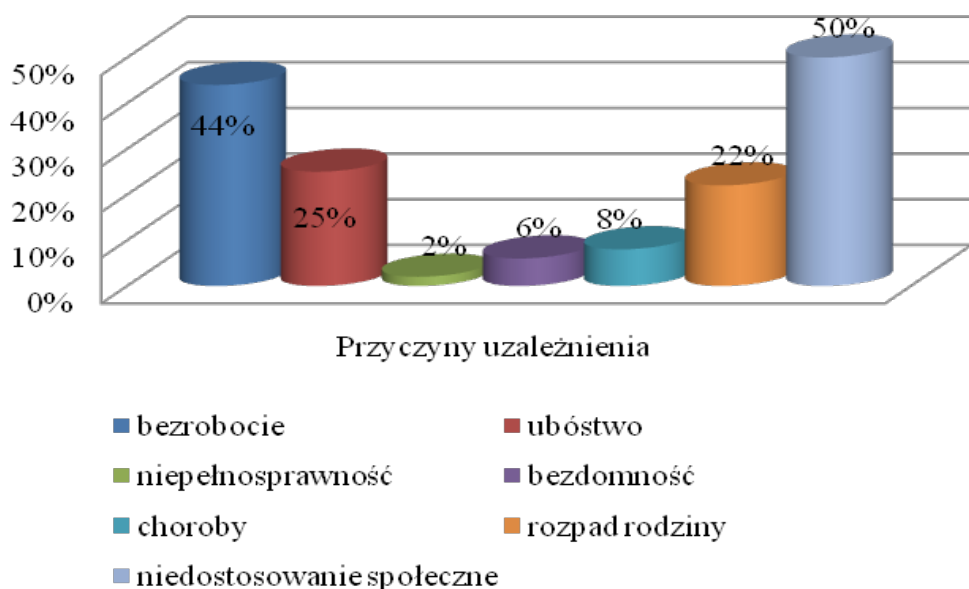
Wykres 26. Występowanie zjawiska uzależnień w gminie Lipusz w opinii respondentów

Źródło: Badanie ankietowe

Jako główną przyczynę występowania uzależnień w gminie Lipusz ankietowani uznali niedostosowanie społeczne (50%), bezrobocie (44%), a także (25%) ubóstwo oraz rozpad rodziny (22%). Jako powody wskazywano również: moda wśród młodzieży, łatwy dostęp do alkoholu, bezradność opiekuńczo- wychowawcza rodziców.

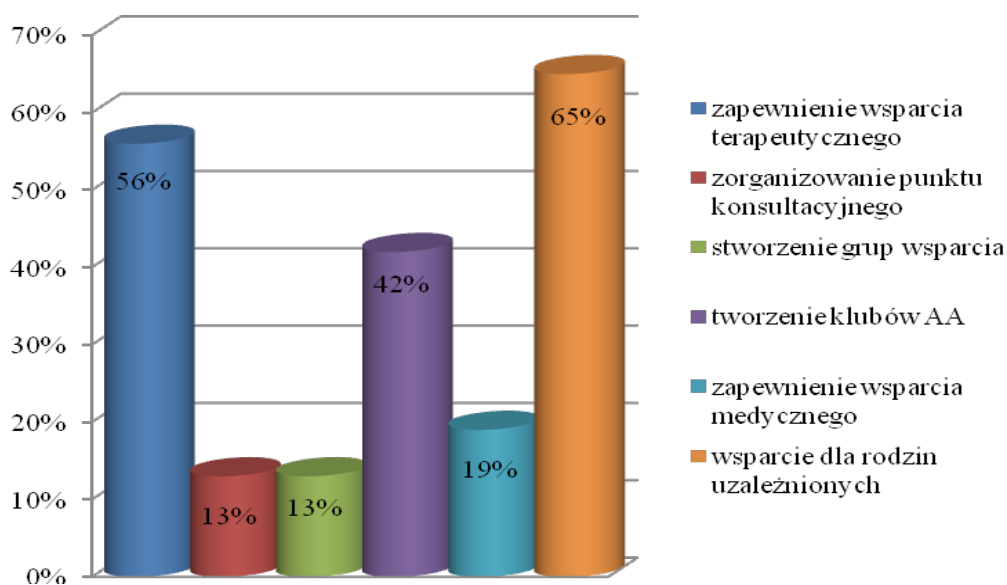
Wykres 27. Przyczyny występowania uzależnień w gminie Lipusz

Źródło: Badanie ankietowe

Najważniejszym działaniem na rzecz osób uzależnionych zdaniem badanych respondentów jest przede wszystkim udzielenie wsparcia dla rodzin uzależnionych- (65%) oraz udzielenie wsparcia terapeutycznego dla osoby uzależnionej- (56%). Innym ważnym działaniem jest tworzenie klubów AA- (42%). natomiast działaniem umożliwiającym aktywizację osób uzależnionych jest zapewnienie wsparcia medycznego dla osób uzależnionych- (19%) oraz zorganizowanie punktu konsultacyjnego (13%) oraz stworzenie grup wsparcia (13%).

Wykres 28. Działania umożliwiające aktywizację osób uzależnionych na terenie gminy Lipusz w opinii ankietowanych

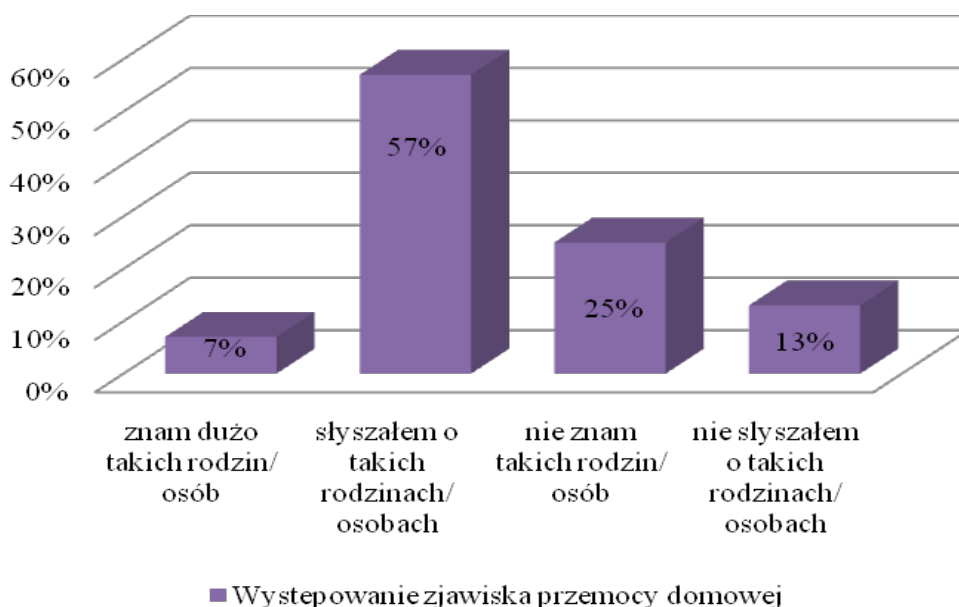

Źródło: Badanie ankietowe

Kolejne dane dotyczyć będą problemu, jaki występuje w środowisku rodzinnym tzn. występowanie zjawiska przemocy domowej na terenie gminy w opinii badanych respondentów. Trzeba zauważyć, że przemoc domowa może przyjąć różne formy, np.:

- ✓ przemocy fizycznej - na przykład: popychanie, szarpanie, bicie, kopanie;
- ✓ przemocy psychicznej - na przykład: izolacja, groźby, upokarzanie;
- ✓ przemocy seksualnej - zmuszanie do określonych zachowań i kontaktów seksualnych;
- ✓ przemocy ekonomicznej- ograniczanie dostępu do wspólnych zasobów;
- ✓ zaniedbywania - uniemożliwianie zaspokajania podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych, brak zapewnienia opieki fizycznej i psychologicznej.

Wykres 29. Występowanie zjawiska przemocy domowej na terenie gminy Lipusz w opinii respondentów

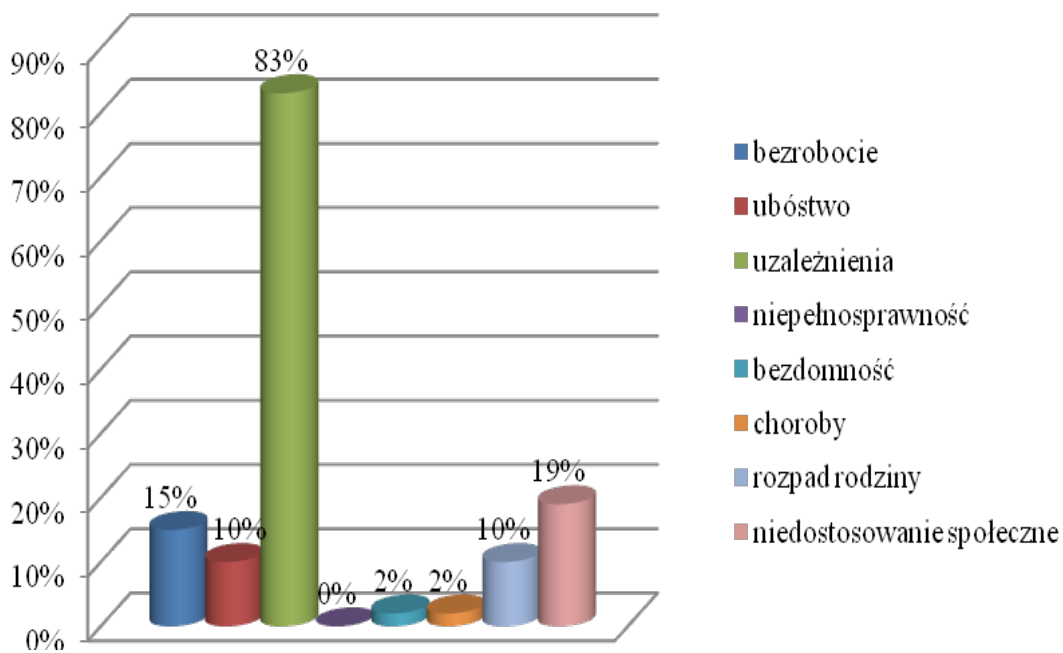

Źródło: Badanie ankietowe

Analizując wykres możemy stwierdzić, że zdecydowana większość ankietowanych zna lub słyszała o rodzinach zamieszkujących gminę Lipusz dotkniętych zjawiskiem przemocy domowej (57%). Tylko 7% respondentów zna osobiście rodziny dotknięte problemem przemocy domowej a 25% ankietowanych nie zna takich rodzin. Z kolei 13% z ankietowanych nie słyszało o takich rodzinach czy osobach.

Jako główne przyczyny występowania zjawiska przemocy domowej respondenci zidentyfikowali uzależnienia (83%%) bezrobocie (15%) i niedostosowanie społeczne (19%). Duży wpływ na stosowanie przemocy w rodzinie ma też w ocenie badanych rozpad rodziny (10%) oraz ubóstwo (10%). Powyższe wyniki scharakteryzowana za pomocą wykresu.

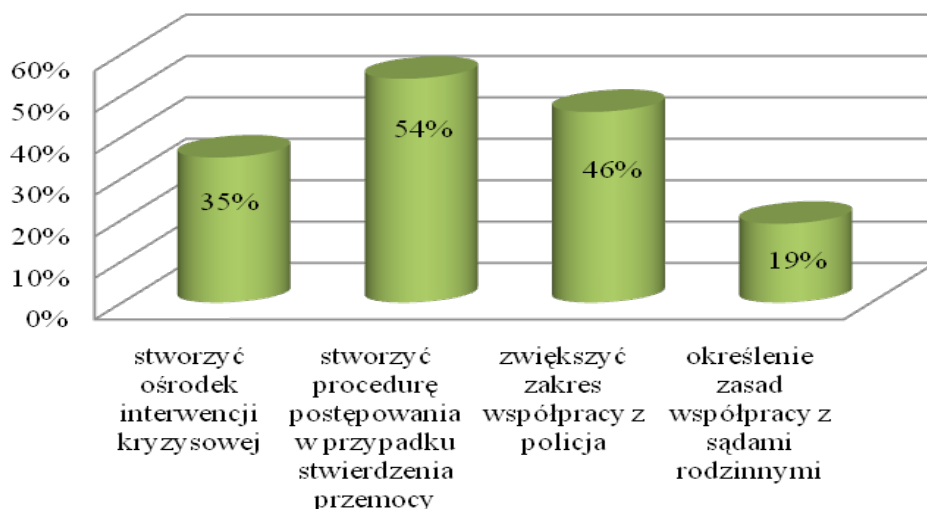
Wykres 30. Przyczyny występowania przemocy domowej w opinii ankietowanych

Źródło: Badanie ankietowe

W celu przezwyciężenia negatywnych skutków znielowania przyczyn występowania przemocy domowej należy w ocenie badanych: stworzyć procedurę postępowania w przypadku stwierdzenia przemocy (54%) zwiększając równocześnie zakres współpracy z policją (46%). Ważnym postulatem umożliwiającym znielowanie skutków przemocy jest stworzenie ośrodka interwencji kryzysowej- wskazane przez 35% respondentów. Z punktu widzenia służb pomocowych istotne wydaje się również doprecyzowanie i rozwój partnerskiej współpracy z sądami rodzinnymi (19%).

Wykres 31. Działania podejmowane na rzecz rodzin i osób dotkniętych zjawiskiem przemocy domowej(badanie ankietowe)

2.6. OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNE I OSOBY STARSZE

Problem niepełnosprawności

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej „niepełnosprawność” oznacza stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy, powodujący trwale lub okresowe utrudnienie, ograniczone bądź uniemożliwienie samodzielnej egzystencji.

Niepełnosprawność może wynikać z przyczyn fizycznych, intelektualnych, psychicznych: może dotyczyć sprawności sensorycznej, motorycznej lub umysłowej człowieka, bywa wrodzona lub nabyta, może wystąpić nagle lub postępować. W oparciu o literaturę można wyróżnić następujące rodzaje niepełnosprawności:

- dysfunkcja narządu wzroku (wraz z całkowitą jej utratą),
- dysfunkcja narządu słuchu (wraz z całkowitą jego utratą),
- dysfunkcja narządu ruchu,
- choroby przewlekłe,
- choroby psychiczne,
- upośledzenie umysłowe.

Dysfunkcjonalność organizmu może wywoływać określone skutki w sferze psychiki człowieka (m.in. zmiany w funkcjonowaniu emocjonalnym, zmiany w postrzeganiu własnej osoby, frustrację potrzeb) oraz skutki społeczne (bariery architektoniczne, komunikacyjne, uprzedzenia).

Sytuacja rodziny, w której żyją osoby z ograniczoną sprawnością, zwłaszcza dziecko niepełnosprawne, jest szczególnie trudna. Za podstawowy problem osób niepełnosprawnych uważa się trudność w aktywnym uczestniczeniu w życiu społecznym, zawodowym, kulturalnym oraz edukacyjnym. Dlatego też polityka społeczna powinna przeciwdziałać dyskryminacji osób niepełnosprawnych i tworzyć mechanizmy wyrównujące szanse życiowe i warunki do korzystania z

przysługującym im praw.

Niepełnosprawność może ograniczać aktywność człowieka w wielu różnych sferach i aspektach życia, dlatego osoby niepełnosprawne wymagają specjalistycznej opieki i pomocy oraz odpowiednich metod wychowania i kształcenia zapewniających im najpełniejszy rozwój, umożliwienie samodzielnego życia i pełnego uczestnictwa w życiu społecznym poprzez odtworzenie utraconych zdolności lub wytworzenie nowych, kompensujących istniejącą dysfunkcjonalność organizmu.

W zależności od stopnia niepełnosprawności, sytuacji rodzinnej i materialnej, rodzaju dysfunkcji, osoby niepełnosprawne korzystają ze świadczeń pieniężnych, takich jak: zasiłki stałe, okresowe, celowe, posiłek dla potrzebujących, usługi opiekuńcze. Natomiast udzielana pomoc wynikająca z ustawy o świadczeniach rodzinnych obejmuje zasiłki pielęgnacyjne z tytułu niepełnosprawności bądź z tytułu ukończenia 75 roku życia, świadczenia pielęgnacyjne z tytułu sprawowania opieki nad dzieckiem niepełnosprawnym oraz dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego.

Kryterium zakwalifikowania danej osoby do zbiorowości osób niepełnosprawnych jest posiadanie aktualnego orzeczenia wydanego przez odpowiedni organ orzekający dla osób w wieku 16 lat i więcej, bądź uprawnienia do pobierania zasiłku pielęgnacyjnego dla dzieci poniżej 16 roku życia.

Według danych Ośrodka Pomocy Społecznej na terenie gminy Lipusz w 2008 roku mieszkało 75 osób niepełnosprawnych, co stanowi 2, 14 % ogółu mieszkańców.

Tabela 20. Liczba rodzin korzystających z pomocy OPS w Lipuszu z powodu niepełnosprawności w latach 2004 - 2007

Rok	Liczba rodzin objętych pomocą społeczną przez OPS w Lipuszu	
	ogółem	z powodu niepełnosprawności
2004	197	54
2005	341	58
2006	314	46
2007	368	33

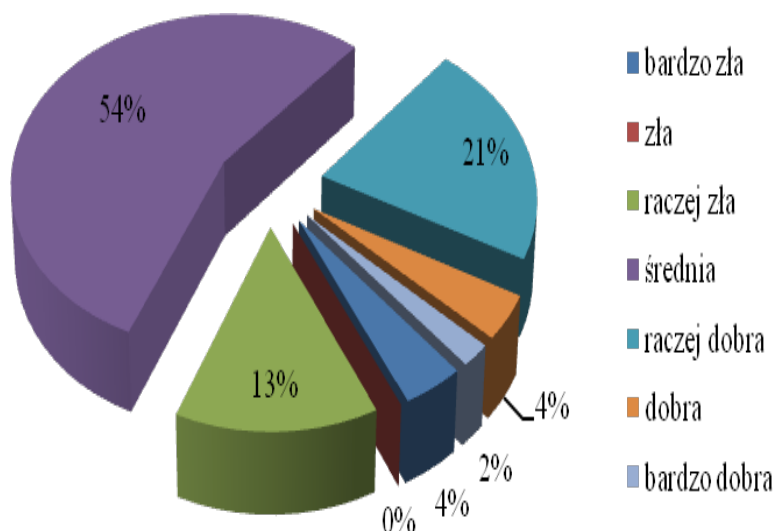
Źródło: Dane ośrodka Pomocy Społecznej w Lipuszu

Następną zmienną warunkującą identyfikację problemów społecznych jest sytuacja osób niepełnosprawnych w gminie Lipusz.

Blisko połowa (54%) badanych respondentów ocenia sytuację osób niepełnosprawnych

zamieszkujących w gminie Lipusz, jako średnią, a jedynie 2% z ankietowanych uważa sytuację osób niepełnosprawnych za bardzo dobrą lub 4% - za dobrą. Żaden z ankietowanych nie uznał jej jako złą. 21% respondentów uważa, że sytuacja osób niepełnosprawnych w gminie Lipusz jest raczej dobra a 13% uważa, że jest raczej zła.

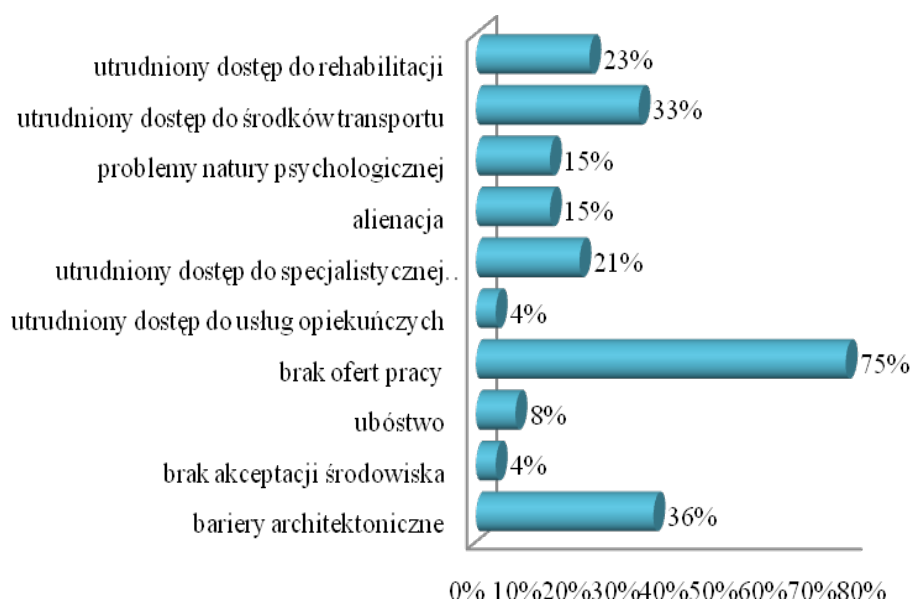
Wykres 32. Ocena sytuacji osób niepełnosprawnych w gminie Lipusz

Źródło: Badanie ankietowe

Zdaniem respondentów najważniejszym problemem w sytuacji osób niepełnosprawnych jest brak ofert pracy dla osób niepełnosprawnych- 75%. Następnymi dylematami osób niepełnosprawnych w gminie Lipusz zdaniem ankietowanych są bariery architektoniczne-36% oraz utrudniony dostęp do środków transportu- 33%. Ponadto zdaniem ankietowanych osoby niepełnosprawne mają utrudniony dostęp do specjalistycznej opieki medycznej-21% oraz utrudniony dostęp do możliwych narzędzi rehabilitacji niezbędnych w przypadku osób niepełnosprawnych-23%. Zdaniem respondentów problemem może być również poczucie alienacji odczuwane przez osoby niepełnosprawne-15% oraz inne problemy natury psychologicznej-15%. Pozostałe wybory przedstawia wykres.

Wykres 33. Problemy osób niepełnosprawnych w gminie Lipusz

Źródło: Badanie ankietowe

Jako najważniejsze działania respondenci wskazywali na wspieranie zatrudnienia osób niepełnosprawnych- 61%. Kolejnym ważnym działaniem w opinii ankietowanych jest rozwój usług rehabilitacyjnych- 50% oraz likwidacja barier architektonicznych- 44%. Niezbędnym działaniem jest zapewnienie dostępu do wszechstronnej rehabilitacji- 38%, mającej na celu adaptację społeczną oraz zwiększenie dostępu do usług lekarzy specjalistów- 33%. Ważnym posunięciem umożliwiającym aktywizację społeczną osób niepełnosprawnych jest zapewnienie i dostosowanie środków transportu do potrzeb osób niepełnosprawnych-33% oraz zapewnienie wczesnej diagnozy medycznej- 33%. Wspieranie organizacji pozarządowych w organizowaniu różnych przedsięwzięć adresowanych do osób niepełnosprawnych jest bardzo pozytywnym działaniem w opinii respondentów- 21%.

W opinii ankietowanych również rozwój usług opiekuńczych- 21%, stanowi czynnik umożliwiający zniwelowanie sytuacji trudnej osób niepełnosprawnych. Ponadto wśród działań ankietowani wskazywali na pomoc psychologiczną i pedagogiczną- 17% oraz promowanie rozwoju edukacji integracyjnej- 17%. W opinii 13% ankietowanych asystent osoby niepełnosprawnej stanowi działanie umożliwiające osobom niepełnosprawnym pełny udział w życiu społecznym.

Problem starości

Starość i starzenie się – to pojęcia, które nie zostały jeszcze jednoznacznie zdefiniowane, zarówno przez nauki biologiczne, jak i społeczne. Pierwsze z tych pojęć traktowane jest, jako zjawisko, faza życiowa, drugie, jako proces. Starość, jako etap, stan w życiu człowieka ma charakter statyczny, starzenie się zaś, traktowane, jako proces rozwojowy jest zjawiskiem dynamicznym. Starzenie się oznacza stopniowe zmniejszenie rezerwy czynnościowej narządów, które zmniejszają możliwość zachowania równowagi wewnątrzustrojowej. Jest to proces ciągły i

nieodwracalny.

Za podstawowe cechy starości uważa się: znaczny spadek zdolności adaptacyjnych człowieka w wymiarze biologicznym, psychospołecznym, postępujące ograniczenie samodzielności życiowej, stopniowe nasilenie się zależności od otoczenia.

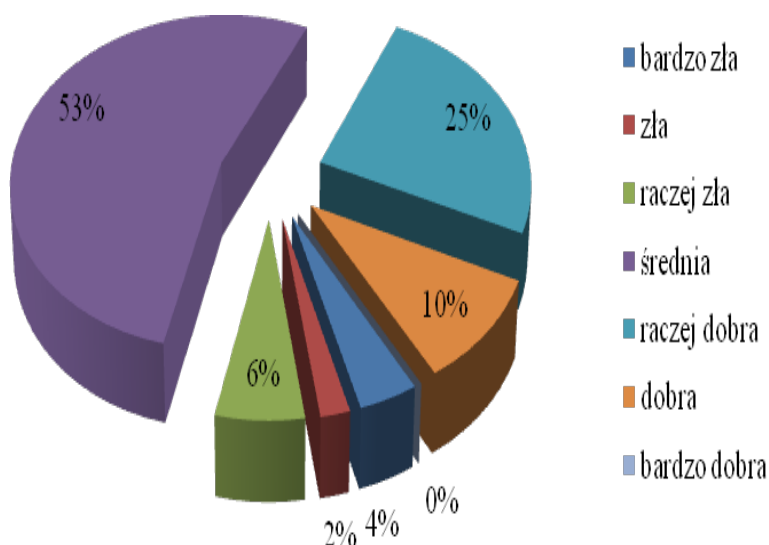
Według danych epidemiologicznych ok. 95% Polaków starzeje się w sposób niefizjologiczny, wraz z wiekiem pojawia się niedołężność, niedowidzenie, głuchota, otępienie, niesprawność ruchowa.

Postępujące zmiany społeczno – ekonomiczne, szybki postęp techniczno – informatyczny, wzrost stopy życiowej ludności, rozwój i osiągnięcia medycyny, przyczyniają się do wydłużenia życia ludzkiego. Konsekwencją tego jest proces starzenia się społeczeństwa, polegający na szybszym wzroście liczny osób w podeszłym wieku, niż liczby osób nowo narodzonych.

Do najważniejszych problemów osób w starszym wieku można zaliczyć samotność, chorobę, inwalidztwo, życie w ubóstwie, poczucie nieprzydatności, uzależnienie funkcjonalne, które pogłębia brak – w dostatecznej ilości i odpowiednich rodzajów – sprzętu ortopedycznego i rehabilitacyjnego. Istnieje również deficyt fachowo przygotowanego personelu, w tym medycznego, do obsługi osób starszych.

W społeczeństwie mała jest świadomość i zrozumienie dla problemów wynikających ze starości. Wszystkie te zagadnienia wskazują na istniejącą marginalizację osób starszych, jako zbiorowości, czego przykładem może być próba stopniowego eliminowania ich z aktywnego życia zawodowego i społecznego w momencie przekraczania wieku emerytalnego.

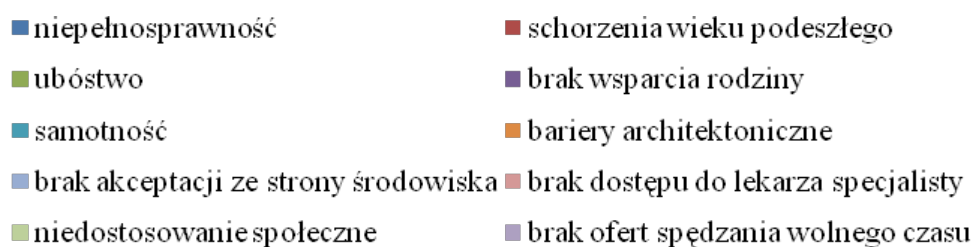
Wykres 34. Sytuacja osób starszych w gminie Lipusz w opinii respondentów

Źródło: Badanie ankietowe

Większość badanych (58%) oceniła sytuację osób starszych zamieszkujących gminę Lipusz negatywnie, 30% ankietowanych określiła ją, jako średnią a jedynie 12% respondentów uznało sytuację w gminie, jako dobrą. Nikt z respondentów nie określił sytuacji osób starszych, jako bardzo dobrej.

Wykres 35. Problemy osób starszych w gminie Lipusz w opinii respondentów

Źródło: Badanie ankietowe

Najważniejszym problemem osób starszych w gminie Lipusz w opinii 71% ankietowanych są przede wszystkim schorzenia wieku podeszłego. Ponadto problemem jest zdaniem 46% respondentów poczucie osamotnienia wynikające z braku konkretnych ofert spędzania czasu wolnego, na które zwróciło uwagę 27% ankietowanych. Osoby starsze w gminie Lipusz w opinii 25% ankietowanych borykają się również z ubóstwem. Kwestia utrudniająca aktywizację osób starszych w gminie zdaniem 21% ankietowanych jest również brak dostępu do lekarza specjalisty (geriatry) oraz niepełnosprawność, która często dotyka osoby starsze- 17%. Pozostałe zagadnienia przedstawiono poniżej za pomocą wykresu. Zdaniem 10% respondentów problemem

osób starszych jest często brak wsparcia ze strony rodziny a 6% ankietowanych uważa, że problemem jest niedostosowanie społeczne. Tylko 2% respondentów uważa, że problemem osób starszych są bariery architektoniczne. Odpowiedź „brak akceptacji ze strony środowiska” zdaniem respondentów nie jest problemem osób starszych w gminie Lipusz.

Na pytanie, „jakie działania na terenie gminy Lipusz należy podjąć na rzecz osób starszych” ankietowani wskazywali: stworzenie oferty spędzania czasu wolnego dla osób starszych-67% oraz zwiększenie dostępności do specjalistycznych usług medycznych- 52% a także promowanie działalności klubu seniora- 31%, a także rozwój usług opiekuńczych- 29% oraz stworzenie programu pomocy osobom starszym- 27%, oraz funkcjonalna organizacja placówek o charakterze dziennym- 27%. Część ankietowanych wskazywała na stworzenie oferty edukacyjnej dla osób starszych- 15% oraz wspieranie organizacji pozarządowych w organizowaniu różnych przedsięwzięć adresowanych do osób starszych- 6%.

2.7 OCHRONA ZDROWIA

Zdrowie, zgodnie z definicją Światowej Organizacji Zdrowia (WHO), oznacza dobre samopoczucie fizyczne, psychiczne i społeczne, pozwalające na prowadzenie przez człowieka produktywnego, sensownego i twórczego życia w sferze tak społecznej, jak i ekonomicznej. Przyjęta zasada równości, sprawiedliwości i partycypacji w zdrowiu stanowi istotną przesłankę w realizowaniu podstawowego prawa do zdrowia i korzystania z usług służby zdrowia.

Polityka społeczna, mając na względzie stan zdrowia jednostki, bierze pod uwagę czynniki ekonomiczne i społeczne. Jej zadaniem jest m. in. wyrównywanie dostępu do służby zdrowia oraz tworzenie warunków dla zdrowia społeczeństwa. Natomiast, badając kwestie zdrowia, polityka społeczna rozróżnia jej trzy dziedziny:

profilaktykę – zapobieganie chorobom w społeczeństwie poprzez kształtowanie odpowiedniego rozwoju człowieka oraz warunków jego życia wpływających na jego zdrowie,

lecznictwa – nastawienie na człowieka chorego, na rozpoznanie i leczenie,

rehabilitację – przywracanie do zdrowia, sprawności i przydatności społecznej ludzi dotkniętych kalectwem lub upośledzonych fizycznie, psychicznie, społecznie.

Tabela 21. Opieka zdrowotna świadczona przez NZOZ „Przychodnia” Ośrodek Zdrowia” w Lipuszu

Poradnie w Ośrodku Zdrowia w Lipuszu	Pracownicy Ośrodka Zdrowia	Ilość udzielonych porad w roku 2007	Najczęściej występujące schorzenia	Badania przesiewowe (tzw. bilanse)	Ilość szczepień w ramach programu
--------------------------------------	----------------------------	-------------------------------------	------------------------------------	------------------------------------	-----------------------------------

					Szczepień Ochronnych
Poradnia ogólna	1 lekarz specjal. chorób wewn.	Porady ogólnolekarskie: 9306	Infekcje górnego układu oddechowego	2- latki: 20	3073
Poradnia dziecięca	1 lekarz specjalizujący się w pediatrii	Porady w poradni K: 422	Choroby układu krążeniowo-naczyniowego (w tym nadciśnienia) tętniczego)	4- latki: 20	Do 18 roku życia podlega szczepieniu 720 dzieci
Poradnia ginekologiczno-położnicza (poradnia K)	1 lekarz specjalista pediatrii	Porady w poradni stomatologicznej: 1227	Bóle kręgosłupa i schorzenia układu ruchu	6- latki: 41	
Poradnia stomatologiczna	1 lekarz specjalista położnictwa i ginekologii	Badania profilaktyczne dorosłych opłacanych przez NFZ: 335	cukrzyca	10- latki: 51	
Pozostałe poradnie specjalistyczne dostępne w Kościerzynie	1 lekarz stomatol.		Astma oskrzelowa i przewlekłe obturacyjne choroby płuc	14- latki: 57	
	1 pomoc dentystyczna		Schorzenia układu pokarmowego		
	3 pielęgniarki z uprawnieniami środowiskowymi (w tym 1 pielęgniarka medycyny szkolnej)		nowotwory		
	1 położna				

Źródło: Dane Ośrodka Zdrowia w Lipuszu

2.8 BEZPIECZEŃSTWO

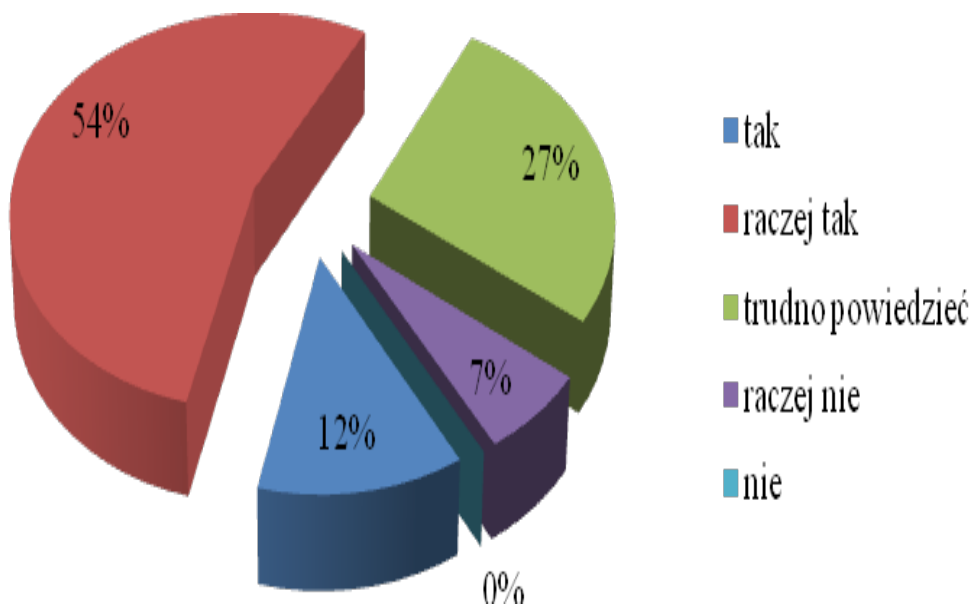
Rozważania na temat bezpieczeństwa zwykle rozpoczynają się od analizy pochodzenia tego pojęcia. Nie trzeba jednak sięgać głęboko by wiedzieć, że każdy obywatel wie, co to jest bezpieczeństwo i co to dla niego znaczy, że jest bezpiecznie. Zwykle poczucie bezpieczeństwa utożsamia się z poczuciem bezpieczeństwa.

Trzeba zaznaczyć, że bezpieczeństwo należy do kategorii dóbr, które są nierozdzielnie związane z misją władzy publicznej. Atrybutem dobra publicznego jest to, że sfera funkcjonowania ludzi, którą ono obejmuje, dotyczy wszystkich obywateli bez wyjątku. Każdy bez wyjątku ma prawo do tego dobra, czyli każdy ma prawo funkcjonować w bezpiecznym otoczeniu i czuć się bezpiecznie.

Formacją służącą społeczeństwu i przeznaczoną do ochrony bezpieczeństwa ludzi oraz dla utrzymania bezpieczeństwa i porządku publicznego jest Policja. Ten nadrzędny cel określony w Ustawie o Policji, wytycza podstawowe zadania, jakie są w związku z tym realizowane. Ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego, w tym zapewnienie spokoju w miejscach publicznych, a także inicjowanie i organizowanie działań mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym a także współdziałanie w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami społecznymi są priorytetowymi zadaniami prewencyjnymi Policji. Zadania stawiane przed Policją dotyczące zapewnienia bezpieczeństwa i porządku związane są z koniecznością podejmowania różnych czynności, dostosowanych do występujących zagrożeń, lokalnych uwarunkowań oraz oczekiwań społecznych. Zjawiska występujące na terenie gminy Lipusz są monitorowane przy użyciu różnych metod i form poznawczych, m.in. analiz, zestawień, sprawozdań itp., a także ankiet.

Na podstawie przeprowadzonej ankiety uzyskano wyniki dotyczące poczucia stanu bezpieczeństwa mieszkańców gminy Lipusz. Analiza przeprowadzonego badania pokazała, iż gmina Lipusz jest „raczej” miejscem bezpiecznym w odczuciu 50% ankietowanych mieszkańców. W opinii 5, 67 % ankietowanych gmina Lipusz „raczej” nie jest miejscem bezpiecznym do pełnienia funkcji egzystencjalnych, zwłaszcza wieczorem. 25% ankietowanych (– 13 wskazań) stwierdziło, że nie są w stanie jasno określić czy w ich odczuciu gmina jest bezpiecznym miejscem do pełnienia wskazanych ról społecznych. W przeświadczeniu zaledwie 6 osób spośród ogółu ankietowanych (11, 53%) gmina Lipusz jest jak najbardziej odpowiednim miejscem, aby czuć się pewnie i bezpiecznie.

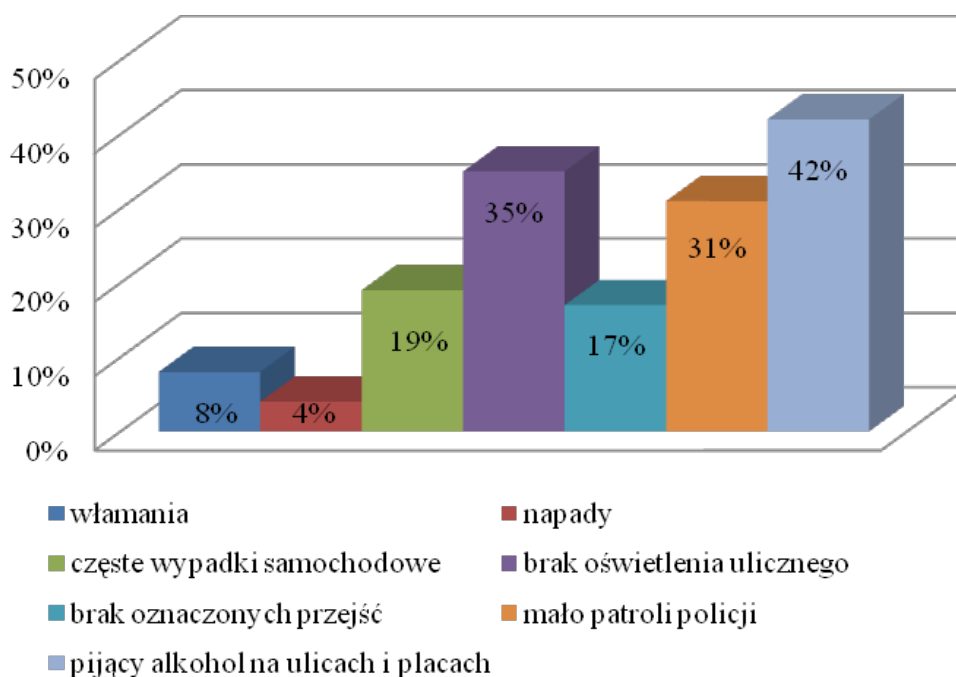
Wykres 36. Poczucie odczuwanego bezpieczeństwa w opinii respondentów gminy Lipusz

Źródło: Badanie ankietowe

Ankietowani respondenci zapytani czy gmina Lipusz to bezpieczne miejsce w większości stwierdzali, że raczej tak (50%), co czwarty ankietowany miał trudności w jednoznacznym określeniu się wybierając odpowiedź trudno powiedzieć, jedynie 11% badanych stwierdziło, że na terenie powiatu nie czują się bezpieczni a 6% badanych stwierdziło, że raczej nie czują się bezpiecznie na terenie gminy Lipusz. Za główne przyczyny braku poczucia bezpieczeństwa ankietowani podawali przede wszystkim: pijący na placach i ulicach (42%) oraz brak oświetlenia ulicznego (35%) a także zbyt mała liczba policyjnych patroli (31%), wypadki samochodowe- 19%, brak oznaczonych przejść- 17%,. Nieco mniejszy wpływ mają w ocenie badanych, włamania- 8% oraz napady- 4%.

Wykres 37. Przyczyny braku bezpieczeństwa w opinii respondentów

Źródło: Badanie ankietowe

Opinie ankietowanych potwierdza poniżej sporządzona tabela, będąca odzwierciedleniem policyjnej statystyki sporządzonej na lata 2004- 2008.

Z danych Ośrodka Policji w Dziemianach wynika, że zatrzymano 33 osoby kierujące samochodem pod wpływem alkoholu oraz 22 osoby kierujące rowerem pod wpływem alkoholu. W 2004 roku zatrzymano 2 osoby nieletnie pod wpływem alkoholu kierujące samochodem na terenie aktywności Posterunku Policji w Dziemianach. Na podstawie przeprowadzonej analizy powyższej tabeli możemy stwierdzić, że najczęściej przestępstw dokonano „przeciwko mieniu”- 61 zdarzeń w okresie 2004- 2008 oraz 1 zdarzenie spowodowane przez osobę nieletnią w 2004 roku. W policyjnych statystykach zanotowano również 11 przestępstw przeciwko „życiu i zdrowiu” oraz 4 zdarzenia, które odnosiły się do kwestii przestępstw „przeciwko rodzinie”. W 2006 roku odnotowano 2 przestępstwa „przeciwko życiu i zdrowiu” spowodowane przez osoby niepełnoletnie. W 2008 roku odnotowano w statystykach policyjnych 1 zdarzenie spowodowane przez sprawców niepełnoletnich zakwalifikowane, jako przestępstwo „przeciwko życiu i zdrowiu”.

W poniżej tabeli przedstawiono szczegółowy wykaz zdarzeń według określonych kategorii, występujących na terenie gminy Lipusz w 2007 roku. na podstawie danych policji.

Tabela 22. Zdarzenia na terenie gminy Lipusz

Zatrzymani nietrzeźwi kierowcy		Wypadki drogowe	Przestępstwa przeciwko mieniu	Przestępstw a przeciwko życiu i zdrowiu	Przestępst wa przeciwko rodzinie	Inne
Kierujący samochodem	Kierujący rowerem					

33	22	9	61	11	4	20
----	----	---	----	----	---	----

Źródło: Dane statystyczne Ośrodka Policji w Dziemianach

Podsumowanie wyników diagnozy sytuacji społecznej gminy Lipusz w okresie 2004- 2007:

Najważniejsze kwestie, wynikające z analizy badań to:

- 1) liczba osób i rodzin korzystających z pomocy i wsparcia OPS w Lipuszu wzrasta z roku na rok;
- 2) zdaniem respondentów warunki życia w gminie Lipusz są „średnie”, zarówno jeśli chodzi o ogół mieszkańców, jak i sytuację dzieci i młodzieży, osób niepełnosprawnych oraz osób starszych;
- 3) zasadniczą przyczyną przyznawania pomocy przez OPS w Lipuszu jest ubóstwo i bezrobocie oraz bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych;
- 4) zdaniem respondentów badania ankietowego główną przyczyną ubóstwa jest alkoholizm;
- 5) jednym z ważniejszych problemów społecznych występujących na terenie gminy Lipusz w opinii ankietowanych jest występujący w rodzinie alkoholizm, bezradność opiekuńczo- wychowawcza oraz niezaradność życiowa;
- 6) zdaniem respondentów najbardziej narażoną na wykluczenie społeczne grupą społeczną są osoby uzależnione od alkoholu, długotrwale bezrobotni oraz rodziny mające trudności wychowawcze a także osoby niepełnosprawne;
- 7) pomoc niepieniężna przewyższa w znacznym stopniu inne formy pomocy udzielanej przez OPS w Lipuszu (pomoc niepieniężna dotyczy głównie pomocy udzielanej w formie dożywiania w ramach programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”);
- 8) OPS w Lipuszu wypłacił w badanym okresie najwięcej świadczeń z tytułu samotnego wychowywania dziecka (na podstawie przepisów o świadczeniach rodzinnych);
- 9) przyczyną problemów społecznych dzieci i młodzieży jest brak ofert organizacji czasu wolnego, picie alkoholu oraz alkoholizm w rodzinie;
- 10) dodatni przyrost naturalny;
- 11) najwięcej osób bezrobotnych jest w wieku od 18 do 24 lat oraz w grupie osób w przedziale wiekowym 25- 34 lata;
- 12) sytuacja na rynku pracy w gminie Lipusz w opinii ankietowanych jest „średnia”, zwłaszcza z powodu: wysokich kosztów zatrudnienia pracowników, niedostosowaniem systemu edukacji do potrzeb rynku pracy, braku inwestycji, wysokich kosztów prowadzenia działalności gospodarczej oraz niskich kwalifikacji pracowników;
- 13) OPS przyznał pomoc dla 150 rodzin z tytułu uzależnienia od alkoholu- zdaniem respondentów alkoholizm występuje często a jako główne przyczyny tego zjawiska wymieniano: niedostosowanie społeczne, bezrobocie, ubóstwo i rozpad rodziny;

- 14) przemoc domowa występuje na terenie gminy Lipusz i jest spowodowana zdaniem badanych respondentów uzależnieniem od alkoholu, bezrobociem oraz niedostosowaniem społecznym;
- 15) sytuacja osób niepełnosprawnych jest „średnia” zdaniem respondentów dzięki temu, że na terenie gminy brakuje ofert pracy dla osób niepełnosprawnych, występują jeszcze bariery architektoniczne oraz z powodu utrudnionego dostępu osób niepełnosprawnych do środków transportu;
- 16) najważniejszym problemem osób starszych w gminie Lipusz są schorzenia wieku podeszłego, poczucie osamotnienia wynikające z braku konkretnych ofert spędzania czasu wolnego;
- 17) najczęściej występujące schorzenia: infekcje górnego układu oddechowego, choroby układu krążeniowo- naczyniowego (w tym nadciśnienia tętniczego), bóle kręgosłupa i schorzenia układu ruchu, cukrzyca, astma oskrzelowa i przewlekłe obturacyjne choroby płuc, schorzenia układu pokarmowego, nowotwory;
- 18) analiza przeprowadzonego badania pokazała, iż gmina Lipusz jest „raczej” miejscem bezpiecznym w odczuciu większości ankietowanych mieszkańców;
- 19) jako główne przyczyny braku poczucia bezpieczeństwa ankietowani podawali przede wszystkim: spożywanie alkoholu na placach i ulicach, brak oświetlenia ulicznego, zbyt mała liczba policyjnych patroli, wypadki samochodowe, brak oznaczonych przejść dla pieszych;
- 20) zdaniem ankietowanych do rozwiązania istotnych problemów społecznych należy: uruchomienie programu prac społecznie użytecznych, wsparcie organizacji pozarządowych, upowszechnienie zatrudnienia wspieranego, zorganizowanie czasu wolnego dla młodzieży, wspieranie rodziny, uruchomienie punktu konsultacyjno- informacyjnego dla rodzin z trudnościami wychowawczymi, organizowanie szkoleń zawodowych dla bezrobotnych, obniżenie kosztów zatrudnienia pracowników, stworzenie preferencyjnych warunków dla absolwentów, wsparcie dla rodzin uzależnionych, w tym wsparcie terapeutyczne, stworzenie procedury postępowania w przypadku stwierdzenia przemocy domowej oraz zwiększenie współpracy z policją, wspieranie zatrudnienia osób niepełnosprawnych, rozwój usług rehabilitacyjnych, likwidacja barier architektonicznych a także stworzenie oferty spędzania czasu wolnego dla osób starszych.

Z badań diagnostycznych wynika, że na terenie gminy Lipusz pomoc społeczna powinna być kierowana przede wszystkim do rodziny dysfunkcyjnej, w celu tworzenia warunków dla poprawy jej funkcjonowania. Zaistnienie dysfunkcji jest następstwem wielu sytuacji, które niszczą i zakłócają prawidłowe funkcjonowanie rodziny, prowadząc często do zjawisk społecznie nieakceptowanych. A istotnym zagrożeniem dla rodziny dysfunkcyjnej będzie dotknięcie wykluczeniem społecznym, któremu należy przeciwdziałać.

2.9 ANALIZA SWOT

Przedstawione powyżej obszary problemowe wymagają tworzenia sprzyjających warunków, wyboru najkorzystniejszych i najskuteczniejszych sposobów działania oraz ciągłego monitorowania i ewaluacji procesów realizacji. Należy mieć świadomość, że problemy społeczne dotyczące mieszkańców gminy są zróżnicowane, co wiąże się z koniecznością doboru odpowiednich, potrzebnych i skutecznych działań w każdym z wymienionych obszarów. W związku z tym dokonano w środowisku lokalnym rozeznania w ramach silnych i słabych stron w zakresie uwarunkowań wpływających na sytuację społeczną oraz szans i zagrożeń, aby móc skutecznie rozwiązywać problemy społeczne w środowisku lokalnym.

Użyteczną metodą, służącą określaniu priorytetów rozwojowych jest coraz powszechniej stosowana w pracach nad strategią analiza SWOT. Analiza SWOT stanowi efektywną metodę identyfikacji słabych i silnych stron organizacji oraz badania szans i zagrożeń, jakie stoją przed organizacją. Analizę tę można z powodzeniem zastosować do dowolnego przedsięwzięcia, włącznie z programowaniem strategicznym.

Wnikliwe opracowanie SWOT jest istotnym etapem procesu planowania strategicznego. Przy właściwym opracowaniu stanowi punkt wyjściowy dla określania celów strategicznych oraz projektów socjalnych. W przypadku SWOT punktem wyjścia analizy jest ocena własnych możliwości, dla których poszukuje się optymalnego sposobu ich wykorzystania w otoczeniu.

Analiza SWOT została przygotowana w miejscowym Ośrodku Pomocy Społecznej. Przedstawione poniżej czynniki obejmują:

- **siły** – wewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na sytuację społeczną,
- **słabości** – wewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na sytuację społeczną,
- **szanse** – zewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na realizację celów,
- **zagrożenia** – zewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na realizację celów.

Wynik prac obrazuje prezentowane poniżej zestawienie.

Tabela Nr 23: Zestawienie silnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń wpływających na sytuację rodziny dysfunkcyjnej w gminie Lipusz

RODZINA DYSFUNKCYJNA	
SILNE STRONY:	SŁABE STRONY:
- współpraca instytucji zajmujących się	- występowanie zjawiska bezrobocia oraz jego

<p>problematyką rodziny;</p> <ul style="list-style-type: none"> - wpływ działalności kościoła na sytuację rodzinną; - utożsamianie się społeczności lokalnej z regionem kaszubskim (głębokie korzenie kaszubskie); - prowadzenie działań socjalnych zapobiegających dysfunkcjom rodziny; - świadomość społeczności lokalnej dot. dysfunkcji występujących w rodzinie; - możliwość aktywnego uczestnictwa w spotkaniach integracyjnych w okresie letnim (działalność rekreacyjno - sportowa). 	<p>dziedziczenia;</p> <ul style="list-style-type: none"> - występowanie uzależnień, przemocy, niezaradności życiowej; - powielanie przez młode pokolenie negatywnych wzorców społecznych, wychowawczych przekazywanych przez rodziców; - duża liczba rodzin wielodzietnych o niskiej dochodowości; - brak różnorodnych form wsparcia dla tych rodzin; - obojętność i brak poszanowania wobec obowiązujących norm prawnych i społecznych; - brak motywacji i zaangażowania w zmianę swojej trudnej sytuacji życiowej; - brak świadomości wychowawczej wśród rodziców; - występowanie „eurosieroctwa”; - brak poradnictwa specjalistycznego dla rodzin znajdujących się w kryzysie; - nieadekwatne do potrzeb zatrudnienie kadry merytorycznej w jednostce organizacji pomocy społecznej.
SZANSE:	ZAGROŻENIA:
<ul style="list-style-type: none"> - realizacja programów edukacyjno – profilaktycznych; - pedagogizacja rodziców; - wysoki poziom współpracy pomiędzy szkołą a rodziną; - współpraca fachowców różnych dziedzin na rzecz przeciwdziałania dysfunkcjonalności rodziny; - zminimalizowanie skali bezrobocia i uzależnień, niezaradności życiowej; - sprawny przepływ informacji pomiędzy instytucjami i organizacjami pozarządowymi; - wzmocnienie działań prewencyjnych; - możliwość korzystania ze środków finansowych Unii Europejskiej; - zwiększenie pracy socjalnej w środowisku lokalnym; - usługi asystenta rodziny. 	<ul style="list-style-type: none"> - wzrost długotrwałego bezrobocia oraz jego dziedziczenie; - rozpad więzi społecznych i zanik kontroli społecznej; - występowanie zjawisk zagrażających prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny, np. uzależnień, bezrobocia, przemocy, ubóstwa oraz rozpadu więzi rodzinnych; - brak dostępu do informacji; - system prawny niedostosowany do potrzeb; - nieświadomość wychowawcza rodziców; - złe wzorce przekazywane młodemu pokoleniu.

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipuszu - dane z zajęć warsztatowych nad strategią w 2008r.

Tabela Nr 24. Zestawienie silnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń wpływających na sytuację osób i rodzin dotkniętych uzależnieniami w gminie Lipusz

UZALEŻNIENIA

SILNE STRONY:	SŁABE STRONY:
<ul style="list-style-type: none"> - współpraca międzyinstytucjonalna; - działalność Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych; - dobrze przygotowana baza lokalowa Punktu Konsultacyjnego; - działania edukacyjno-profilaktyczne szkoły na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom; - prawidłowe wykorzystywanie środków pochodzących z zezwoleń; - działalność prewencyjna Policji; - aktywne poszukiwanie środków pozabudżetowych. 	<ul style="list-style-type: none"> - dysfunkcjonalność rodziny; - łatwy dostęp do alkoholu dzieci i młodzieży; - mała aktywność społeczności lokalnej w działania pomocowe; - brak świadomości trudnej sytuacji życiowej os. Uzależnionych; - duży współczynnik bezrobocia wśród kobiet; - niewystarczająca działalność profilaktyczna.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - realizacja programów edukacyjnych i profilaktycznych; - utworzenie systemu wsparcia dla osób i rodzin wymagających specjalistycznej pomocy; - zwiększona praca socjalna w środowisku lokalnym; - skuteczność i efektywność działań podejmowanych na rzecz osób uzależnionych; - dostateczne wykorzystanie systemu informacyjnego; - zwiększenie współpracy instytucji z organizacjami pozarządowymi; - traktowanie uzależnień jako problemu społecznego; - osiągnięcie lepszych wyników dydaktycznych i wychowawczych; - wyeliminowanie zjawiska narkomanii; - aktywizacja społeczeństwa. 	<ul style="list-style-type: none"> - rozwój zjawiska wykluczenia społecznego; - rozpad więzi społecznych i zanik kontroli społecznej; - rozwój zjawiska wyuczonej bezradności; - silny wpływ patolog. Środowiska; - obojętność wobec oferowanej pomocy; - powielanie negatywnych wzorców przez dzieci i młodzież; - system prawny niedostosowany do potrzeb.

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipuszu – dane z zajęć warsztatowych nad strategią 2008r.

w

Tabela Nr 25: Zestawienie silnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń wpływających na sytuację dzieci i młodzieży w gminie Lipusz

DZIECI I MŁODZIEŻ	
SILNE STRONY:	SŁABE STRONY:
<ul style="list-style-type: none"> - aktywna działalność kościoła na rzecz dzieci i młodzieży; - aktywna działalność klubów sportowych; - prowadzenie kółek zainteresowań; - działalność rekreacyjno – sportowa GOKSiR; - współpraca instytucjonalna 	<ul style="list-style-type: none"> - brak hali sportowej; - brak świetlicy prowadzącej zajęcia pozalekcyjne i socjoterapeutyczne; - niewystarczająca współpraca instytucji i organizacji działających na rzecz dzieci i młodzieży; - powielanie niewłaściwych wzorców

z samorządem gminnym.	społecznych i wychowawczych; - tendencje do kształtowania niewłaściwej hierarchii wartości; - nieumiejętność rozwiązywania sytuacji problemowych; - brak nawyku pożytecznego spędzania czasu wolnego; - występowanie uzależnień; - brak aktywności społecznej (wolontariat).
SZANSE:	ZAGROŻENIA:
- realizacja programów wychowawczo-profilaktycznych; - utworzenie świetlicy prowadzącej zajęcia pozalekcyjne i socjoterapeutyczne; - wzrost współpracy instytucji i organizacji na rzecz dzieci i młodzieży; - kształcenie nawyku właściwego spędzania czasu wolnego; - możliwość korzystania ze środków finansowych pochodzących z Unii Europejskiej; - rozwój wolontariatu.	- demoralizacja i tendencje do zachowań destruktywnych; - negatywny wpływ mediów; - niestabilność systemu prawnego.

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipuszu – dane z zajęć warsztatowych nad strategią 2008r.

w

Tabela Nr 26: Zestawienie silnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń wpływających na sytuację osób starszych i niepełnosprawnych w gminie Lipusz

OSOBY STARSZE I NIEPEŁNOSPRAWNE	
SILNE STRONY:	SŁABE STRONY:
- działalność służb społecznych na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych, - działalność Klubu Seniora; - działalność Stowarzyszenia Osób Niepełnosprawnych; - działalność Caritas; - zainteresowanie władz lokalnych sytuacją osób starszych i niepełnosprawnych.	- poczucie samotności osób starszych i niepełnosprawnych; - niewystarczająca ilość opiekunek środowiskowych; - zwiększenie się liczby osób w wieku poprodukcyjnym, wymagająca wsparcia; - brak dostępu do poradnictwa specjalistycznego; - brak wolontariuszy.
SZANSE:	ZAGROŻENIA:
- likwidacja barier architektonicznych; - możliwość pozyskania środków z Unii Europejskiej; - rozwój wolontariatu; - wzrost współpracy instytucji i organizacji pozarządowych na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych; - organizowanie spotkań integracyjnych, - aktywizacja os. starszych i niepełnosprawnych;	- bariery architektoniczne; - brak specjalnego środka transportu; - brak akceptacji społecznej; - brak koordynacji działań podmiotów na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych; - brak miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych; - zjawisko wykluczenia społecznego; - brak rehabilitacji stacjonarnej.

<ul style="list-style-type: none"> - umożliwienie dostępu do specjalistycznego poradnictwa; - wzrost społecznej akceptacji osób starszych i niepełnosprawnych. 	
--	--

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipuszu - dane z zajęć warsztatowych nad strategią 2008r. w

Tabela Nr 27: Zestawienie silnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń wpływających na sytuację zdrowotną

ZDROWIE	
SILNE STRONY:	SŁABE STRONY:
<ul style="list-style-type: none"> - działalność służby zdrowia (Ośrodek Zdrowia, Apteka); - działalność służb społecznych (Ośrodek Pomocy Społecznej); - działalność Caritas; - współpraca międzyinstytucjonalna w zakresie ochrony zdrowia; - występowanie dużej ilości terenów zielonych, jezior i rzek; - propagowanie przez szkołę ochrony środowiska naturalnego (LOP). 	<ul style="list-style-type: none"> - słabe wyposażenie w specjalistyczny sprzęt bazy lokalowej służby zdrowia; - brak rehabilitacji stacjonarnej; - niewystarczająca edukacja prozdrowotna i proekologiczna; - brak wsparcia edukacyjno - profilaktycznego oraz prewencyjnego; - brak znajomości problematyki ochrony środowiska naturalnego przez społeczność lokalną; - nieświadomość społeczna w zakresie zanieczyszczenia środowiska naturalnego (utyliczacja odpadów).
SZANSE:	ZAGROŻENIA:
<ul style="list-style-type: none"> - realizacja programów edukacyjno -profilaktycznych; - wzrost dostępu społeczności lokalnej do lekarzy specjalistów; - możliwość korzystania z usług rehabilitacyjnych (stacjonarnych); - pozyskiwanie środków finansowych na rozwijanie bazy lokalowej służby zdrowia; - kształcenie wśród mieszkańców gminy nawyku ochrony środowiska naturalnego. 	<ul style="list-style-type: none"> - niestabilny system prawny,; - opóźniona diagnoza lekarska, wynikająca z braku odpowiedniego sprzętu medycznego; - zwiększona zachorowalność na choroby cywilizacyjne; - pogorszenie się stanu środowiska naturalnego gminy.

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipuszu – dane z zajęć warsztatowych nad strategią 2008r. w

Tabela Nr 28: Zestawienie silnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń wpływających na sytuację dotyczące bezpieczeństwa w gminie Lipusz

BEZPIECZEŃSTWO	
SILNE STRONY:	SŁABE STRONY:
<ul style="list-style-type: none"> - działalność i współpraca Ochotniczej Straży Pożarnej oraz Policji. 	<ul style="list-style-type: none"> - brak etatu dzielnicowego na terenie gminy; - niewystarczająca ilość programów edukacyjno -profilaktycznych w środowisku lokalnym; - nieoznakowani rowerzyści oraz piesi;

	<ul style="list-style-type: none"> - nietrzeźwi kierowcy; - brak oznaczeń drogowych; - zły stan nawierzchni dróg; brak chodników; - brak oświetlenia; - słabe wyposażenie Policji w sprzęt.
SZANSE:	ZAGROŻENIA:
<ul style="list-style-type: none"> - wzrost współpracy instytucji i organizacji pozarządowych na rzecz bezpieczeństwa mieszkańców; - realizacja programów edukacyjno-profilaktycznych; - działalność prewencyjna; - doposażenie Policji w niezbędny sprzęt, - utworzenie etatu dzielnicowego na terenie gminy; - bezwzględne egzekwowanie obowiązującego prawa. 	<ul style="list-style-type: none"> - zwiększenie liczby wypadków drogowych, - niewystarczające wsparcie prewencyjne.

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipuszu – dane z zajęć warsztatowych nad strategią w 2008r.

2.10. ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE LIPUSZ

Zasobami umożliwiającymi rozwiązywanie problemów społecznych określamy instytucje znajdujące się na terenie gminy, które działają w obszarze polityki społecznej (lub działalność ich jest często z nią związana) i rozwiązują dane problemy. Są to zarówno jednostki samorządowe, jak i niepubliczne, na przykład organizacje pozarządowe.

2.10.1 INSTYTUCJE SAMORZĄDOWE

Urząd Gminy

Urząd Gminy w Lipuszu jest jednostką organizacyjną, przy pomocy której Wójt Gminy jako organ wykonawczy Gminy realizuje swoje zadania.

Gmina Lipusz została powołana dla organizacji życia publicznego na swoim terytorium. Wszystkie osoby, które na stałe zamieszkują na obszarze Gminy z mocy ustawy o samorządzie gminnym, stanowią gminną wspólnotę samorządową, realizując swoje zbiorowe cele lokalne.

Należy wskazać, że Urząd Gminy Lipusz występuje o dofinansowania na realizację poszczególnych programów, np. programu „UCZEŃ NA WSI” - pomoc w zdobyciu wykształcenia przez osoby niepełnosprawne zamieszkujące gminy wiejskie oraz gminy miejsko - wiejskie. Celem tego programu jest wyrównanie szans w zdobyciu wykształcenia przez uczniów, będących osobami

niepełnosprawnymi. Pozyskane środki z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych zostały przeznaczone na refundację kosztów, np. zakup przedmiotów ułatwiających lub umożliwiających naukę; uczestnictwo w zajęciach mających na celu podniesienie sprawności fizycznej lub psychicznej oraz kursy językowe; wyjazdy organizowane w ramach zajęć szkolnych. Program umożliwił uczniom zdobycie dodatkowej wiedzy, zapewnił możliwość wyrównania szans edukacyjnych, podniesienie nauki języków obcych, a także przyczynił się do poprawienia warunków nauki.

Rada Gminy

Rada Gminy jest organem stanowiącym i kontrolnym gminy. Do jej właściwości należą wszystkie sprawy pozostające w zakresie działania gminy, o ile ustawy nie stanowią inaczej. Spośród wielu właściwości Rady Gminy, wymienić można, np. Podejmowanie uchwał w sprawach majątkowych gminy czy podejmowanie uchwał w sprawie zasad dzielenia stypendiów dla uczniów i studentów.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipuszu

Celem działalności „Ośrodka” jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie same pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasady i możliwości, wsparcie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu przez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia.

Zadania „Ośrodka” polegają w szczególności na przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń, pracy socjalnej, prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej, analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej, realizacji zadań wynikających z rozeznanych potrzeb społecznych, rozwoju nowych form pomocy i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

Należy wskazać, że Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipuszu w celu rozwijania aktywnych form integracji społecznej i umożliwieniu dostępu do nich osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym realizuje Program Operacyjny Kapitał Ludzki, Priorytet VII: Promocja integracji społecznej, 7.1 Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji, 7.1.1 Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez ośrodki pomocy społecznej.

Celem ogólnym projektu jest zwiększenie aktywności zawodowej długotrwale bezrobotnych, będących klientami pomocy społecznej.

Ośrodek Zdrowia w Lipuszu

Ochronę zdrowotną w gminie Lipusz zapewnia Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "Przychodnia" Ośrodek Zdrowia w Lipuszu obejmujący swym zasięgiem całą gminę. Mają tutaj swoje gabinety: lekarz ogólny, lekarz stomatolog, lekarz pediatra oraz raz w tygodniu lekarz ginekolog. Na miejscu funkcjonuje także apteka.

Celem Ośrodka jest w szczególności: zachowanie zdrowia społeczeństwa oraz zapobieganie chorobom i urazom, wczesne wykrywanie chorób, leczenie, zapobieganie niepełnosprawności i jej ograniczanie.

Cele powyższe Ośrodek spełnia realizując zadania w zakresie promocji zdrowia oraz podejmuje działania służące zachowaniu, ratowaniu, przywracaniu i poprawie zdrowia, jak również inne działania medyczne wynikające z procesu leczenia, a w szczególności związane z: badaniem i poradą lekarską, leczeniem, rehabilitacją leczniczą, opieką nad ciężarną, jej płodem, porodem, położeniem oraz nad noworodkiem, opieką nad zdrowym dzieckiem, badaniem diagnostycznym, pielęgnacją chorych, pielęgnacją niepełnosprawnych o opieką nad nimi, orzekaniem i opiniowaniem o stanie zdrowia, badaniami profilaktycznymi z zakresu higieny szkolnej, profilaktyką i leczeniem stomatologicznym u dzieci i młodzieży, zapobieganiem powstawaniu urazów i chorób poprzez działania profilaktyczne oraz szczepienia ochronne oraz czynności z zakresu zaopatrzenia w środki ortopedyczne i środki pomocnicze.

Gminna Komisja d/s Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

GKRPA działa w Lipuszu od 12 lat, liczy 5 członków komisji, przedstawicieli różnych zakładów pracy. W ramach Referatu Administracyjno - Oświatowego, działającego w Urzędzie Gminy utworzono stanowisko pełnomocnika wójta do spraw rozwiązywania problemów alkoholowych. Od 4 lat realizowany jest także Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii. Ponadto GKRPA realizuje Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania problemów Alkoholowych na 2008 rok ze wskazaniem na zwiększenie dostępności terapii, pomocy rodzinie, działalności profilaktycznej, rozszerzanie materiałów informacyjnych o tematyce antyalkoholowej, dofinansowanie dla dzieci z rodzin alkoholowych oraz osób współzależnych, wspomaganie działalności instytucji i organizacji, ustalenie zasad wydawania i cofania zezwoleń na prowadzenie sprzedaży napojów alkoholowych, konsultacje i szkolenia członków komisji oraz ustalanie wynagrodzeń dla członków komisji, psychologa i terapeuty. Zauważalne wydaje się być działanie punktu konsultacyjnego, w którym udzielana jest pomoc osobom z problemem alkoholowym.

Podejmując różne działania profilaktyczne w celu przeciwdziałania alkoholizmowi, głównie koncentrując się na pracy z dziećmi i młodzieżą. Gminna Komisja d/s Rozwiązywania Problemów

Alkoholowych dofinansowuje wycieczki dla dzieci z rodzin patologicznych, spotkania wigilijne, paczki świąteczne oraz wyjazdy dzieci do kina, teatru czy basenu. Propagując zdrowy tryb życia, wskazuje dzieciom i młodzieży sposób spędzania czasu wolnego oraz popiera rozwijanie pasji i zainteresowań.

Zespół Szkół w Lipuszu

W skład Zespołu wchodzi: Przedszkole z siedzibą w Lipuszu przy ul. Rogali 21, Szkoła podstawowa z siedzibą w Lipuszu przy ul. Derdowskiego 7A, Gimnazjum z siedzibą w Lipuszu przy ul. Derdowskiego 7A.

Zespół zapewnia uczniom pełen rozwój umysłowy, moralny, emocjonalny i fizyczny, w zgodzie z ich potrzebami i możliwościami psychofizycznymi.

Zespół realizuje cele i zadania określone ustawowo, między innymi spełnia także funkcje kształcące, wychowawcze i opiekuńcze, tworzy warunki do wszechstronnego rozwoju umysłowego i fizycznego odpowiednio dla każdego etapu edukacji. Ponadto organizuje zajęcia pozalekcyjne w ramach posiadanych środków finansowych i udostępnia bazę lokalową. Natomiast w pracy wychowawczo - dydaktycznej uwzględnia w szczególności sposób kulturę i tradycję Kaszub i Pomorza oraz historię ziemi lipuskiej. Wskazuje także na takie rodzaje aktywności oraz treści nauczania, będące szczególnie przydatne dla efektywnego pobudzenia rozwoju uczniów, celem rozwijania indywidualnych uzdolnień i zainteresowań uczniów. W ramach zadań dydaktyczno - wychowawczych i opiekuńczych rozpoznaje potrzeby i trudności uczniów (działanie wychowawców oddziałów i pedagoga szkolnego), sugeruje rodzicom o konieczności przebadania uczniów w poradni psychologiczno - pedagogicznej. Należy zauważyć, że Zespół popularyzuje uczestnictwo uczniów w konkursach przedmiotowych, organizuje wsparcie na rzecz realizowanych przez uczniów spontanicznych akcji charytatywnych, w celu rozwijania postaw altruistycznych.

Zespół umożliwia także działanie organizacji i stowarzyszeń, których cele i zadania będą zgodne ze statutem Zespołu. Organizuje także spotkania z rodzicami, wystawy prac dzieci, konkursy, dyskoteki andrzejkowe, karnawałowe, wycieczki turystyczno – krajoznawcze i dydaktyczne, apele okolicznościowe, wyjście do kina, wyjazdy do teatru, lekcje w terenie, wyjazdy na basen i inne imprezy.

W Zespole działa świetlica szkolna, która jest pozalekcyjną formą opiekuńczej działalności szkoły, odgrywa doniosłą rolę w procesie dydaktyczno – wychowawczym realizowanym przez szkołę, stanowi ważne ogniwo zapewniające uczniom warunki do nauki własnej oraz dożywiania.

Należy wskazać, że Zespół pozyskał dofinansowanie ze środków publicznych na realizację w 2007r.:

- „Programu wycieczek edukacyjnych dla dzieci i młodzieży do miejsc pamięci narodowej”

(wycieczka do Malborka, Sztutowa, Gniezna i Biskupina, Warszawy),

- programu „Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży w 2007r.” (wyjazd do Gdańska. - do Multikina, muzeum w Malborku, teatru muzycznego w Gdyni).

Ponadto w ramach niniejszego programu zostały przeprowadzone zajęcia pozalekcyjne z dziećmi i młodzieżą w Zespole Szkół w Lipuszu od września do grudnia 2007r.

Ponadto Zespół Szkół w Lipuszu w 2008r. otrzymał dofinansowanie na instalację monitoringu, co da możliwość ochrony dzieci przed różnymi zagrożeniami.

Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji

GOKSiR realizuje zadania w dziedzinie wychowania i upowszechniania kultury, sportu i rekreacji. Prowadzi w tym celu wielokierunkową działalność, zgodną z założeniami ogólnej polityki kulturalnej, na podstawie własnego, społecznie akceptowanego programu. Integracja społeczności gminnej wokół spraw kultury, sportu i rekreacji oraz aktywne współtworzenie ich jako wartości, stanowi podstawowy cel dla GOKSiR.

Do jego podstawowych zadań należy przede wszystkim:

- rozpoznanie, rozbudzanie zainteresowań i potrzeb kulturalnych i sportowych,
- przygotowanie do odbioru i tworzenia wartości kulturalnych i sportowych,
- kształtowanie wzorów aktywnego uczestnictwa w kulturze i sporcie,
- upowszechnianie sportu, rekreacji,
- popularyzacja walorów rekreacji ruchowej.

A powyższe zadania realizuje poprzez organizowanie: zespołowego uczestnictwa w kulturze, różnorodnych form edukacji kulturalnej, form indywidualnej aktywności kulturalnej, imprez kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych, sekcji sportowych, rozgrywek sportowych i turniejów, tworzenie i udostępnianie bazy sportowej i rekreacyjnej, prowadzenie wypożyczalni sprzętu sportowo – turystycznego.

Realizowane zadania przez GOKSiR wskazują, iż jako jednostka samorządu gminnego – kulturalna, stanowi zasób, umożliwiający rozwiązywanie problemów społecznych, tym samym zapewniający rozwój społeczny Gminy Lipusz.

INSTYTUCJE POZARZĄDOWE

Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Gminy Lipusz

Głównym celem stowarzyszenia jest działanie na rzecz rozwoju społeczno - gospodarczego Gminy Lipusz i jej mieszkańców oraz koordynacja inicjatyw społecznych w tym zakresie.

Stowarzyszenie realizuje swoje cele poprzez wykonywanie zadań między innymi w zakresie:

- pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom, będących w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównanie szans tych rodzin i osób,
 - działalności charytatywnej,
 - odnowy i promocji zdrowia, poprzez propagowanie zdrowego stylu życia oraz organizowanie programów prozdrowotnych,
 - działania na rzecz osób niepełnosprawnych,
 - promocji zatrudnienia i aktywizacji zawodowej,
 - działalności wspomagającej rozwój gospodarczy oraz rozwój przedsiębiorczości,
 - działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych,
 - kultury i sztuki, ochrony dóbr i tradycji,
 - upowszechnianie kultury fizycznej i sportu,
 - upowszechnianie i wdrażanie nowych technologii w dziedzinie edukacji i informacji,
 - działań na rzecz integracji europejskiej oraz społecznej,
 - prowadzenie programów stypendialnych, organizowanie szkoleń, konkursów itp.,
- Do sukcesów Stowarzyszenia należy pozyskanie dotacji ze środków publicznych

w ramach realizacji zadania:

- w 2008r.: **Umacnianie kultury regionalnej**, z przeznaczeniem na realizację zadania: „Działania promujące kulturę kaszubską na terenie gminy Lipusz”, mając na celu kultywowanie tradycji kaszubskiej na terenie gminy Lipusz w szczególności wśród dzieci i młodzieży,
- **Ochrona środowiska**, z przeznaczeniem na realizację zadania: „Żyj w zgodzie z naturą”, mając na celu podnoszenie wiedzy o środowisku naturalnym, jego zasobach i sposobach eksploatacji wśród mieszkańców gminy Lipusz.

Ponadto Stowarzyszenie prowadzi od 2008r. program stypendiów pomostowych „Pomoc dla ambitnych” w ramach Programu Stypendiów Pomostowych „Dyplom z marzeń” Fundacji Edukacyjnej Przedsiębiorczości. Stypendia te przeznaczone są na realizację pierwszego roku studiów dziennych.

Zakres działalności Stowarzyszenia na Rzecz Rozwoju Gminy Lipusz wskazuje na zasadność współpracy w rozwiązywaniu problemów społecznych w gminie Lipusz.

Klub Seniora

Klub Seniora działa od 16 lutego 2008 roku jako grupa nieformalna. Powstał z inicjatywy samych zainteresowanych, która znalazła uznanie nie tylko władz gminy, ale i jej mieszkańców. Celem działalności Klubu jest polepszenie jakości życia w późnej dorosłości poprzez

aktywne spędzanie wolnego czasu, przeciwdziałanie osamotnieniu, rozwiązywanie problemów życiowych, przełamanie stereotypów, uruchomienie pozytywnych sił drzemiących w ludziach starszych oraz środowisku lokalnym.

Klub jest otwarty na wszystkie problemy ludzi dojrzałych, planując dla nich imprezy kulturalne, okolicznościowe, np. opłatek wigilijny, śpiewanie kolęd, spotkania z okazji Dnia Kobiet, Dnia Matki, Dnia Babci i Dziadka, Dnia Seniora, spotkania z ciekawymi ludźmi, np. podróżnikami, strażakami, policjantami, lekarzami różnych specjalizacji, literatami, duchownymi itp. oraz uczestnictwo w prezentacjach i wystawach rękodzieła czy kolekcjonerstwa. Klub nawiązuje także współpracę ze szkołą, organizując wspólne spotkania z dziećmi i młodzieżą.

Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych

Celem Stowarzyszenia jest zrzeszanie osób niepełnosprawnych i ich rodzin dla wzajemnej pomocy w zakresie szeroko pojętej rehabilitacji kompleksowej oraz wspieranie i popieranie inicjatyw gospodarczych osób niepełnosprawnych będących członkami Stowarzyszenia. Spośród wielu zamierzonych celów, stowarzyszenie zakłada między innymi prowadzenie akcji informacyjno – uświadamiającej zmierzającej do pełnej integracji osób niepełnosprawnych i ich rodzin ze społeczeństwem ludzi pełnosprawnych, a także kształtowanie właściwych wzajemnych postaw.

Kluby sportowe

Wychowanie fizyczne i sportowe służyć ma wzmocnieniu organizmu człowieka, kształtowaniu siły i zręczności fizycznej. Jednym z podstawowych haseł aktywności ruchowej jest wszechstronny i harmonijny rozwój osobowości człowieka, a szczególnie wyrabianie takich cech: systematyczność, zdyscyplinowanie, aktywność, odporność na trudności.

Na terenie Gminy Lipusz działa kilka klubów sportowych, między innymi:

- 1) UKS „Wda” Lipusz z siedzibą przy ul. Młyńskiej 12 z poszczególnymi sekcjami:
 - a) sekcja tenisa stołowego,
 - b) sekcja skata sportowego,oraz funkcjonujący wielofunkcyjny stadion sportowy z:
 - a) bieżnią lekkoatletyczną,
 - b) boiskiem do piłki siatkowej,
 - c) ziemnymi kortami tenisowymi,
 - d) oraz wielofunkcyjnym boiskiem asfaltowym.
- 2) UKS Lipusz - posiadający sekcję lekkoatletyczną,
- 3) Klub Sportowy „Wda” - z sekcją piłki nożnej.

Należy zauważyć, że na terenie Gminy Lipusz, przy Zespole Szkół w Lipuszu powstaje budynek

zapleczu boisk sportowych w ramach programu „Moje Boisko – Orlik 2012”.

„Orlik” to szansa, aby sport stał się częścią lipuskiej kultury.

Aktywność ruchowa całego społeczeństwa, w tym także dzieci i młodzieży jest nieodzowna. Jako środek stymulujący rozwój organizmu, zwiększający możliwości adaptacyjne, dający większe poczucie bezpieczeństwa i radość. Dlatego też istniejące kluby sportowe na terenie Gminy Lipusz stanowią zasób umożliwiający rozwiązywanie problemów społecznych w zakresie organizacji czasu wolnego dla dzieci, młodzieży i dorosłych mieszkańców gminy.

Centrum Kształcenia na odległość – Wioska internetowa – działająca w siedzibie Zespołu Szkół w Lipuszu. Jest punktem zapewniającym możliwość ustawicznego kształcenia w formie on-line celem uzupełnienia lub podwyższenia poziomu wiedzy i kwalifikacji dla mieszkańców gminy Lipusz. Centrum jest odpowiednio przystosowane i wyposażone w sprzęt komputerowy z dostępem do Internetu. Stwarza również możliwość nieodpłatnego dostępu do stworzonej na potrzeby projektu platformy e-edukacyjnej. Głównym założeniem działalności Centrum jest wsparcie wiejskich społeczności lokalnych poprzez zwiększanie dostępu do edukacji oraz promowanie na terenach wiejskich idei kształcenia przez całe życie.

Inne zasoby: „Caritas” działający przy Kościele Katolickim w Lipuszu; społeczność lokalna.

2.11. PODSUMOWANIE CZĘŚCI DIAGNOSTYCZNEJ

Dokonując diagnozy problemów społecznych występujących na terenie gminy Lipusz, zespół korzystał z wielu możliwości, jakie stwarza funkcjonowanie jednostek organizacyjnych samorządu terytorialnego, jednostek pozarządowych, instytucji współdziałających w obszarze polityki społecznej. Poza analizą źródeł zastanych, którymi dysponują Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Gminny Ośrodek Zdrowia, Posterunek Policji, Zespół Szkół i inne, korzystano także z badania ankietowego oraz analizy SWOT.

Dokonując diagnozy sytuacji społecznej mieszkańców gminy, zespół przygotowujący dokument uznał, że problemami, dla których należy zaprogramować działania, są:

- dysfunkcje opiekuńczo - wychowawcze w rodzinach wymagających profesjonalnej pomocy w rozwiązywaniu pojawiających się trudności, które mają wpływ na rozwój dzieci i młodzieży,
- brak nawyku właściwego zagospodarowania czasu wolnego przez dzieci i młodzież,
- uzależnienia (zwłaszcza od alkoholu), będące problemem społecznym gminy, przyczyniającym się do powstawania szeregu negatywnych zjawisk, skutecznie

ograniczających wydolność rodzin nimi dotkniętych,

- bezrobocie, które uniemożliwia realizację celów osobistych i zawodowych znacznej grupie mieszkańców, niejednokrotnie prowadząc do wykluczenia społecznego,
- postępujące starzenie się społeczeństwa oraz pogarszająca się ogólna sytuacja osób starszych, samotnych i niepełnosprawnych, skutecznie ograniczająca im samodzielny, pełny i czynny udział w życiu społecznym,
- niewystarczająca profilaktyka prozdrowotna i proekologiczna,
- nieświadomość zagrożeń społeczności lokalnej, wynikająca z niebezpieczeństw w ruchu drogowym.

3. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

Część niniejsza zawiera programy szczegółowe polityki i pomocy społecznej do realizacji na terenie gminy, ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów szczegółowych i kierunków działań.

3.1. MISJA

UMOŻLIWIENIE MIESZKAŃCOM GMINY LIPUSZ

**PEŁNEGO UCZESTNICTWA W ŻYCIU SPOŁECZNYM
POPRAZ SKUTECZNĄ POLITYKĘ SPOŁECZNĄ, ZAPEWNIAJĄCĄ BEZPIECZEŃSTWO
SOCJALNE, KOMPLEKSOWĄ OPIEKĘ NAD RODZINĄ, REHABILITACJĘ SPOŁECZNO-
ZAWODOWĄ OSÓB STARSZYCH
I NIEPEŁNOSPRAWNYCH**

3.2. CELE STRATEGICZNE

Cel strategiczny jest to określony w przyszłości stan, którego osiągnięcie ma kluczowe znaczenie z punktu widzenia realizacji celu głównego. Najważniejszy cel określany jest też jako priorytet. Budowa spójnego systemu wsparcia społecznego, umożliwiającego rozwój społeczności Gminy Lipusz na miarę standardów europejskich określa cele strategiczne wyłonione podczas pracy nad strategią w pięciu zasadniczych obszarach priorytetowych.

Koordynatorem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Lipusz na lata 2008-2013 jest Kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej w Lipuszu.

CEL STRATEGICZNY I

TWORZENIE WARUNKÓW DO WZMACNIANIA FUNKCJI RODZINY

Cele operacyjne:

1. Przeciwdziałanie patologiom wśród dzieci i młodzieży.
2. Zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży.
3. Pedagogizacja rodziców.
4. Wsparcie dla rodzin dysfunkcyjnych.

Cele szczegółowe:

- 1.1 Propagowanie akcji wśród dzieci i młodzieży na temat istniejących zagrożeń.
 - 1.1.2 Organizacja spotkań edukacyjno-kulturalnych dla dzieci i młodzieży.
 - 1.1.3 Zwiększenie kompetencji pracowników edukacyjnych i pomocy społecznej dot. patologii wśród dzieci i młodzieży.
- 1.2.1 Wspieranie kółek zainteresowań dla dzieci i młodzieży.

1.2.2 Rozszerzenie działalności „wioski internetowej” o naukę nowoczesnych technik multimedialnych.

1.2.3 Organizacja wycieczek i biwaków oraz spotkań integracyjnych.

1.2.4 Organizacja wypoczynku letniego dzieci i młodzieży.

1.2.5 Stworzenie systemu motywacyjnego dla dzieci i młodzieży uzdolnionej.

1.3.1 Organizacja spotkań rodziców ze specjalistami różnych dziedzin.

1.3.2 Organizacja integracyjnych festynów rodzinnych.

1.4.1 Zwiększenie zakresu współpracy pomiędzy instytucjami: OPS, GKRPA, sądami, kuratorami, PCPR, Powiatowym Urzędem Pracy, pedagogiem szkolnym, Policją itd. w zakresie sprawnego przepływu informacji,

1.4.2 Wprowadzanie nowych form pracy środowiskowej (asystent rodziny),

1.4.3 Dążenie do ograniczania postawy bierności poprzez aktywizację zawodową; motywację do uczestnictwa w kursach; pomoc w poszukiwaniu pracy.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Urząd Gminy i Rada Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego i pomocy społecznej, Powiatowy Urząd Pracy, szkoły, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Źródła finansowania: Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Współrealizatorzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pozarządowych.

Wskaźniki:

- ilość zorganizowanych i przeprowadzonych pogadanek z dziećmi i młodzieżą w szkole oraz ilość rozprowadzonych ulotek o tematyce istniejących zagrożeń,
- ilość zorganizowanych spotkań edukacyjno-kulturalnych oraz ilość uczestniczących dzieci i młodzieży,
- ilość przeprowadzonych szkoleń tematycznych dla nauczycieli i pracowników pomocy społecznej oraz ilość przeszkolonych pracowników w określonej tematyce,
- rodzaj zajęć pozalekcyjnych; ilość zakupionych materiałów dydaktycznych;
- zatrudnienie specjalisty do nauki nowoczesnych technik multimedialnych,
- ilość zorganizowanych biwaków i spotkań integracyjnych,

- ilość dzieci i młodzieży, które skorzystały z wypoczynku letniego; ilość miejsc dla tego celu przeznaczonych;
- fakt powstania systemu motywacyjnego dla dzieci i młodzieży;
- ilość spotkań ze specjalistami; ilość uczestniczących rodziców;
- ilość spotkań interdyscyplinarnych dot. współpracy w realizacji celów;
- nowe formy pracy środowiskowej oraz ich ilość;
- ilość osób (w tym bezrobotnych) biorących udział w kursach.

CEL STRATEGICZNY 2

ZAPEWNIENIE PEŁNEGO UDZIAŁU W ŻYCIU SPOŁECZNYM OSOBOM STARSZYM I NIEPEŁNOSPRAWNYM

Cele operacyjne:

1. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób starszych i niepełnosprawnych.
2. Aktywizacja osób niepełnosprawnych.
3. Organizowanie czasu wolnego osobom starszym.

Cele szczegółowe:

2.1.1 Organizacja imprez integracyjnych.

2.1.2 Podniesienie świadomości społecznej o istnieniu problemów osób starszych i niepełnosprawnych poprzez akcję informacyjną.

2.1.3 Zwiększenie dostępności obiektów użyteczności publicznej dla osób starszych niepełnosprawnych.

2.2.1 Wspieranie zatrudnienia osób niepełnosprawnych.

2.2.2 Promocja i wzmocnienie roli wolontariatu na rzecz osób niepełnosprawnych.

2.2.3 Promocja działalności Warsztatów Terapii Zajęciowej i Środowiskowego Domu Samopomocy wśród osób i rodzin z niepełnosprawnością.

2.2.4 Organizacja sali rehabilitacyjnej (doposażenie w sprzęt rehabilitacyjny oraz zatrudnienie osoby prowadzącej zajęcia).

2.3.1 Współpraca w organizowaniu spotkań integracyjnych (z uwzględnieniem uczestnictwa dzieci i młodzieży).

2.3.2 Wspieranie działalności klubu seniora.

2.3.3 Organizowanie zajęć gimnastyczno - ruchowych dla seniorów.

2.3.4 Włączanie ludzi starszych w życie gminy i korzystanie z ich doświadczenia.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Urząd Gminy i Rada Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego i pomocy społecznej, szkoły, służba zdrowia, organizacje pozarządowe.

Źródła finansowania:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Współrealizatorzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pozarządowych.

Wskaźniki:

- ilość zorganizowanych imprez integracyjnych;
- częstotliwość zamieszczania informacji w Internecie oraz ilość ulotek i plakatów dot. podnoszenia świadomości społecznej,
- ilość osób starszych i niepełnosprawnych, którym udzielono pomoc;
- lista obiektów, w których polepszone dostępność;
- ilość akcji wolontariatu oraz liczba zaangażowanych osób;
- ilość ulotek i plakatów inform. o Warsztatach Terapii Zajęciowej i ŚDS;
- powstanie sali rehabilitacyjnej; wyposażenie; rodzaj sprzętu;
- ilość spotkań; ilość zaangażowanych osób (w tym dzieci i młodzież);
- ilość członków klubu seniora;
- ilość os. starszych uczestniczących w życiu społecznym.

CEL STRATEGICZNY 3

**OGRANICZENIE ZJAWISKA UZALEŻNIEŃ
ORAZ ŁAGODZENIE ICH SKUTKÓW**

Cele operacyjne:

1. Zapobieganie i zwalczanie problemów związanych z uzależnieniem od alkoholu.

2. Zwiększenie świadomości społecznej w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom.
3. Wypracowanie form współpracy z lokalnymi instytucjami i organizacjami w zakresie profilaktyki uzależnień.

Cele szczegółowe

- 3.1.1 Dążenie do zwiększenia dostępności pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych.
- 3.1.2 Udzielanie osobom i rodzinom uzależnionym i współuzależnionym pomocy psychospołecznej i prawnej.

- 3.2.1 Organizowanie spotkań edukacyjno - profilaktycznych w zakresie eliminowania czynników zagrażających.
- 3.2.2 Doskonalenie form pracy z uzależnionym w celu zmobilizowania go do leczenia odwykowego.

- 3.3.1 Współpraca Gminnej Komisji d/s Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w gminie Lipusz z samorządem gminnym, jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej, kulturalnymi, instytucjami oświatowymi, organizacjami pozarządowymi.
- 3.3.2 Uściślenie współpracy z sędziami rodzinnymi i kuratorami sądowymi.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Urząd Gminy i Rada Gminy, Gminna Komisja d/s Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, jednostki organizacyjne samorządu gminnego i pomocy społecznej, Policja.

Źródła finansowania:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Współrealizatorzy:

Organizacje pozarządowe, służba zdrowia, instytucje rządowe, samorządowe,

Wskaźniki:

- zatrudnienie terapeuty, podpisanie porozumienia;
- ilość udzielonych porad specjalistycznych;
- formy pracy nowatorskiej; szkolenia pracowników socjalnych w ramach profilaktyki uzależnień;
- liczba spotkań interdyscyplinarnych w zakresie profilaktyki uzależnień;
- ilość spotkań dot. czynników zagrażających związanych z uzależnieniami;

- nowe ścieżki współpracy z sądem rodzinnym, kuratorami;

CEL STRATEGICZNY 4

PROMOCJA ZDROWEGO TRYBU ŻYCIA

Cele operacyjne:

1. Zachowanie zdrowia społeczności lokalnej – profilaktyka prozdrowotna i proekologiczna.
2. Eliminowanie szkodliwych wpływów środowiska naturalnego.
3. Wzrost aktywności fizycznej wśród społeczności lokalnej.

Cele szczegółowe

4.1.1 Organizowanie spotkań edukacyjno - profilaktycznych w zakresie podnoszenia rangi zdrowia jako wartości niezbędnej.

4.1.2 Współpraca międzyinstytucjonalna dotycząca ochrony zdrowia i środowiska naturalnego.

4.2.1 Organizacja konkursów dla dzieci i młodzieży na temat edukacji zdrowotnej i ekologicznej.

4.3.1 Organizacja festynów rekreacyjno - sportowych, zawodów, w tym biegi uliczne i przełajowe, rajdy rowerowe itp.,

4.3.2 Organizacja zajęć sportowo – rekreacyjnych przy muzyce w celu podniesienia ogólnej sprawności organizmu,

4.3.3 Organizacja festynów ekologicznych promujących ochronę środowiska naturalnego.

Odpowiedzialni:

Urząd Gminy i Rada Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego i pomocy społecznej, szkoły, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, służba zdrowia, organizacje pozarządowe.

Źródła finansowania:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Współrealizatorzy:

Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne.

Wskaźniki:

- ilość spotkań edukacyjno-profilaktycznych; ilość uczestników spotkań;
- ilość spotkań interdyscyplinarnych w zakresie ochrony zdrowia i zagadnień ekolog.;
- ilość, rodzaj konkursów oraz ilość uczestniczących dzieci;
- ilość festynów rekreacyjno-sportowych oraz ekologicznych z opisem tematyki.

CEL STRATEGICZNY 5

ZWIĘKSZENIE POCZUCIA BEZPIECZEŃSTWA MIESZKAŃCÓW GMINY**Cele operacyjne:**

1. Utworzenie etatu dzielnicowego na terenie gminy.
2. Profilaktyka zagrożeń w ruchu drogowym.
3. Pełna koordynacja służb zapewniająca bezpieczeństwo mieszkańców.
4. Poprawa infrastruktury drogowej.
5. Wzrost skuteczności funkcjonowania instytucji odpowiedzialnych za utrzymanie porządku i bezpieczeństwa.

Cele szczegółowe:

- 5.1.1 Zgłoszenie zapotrzebowania na etat dzielnicowego do władz powiatowych i wojewódzkich organów policji.
- 5.2.1 Intensyfikacja działań profilaktycznych w zakresie bezpiecznego uczestnictwa w ruchu drogowym zarówno dzieci i młodzieży jak i osób dorosłych,
- 5.2.2 Sprawny przepływ informacji w sytuacjach zagrażających zdrowiu i życiu mieszkańców.
- 5.3.1 Zgłaszanie potrzeb w zakresie infrastruktury drogowej do władz nadrzędnych, celem poprawy według kompetencji.

5.4.1 Dopuszczenie Policji w niezbędny sprzęt usprawniający działalność prewencyjną,

5.4.2 Zacieśnienie współpracy międzyinstytucjonalnej na rzecz utrzymania bezpieczeństwa w gminie,

5.4.3 Powołanie do działania tzw. straży gminnej.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Urząd Gminy i Rada Gminy, Posterunek Policji, szkoły.

Źródła finansowania:

Środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Współrealizatorzy:

Służba zdrowia, rady sołeckie, rady powiatu, wojewoda, organizacje pozarządowe.

Wskaźniki:

- czy zostało zgłoszone zapotrzebowanie na etat i czy został utworzony;
- ilość spotkań i ulotek;
- stworzenie procedury postępowania w sytuacjach zagrażających zdrowiu i życiu mieszkańców;
- częstotliwość zgłaszanych potrzeb;
- ilość zakupionego sprzętu;
- ilość spotkań interdyscyplinarnych dot. utrzymania bezpieczeństwa;
- stworzenie warunków dla działania straży gminnej.

3.3. MONITORING I WDRAŻANIE STRATEGII

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Lipusz zawiera zadania, które stanowią wyzwania dla całej społeczności lokalnej i wszystkich instytucji publicznych i niepublicznych działających na polu polityki społecznej w gminie. Taka zasada partnerstwa i współpracy jest jednym z fundamentalnych elementów polityki strukturalnej Unii Europejskiej. Jednak wdrażanie Strategii, zawierającej zadania będące w kompetencjach wielu lokalnych i ponadlokalnych instytucji, organizacji i środowisk, wymaga ścisłej koordynacji i współpracy pomiędzy zainteresowanymi stronami. Stąd też efektywność realizacji zadań wyodrębnionych w Strategii, w dużej mierze będzie zależała od instytucji zarządzającej jej wdrażaniem – Ośrodka Pomocy Społecznej. Ma to szczególnie istotne znaczenie w przypadku pozyskiwania środków z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej, gdzie preferowane będą

działania na dużą skalę, rozwiązujące problemy zasadnicze dla społeczności lokalnej. Przy realizacji takich projektów niezbędne jest porozumienie i współpraca pomiędzy partnerami, określenie wspólnych koncepcji realizacyjnych i przygotowanie odpowiedniej dokumentacji.

Skuteczność funkcjonowania przyjętej strategii zależeć będzie od:

- monitoringu i ewaluacji,
- budowy programów celowych rozwijających przyjęte kierunki działań.

Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych polegają na systematycznej ocenie realizowanych działań oraz modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą pojawić się poprzez zmianę regulacji prawnych czy też narastanie poszczególnych dolegliwości społecznych.

Elementami skutecznego monitoringu i ewaluacji będą przede wszystkim:

a) zespół wdrażający strategię.

Zespół powinien zostać powołany przez Wójta Gminy Lipusz, a w jego skład mogą wejść m. in.: zastępca wójta/sekretarz, kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej, przedstawiciel Gminnej Komisji d/s Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, dyrektor Zespołu Szkół w Lipuszu, radni.

b) roczna ocena wdrażania strategii.

Monitoring jest to stała i ciągła obserwacja ilościowych oraz jakościowych zmian pewnych wielkości, mająca na celu zapewnienie informacji zwrotnych na temat skuteczności i efektywności wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Lipusz, a także jego ocenę i zmianę (tam, gdzie jest to konieczne). Monitoring służy badaniu i ocenie sposobu oraz efektywności dochodzenia do wyznaczonych celów i zadań, a także poziomu ich osiągania.

Zespół Zarządzający (wdrażający) strategię winien się zbierać przynajmniej raz w roku i ocenić poziom wdrażania poszczególnych celów i kierunków działań. Zespół swoją ocenę powinien przekazać Wójtowi i Radzie Gminy, sugerując przyjęcie proponowanych rozwiązań.

3.4 PODSUMOWANIE

Opracowana Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Lipusz na lata 2008-2013 pozwoli na celowe, systematyczne i planowe dążenie do osiągnięcia wytyczonego celu.

Działalność Ośrodka Pomocy Społecznej w Lipuszu opiera się w szczególności na niesieniu pomocy osobom i rodzinom dotkniętym ubóstwem, bezrobociem, alkoholizmem, bezradnością w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, niepełnosprawnością bądź długotrwałą chorobą. Obszar „działań wspomagających” dla tych osób i rodzin to zwłaszcza udzielanie pomocy w formie świadczeń, pracy socjalnej, poradnictwa.

Należy stwierdzić, że Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipuszu, profesjonalnie kieruje swoją pracą, mając na celu maksymalne usamodzielnienie rodzin korzystających z pomocy społecznej oraz przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym w środowisku. Pomimo tego Ośrodek Pomocy Społecznej ciągle widzi potrzebę zwiększenia współpracy w środowisku lokalnym. W tym celu pragnie pozyskać do współpracy osoby wykwalifikowane, aby jeszcze skuteczniej rozwiązywać problemy mieszkańców i tworzyć programy naprawcze. Skuteczność tych działań będzie możliwa jedynie przy współpracy wszystkich sił istniejących w środowisku lokalnym, wymaga więc zaangażowania całej wspólnoty. Nie bez znaczenia jest wsparcie organizacji pozarządowych, kościoła czy władz szczebla lokalnego, powiatowego i wojewódzkiego.

Należy wskazać, że wdrożenie programu przyczyni się do znaczącego ograniczenia występujących na terenie gminy problemów społecznych. Jego efektem będzie znaczący wzrost poziomu życia obywateli oraz integracja lokalnej społeczności. Natomiast Gminie Lipusz pozwoli na ograniczenie wydatków na szeroko rozumianą pomoc społeczną i skierowanie większej ilości środków na modernizację i rozwój.

Ważne jest, aby wypracowana z udziałem społeczności lokalnej strategia stała się podstawą budowania szerokiego partnerstwa, a także inspiracją do powstawania nowych organizacji i grup nieformalnych działających w sferze polityki społecznej.

SPIS TABEL:

- Tabela 1. *Struktura ludności kraju, województwa, powiatu i gminy Lipusz- dane GUS - II kwartał 2008 roku*..... s. 24
- Tabela 2. *Struktura ludności gminy Lipusz na przełomie lat 2004- 2007*..... s. 24
- Tabela 3. *Przyrost naturalny na przełomie 2004- 2007 roku* s. 27
- Tabela 4. *Struktura przekrojowa - migracje na pobyt stały mieszkańców gminy Lipusz, powiatu kościerskiego, województwa pomorskiego oraz kraju w 2007 roku*.....s. 29
- Tabela 5. *Struktura ludności według grup wiekowych w okresie 2004- 2007* s. 31
- Tabela 6. *Liczba rodzin i osób w rodzinach objętych pomocą społeczną w stosunku do ogółu rodzin i mieszkańców gminy Lipusz w latach 2004- 2007 s.*s. 39
- Tabela 7. *Liczba rodzin korzystających z pomocy OPS w Lipuszu z powodu ubóstwa bezrobocia w latach 2004- 2007* s. 41
- Tabela 8. *Struktura osób bezrobotnych w gminie Lipusz w okresie 2004- 2008*..... s. 42
- Tabela 9. *Bezrobotni zarejestrowani wg wieku w powiecie kościerskim w okresie 2004- 2007* s. 43
- Tabela 10. *Bezrobotni zarejestrowani wg czasu pozostawienia bez pracy w powiecie kościerskim w okresie 2004- 2007*s. 44
- Tabela 11. *Liczba rodzin korzystających z pomocy OPS w Lipuszu z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo - wychowawczych w latach 2004-2007* s. 49
- Tabela 12. *Liczba rodzin korzystających z pomocy OPS w Lipuszu z tytułu niepełnosprawności w latach 2004-2007*..... s. 51
- Tabela 13. *Liczba rodzin korzystających z pomocy Ośrodka Pomocy Społecznej w Lipuszu z powodu alkoholizmu w okresie 2004- 2007*s. 52

Tabela Nr 14. Rodzaje pomocy udzielonej przez OPS w Lipuszu w latach 2004- 2007.....s.	55
Tabela 15. Świadczenia rodzinne przyznane w Ośrodku Pomocy Społecznej w Lipuszu w okresie 2004-2007	s. 56
Tabela 16. Typy rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 2004-2007	s. 62
Tabela 17. Liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym.....	s. 67
Tabela 18. Ośrodki szkolne na terenie gminy.....	s. 68
Tabela 19. Liczba dzieci objęta obowiązkiem szkolnym w latach 2004- 2007.....	s. 68
Tabela 20. Liczba rodzin korzystających z pomocy OPS w Lipuszu z powodu niepełnosprawności w latach 2004- 2007	s. 78
Tabela 21. Opieka zdrowotna świadczona przez NZOZ „Przychodnia” Ośrodek Zdrowia” w Lipuszu	s. 83
Tabela 22. Zdarzenia na terenie gminy Lipusz	s. 88
Tabela 23 Zestawienie silnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń wpływających na sytuację rodziny dysfunkcyjnej w gminie Lipusz.....	s. 91
Tabela 24. Zestawienie silnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń wpływających na sytuację osób i rodzin dotkniętych uzależnieniami w gminie Lipusz.....	s. 93
Tabela 25. Zestawienie silnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń wpływających na sytuację dzieci i młodzieży w gminie Lipusz.....	s. 94
Tabela 26. Zestawienie silnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń wpływających na sytuację osób starszych i niepełnosprawnych w gminie Lipusz	s. 94
Tabela 27 Zestawienie silnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń wpływających na sytuację zdrowotną	s. 95
Tabela 28. Zestawienie silnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń wpływających na sytuacje dotyczące bezpieczeństwa w gminie Lipusz	s. 96

na

SPIS WYKRESÓW:

Wykres 1. Liczba mieszkańców gminy Lipusz w okresie 2004- 2008	s. 25
Wykres 2. Struktura mieszkańców gminy Lipusz pod względem płci na przełomie lat 2004- 2007.....	s. 26
Wykres 3. Ruch naturalny w gminie Lipusz w okresie 2004- 2007.....	s. 26
Wykres 4. Migracje na pobyt stały w gminie Lipusz w okresie 2004- 2007.....	s. 28
Wykres 5. Struktura wiekowa mieszkańców gminy Lipusz- dane na dzień 30.IX.2008r.....	s. 30
Wykres 6. Struktura wiekowa mieszkańców gminy Lipusz w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w latach 2004- 2007.....	s. 32
Wykres 7. Graficzny obraz najistotniejszych obszarów problemów społecznych gminy Lipusz	s. 35
Wykres 8. Struktura płci badanych respondentów	s. 36
Wykres 9. Osoby objęte pomocą społeczną na przełomie lat 2004- 2007	s. 38
Wykres 10. Rodziny objęte pomocą społeczną w okresie 2004- 2007	s. 38
Wykres 11. Warunki życia w gminie Lipusz w opinii badanych respondentów	s. 40
Wykres 12. Powody przyznania pomocy społecznej w okresie 2004- 2007.....	s. 40
Wykres 13. Sytuacja na rynku pracy w gminie Lipusz w opinii respondentów	s. 45
Wykres 14. Przyczyny problemów na rynku pracy w opinii respondentów	s. 46
Wykres 15. Działania podejmowane na terenie gminy umożliwiające uzyskanie spadku bezrobocia i aktywizacji zawodowej	s.47
Wykres 16. Ocena respondentów, co do ilości rodzin dotkniętych ubóstwem w gminie Lipusz	s. 48
Wykres 17. Przyczyny ubóstwa w opinii respondentów	s. 49
Wykres 18. Problemy społeczne występujące w gminie Lipusz w opinii respondentów.....	s. 53
Wykres 19. Grupy społeczne narażone na wykluczenie społeczne na terenie gminy Lipusz w opinii respondentów	s. 54
Wykres 20. Działania samorządu umożliwiające ograniczenie obszaru wykluczenia w opinii respondentów	s. 55
Wykres 21. Wydatki na pomoc społeczną w latach 2004-2007.....	s. 58

Wykres 22. <i>Sytuacja dzieci i młodzieży w gminie Lipusz w opinii respondentów</i>	s. 64
Wykres 23. <i>Przyczyny występowania problemów społecznych wśród dzieci i młodzieży w opinii respondentów</i>	s. 65
Wykres 24. <i>Działania umożliwiające aktywizację społeczną dzieci i młodzieży z gminy Lipusz w opinii respondentów</i>	s. 70
Wykres 25. <i>Struktura pomocy przyznana decyzją OPS w Lipuszu z powodu alkoholizmu w okresie 2004- 2007</i>	s. 70
Wykres 26. <i>Występowanie zjawiska uzależnień w gminie Lipusz w opinii respondentów</i> ..	s. 71
Wykres 27. <i>Przyczyny występowania uzależnień w gminie Lipusz</i>	s. 72
Wykres 28. <i>Działania umożliwiające aktywizację osób uzależnionych na terenie gminy Lipusz w opinii ankietowanych</i>	s. 73
Wykres 29. <i>Występowanie zjawiska przemocy domowej na terenie gminy Lipusz w opinii respondentów</i>	s. 74
Wykres 30. <i>Przyczyny występowania przemocy domowej w opinii ankietowanych</i>	s. 75
Wykres 31. <i>Działania podejmowane na rzecz rodzin i osób dotkniętych zjawiskiem przemocy domowej</i>	s. 76
Wykres 32. <i>Ocena sytuacji osób niepełnosprawnych w gminie</i>	s. 78
Wykres 33. <i>Problemy osób niepełnosprawnych w gminie Lipusz</i>	s. 79
Wykres 34. <i>Sytuacja osób starszych w gminie Lipusz w opinii respondentów</i>	s. 81
Wykres 35. <i>Problemy osób starszych w gminie Lipusz w opinii respondentów</i>	s. 82
Wykres 36. <i>Poczucie odczuwanego bezpieczeństwa w opinii respondentów w gminie Lipusz</i>	s. 86
Wykres 37. <i>Przyczyny braku bezpieczeństwa w opinii respondentów</i>	s. 87

SPIS ZAŁĄCZNIKÓW:

Załącznik nr 1. *Wykaz założonych celów strategicznych, operacyjnych, szczegółowych (opis działań)*

Załącznik nr 2. *Harmonogram realizacji celów strategicznych*

